

การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชนกานต์ พิเศษวานิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2561

Enhancing analytical thinking in history by self-directed learning

for mathayomsuksa 2 students

Chanakarn Pisitvanit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Education Program

Department of Curriculum and Instruction

College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

2018

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ชื่อผู้เขียน	ชนกานต์ พิษฐวานิช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี ทองेम
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงทดลอง เรื่อง การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ 3) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ในวิชาประวัติศาสตร์ 4) ศึกษาความพึงพอใจนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 25 คน โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง แบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผ่านเกณฑ์คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 88 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ผ่านเกณฑ์คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 60 3) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับดี (Mean = 4.30, S.D.= 0.76) โดยประเมินเป็นรายกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ระดับดี จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 100 ประเมินเป็นรายบุคคล นักเรียนอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ระดับดี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 68 และระดับพอใช้ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28 พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านความสามารถใช้ทักษะการศึกษาค้นคว้าและแก้ปัญหา ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ ด้านความคิดของตนเองเกี่ยวกับการเป็นนักเรียนที่

มีคุณภาพ ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ด้านวิธีการเรียนรู้แบบตนเอง 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบนำตนเอง อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.44, S.D.= 0.62)

คำสำคัญ: การคิดวิเคราะห์, การเรียนรู้แบบนำตนเอง



Thesis Title	Enhancing analytical thinking in history by self-directed learning for mathayomsuksa 2 students
Researcher	Chanakarn Pisitvanit
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Anchali Thongaime
Department	Curriculum and Instruction
Year	2017

ABSTRACT

This experimental research on enhancing analytical thinking in history by self-directed learning for Mathayomsuksa 2 students aimed to 1) develop analytical thinking in history by self-directed learning for Mathayomsuksa 2 students, 2) study the learning achievement in history, 3) study the self-directed learning behaviors in history, and 4) study the students' satisfaction level towards the self-directed learning. The purposive sampling of subjects was used to select 25 Mathayomsuksa-2 students in Mathayom Prachaniwet school, Bangkok. Lesson plans of self-directed learning in history, analytical thinking assessment, learning achievement test, self-directed learning assessment, behavioral observation forms and questionnaire on students' satisfaction towards self-directed learning were used as research instruments in this study. Percentage, Mean and Standard Deviation were implemented as the statistical analysis in this study.

The findings show the ability of enhanced analytical thinking in history by self-directed learning that 1) 3 students or 12 % of the total number gained no less than 70 % of the standard score, and 22 students or 88 % of the total number gained less than 70 % of the standard score. 2) Students' learning achievement in history reveals that 10 students or 40 % of the 25 students gained no less than 70 % of the standard score, and there were 15 students or 60 % of the 25 students gained less than the standard score. 3) Overall self-directed learning behaviors in history was rated in good quality (Mean = 4.30, S.D.= 0.76). The result of teacher's observation by group was at good level all 5 groups or 100%, and by individual's observation, 1 student or 4% was rated in very good level, 17 students or 68% were in good level, 7 students or 28% were in fair level. When considered self-directed learning behaviors in each aspect which sorted from

high to low from high to low, ability to apply learning and problem-solving skills, readiness of the study, concept of themselves as efficient learners, responsibility for self-learning and student's learning style. 4). Students' satisfaction level towards self-directed learning to enhance analytical thinking in history was generally high (very satisfied) (Mean = 4.44, S.D.= 0.62).

Key words: analytical thinking, self-directed learning



กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้เป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี ทองเอม อาจารย์ที่ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และแก้ไขจุดบกพร่องของงานวิทยานิพนธ์ให้มีคุณภาพและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตลอดการดำเนินการวิจัย มาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. ศิริรัตน์ ศรีสะอาด และ อาจารย์ ดร. ไพทยา มีสัจย์ ที่เมตตาเป็นคณะกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำปรึกษาพร้อมทั้งชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ นี้สำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร. ธัญรัช วิกิติภูมิประเทศ คุณครูสมพงษ์ โชตินอก และ คุณครู เสาวลักษณ์ ต้องรักชาติ ที่เมตตาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงาน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานครทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงเป็น อย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคนที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดการทำวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้จนสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่ช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนในทุกด้าน และ เป็นกำลังใจสำคัญในการทำวิจัยครั้งนี้จนประสบผลสำเร็จ คุณประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดามารดา คณะครูคณาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

ชนกานต์ พิศิษฐวานิช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญภาพ.....	๘
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม สาระวิชาประวัติศาสตร์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	7
2.2 การคิดวิเคราะห์.....	11
2.3 การเรียนรู้แบบนำตนเอง.....	24
2.4 กลวิธีการสอนแบบ PQ4R.....	36
2.5 กระบวนการกลุ่ม.....	40
2.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	45
2.7 ความพึงพอใจ.....	53
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	63
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	64
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
4. ผลการศึกษา.....	74
4.1 ผลการศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	75
4.2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	80
4.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	84
4.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	90
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	92
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	94
5.2 อภิปรายผล.....	95
5.3 ข้อค้นพบจากงานวิจัย.....	99
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	100

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	107
ก แผนการจัดการเรียนรู้.....	108
ข แบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์.....	132
ค แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	136
ง แบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง.....	143
จ แบบสังเกตพฤติกรรม.....	146
ฉ แบบสอบถามความพึงพอใจ.....	150
ประวัติผู้เขียน.....	152



สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเองรายบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	75
4.2 แสดงคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเองรายกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	77
4.3 แสดงคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบนำตนเองรวม 6 ครั้ง.....	78
4.4 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	80
4.5 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์.....	82
4.6 แสดงคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นกลุ่ม.....	84
4.7 แสดงคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นรายบุคคล.....	85
4.8 การประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	87
4.9 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง	90

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 62



บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ได้มีเป้าหมายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของคนในชาติ ให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ภายใต้งานของสภามหาวิทยาลัยที่คนไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องต่อความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของระบบเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ปีพ.ศ.2560-2579 ที่มีนโยบายสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน คือมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองในทุกสถานการณ์และทุกโอกาส

วิชาประวัติศาสตร์จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพราะเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเหตุการณ์ เรื่องราว และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาประวัติศาสตร์จึงเปรียบเสมือนการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ แหล่งวิทยาการความรู้ต่างๆ ที่ผ่านวิวัฒนาการของมนุษย์จากรุ่นสู่รุ่น คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาประวัติศาสตร์กล่าวได้ว่าช่วยให้ผู้ศึกษาได้ฝึกสร้างทักษะการคิด รู้จักมีเหตุผล ใฝ่หาความรู้ เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ รู้แนวทางการดำเนินชีวิต ทั้งปัจจุบันและอนาคต เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์จะต้องทำความเข้าใจข้อเท็จจริง ข้อมูลต่างๆ ที่ผ่านการรวบรวม วิเคราะห์ ตีความ ประเมินคุณค่าอย่างมีเหตุผลและมีหลักเกณฑ์ แต่ปัจจุบันพบว่าผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์ เกิดความเบื่อหน่าย ขาดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การตีความ เพราะการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ตามสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่ การสอนของครูยังเน้นที่การท่องจำเนื้อหา สอนด้วยวิธีบรรยายเป็นหลัก ใช้แหล่งข้อมูลเดียวคือแบบเรียน ไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้กับชีวิตประจำวัน ไม่เห็นความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์ เกิดการตั้งคำถามของผู้เรียนว่าเรียนไปทำไม เรียนแล้วได้

อะไร จะเอาวิชาความรู้นี้ไปสร้างอาชีพได้อย่างไร (เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา 2545 และ วิทยากร เชียงกุล 2553) สอดคล้องกับวินัย พงศ์ศรีเพียร (2552, น. 13-14) กล่าวว่า การสอนด้วยวิธีท่องจำเพียงอย่างเดียวจะทำให้ผู้เรียนขาดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การวิพากษ์วิจารณ์ และไม่มีทักษะด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่บทบาทของครูควรทำให้วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ด้วยการใช้วิธีการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของการตั้งข้อสงสัย และกระบวนการวิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล การสอนประวัติศาสตร์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติการเรียนการสอนโดยไม่ได้เน้นการสอนหนังสือ แต่ต้องเน้นการสอนให้คนมีปัญญาในการคิดวิเคราะห์

จากความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ข้างต้น กล่าวได้ว่าการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะที่ควรพัฒนาในวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผล รู้จักแยกแยะ คิดแก้ปัญหา สามารถพิจารณาและสรุปเพื่อหาคำตอบได้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการสืบค้นข้อเท็จจริง ตอบคำถามบางสิ่งบางอย่าง โดยการตีความ การจำแนกแยกแยะ และทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของสิ่งนั้น รวมถึงองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง หากความเชื่อมโยงที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไร อีกทั้งประวัติศาสตร์ยังเป็นศาสตร์การเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการกับศาสตร์อื่นได้ทุกแขนง และ เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2545, น.113) ได้เสนอหลักการสอนประวัติศาสตร์ไว้ว่า ควรสอนให้เด็กรู้วิธีการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเปลี่ยนสภาพการเรียนการสอนแบบเดิมที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน มาเป็นครูเป็นผู้ช่วยเหลือชี้แนะแนวทาง หรือให้คำแนะนำ อาจทำได้โดยการฝึกหัดและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการใช้ความพยายามแสวงหาเหตุผล หัดคิดและคิดให้เป็น ไม่ว่าจะเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สังเคราะห์ และประเมินค่าข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจในการเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเองในที่สุด ดังนั้น การส่งเสริมความสามารถด้านคิดวิเคราะห์ในการเรียนประวัติศาสตร์ จึงมีความเหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น พร้อมทั้งดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

การจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นรูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง บทบาทของผู้สอนจะเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” ที่จะช่วยกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกแหล่งวิทยาการ และจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนมีอิสระ มีการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่ผู้เรียน ซึ่งการเรียนรู้อย่างนี้ หรือ Self-directed Learning เป็นการเรียนรู้ที่สนับสนุนผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ได้เป็นอย่างดี Knowls (1975) มีแนวคิดว่า ผู้เรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน 3) การออกแบบแผนการเรียน 4) การแสวงหาแหล่งวิทยาการ 5) การประเมินผลการ

เรียนรู้ กระบวนการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สามารถดูแล จัดสรร การเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุของผู้เรียน หากผู้เรียนได้รับการปลูกฝังความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเองตั้งแต่ในวัยเด็กแล้ว จะทำให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองโดยที่ไม่ต้องมีใครคอยบอก (Knowles, 1975, p. 14-17)

การเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบนำตนเองคือ PQ4R Trianto (2007, p. 146) ได้กล่าวสนับสนุน PQ4R เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่ช่วยให้นักเรียนจดจำสิ่งที่อ่านได้ดีเป็นวิธีการสอนอ่านโดยใช้กลวิธีในการอ่าน 6 วิธี คือ การดูก่อนการอ่าน การตั้งคำถาม การอ่าน การบรรยายหรืออธิบาย การทบทวน การสะท้อนสิ่งที่อ่าน ตามขั้นตอนดังนี้ ให้นักเรียนกวาดสายตาด่วนตัวอักษรอย่างคร่าวๆ และอ่านแบบเปิดผ่านไปอย่างรวดเร็วเพื่อหาข้อมูลหรือจับใจความสำคัญแล้วให้นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ในขณะที่อ่านพยายามตอบคำถามที่ตั้งไว้ เมื่ออ่านจบแล้วให้นักเรียนเขียนเชื่อมโยงเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านผนวกกับความรู้ที่ตนเองมีอยู่เดิมออกมาในรูปของการเขียนหรือการอภิปราย สรุป ได้แย้ง หรือแสดงความคิดเห็น หรือจดบันทึก จากนั้นให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่อ่านอีกครั้ง แล้วบรรยายหรืออธิบายอย่างสรุปหรือบอกเล่าเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ให้กับครูหรือเพื่อนนักเรียนฟัง กลวิธีการสอนแบบ PQ4R เป็นกลวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเตรียมการอ่าน ฝึกอ่านอย่างคล่องแคล่ว และเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้แบบนำตนเองจึงมีประโยชน์ที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเพื่อให้มีความสามารถแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง มาใช้จัดการเรียนการสอนส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาประวัติศาสตร์มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
3. นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ในวิชาประวัติศาสตร์อยู่ในระดับดี
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองในวิชาประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมาก

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขต จตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 9 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 380 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 25 คน โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส22103 จำนวน 2 หน่วย คือหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พัฒนาการอาณาจักรธนบุรี

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ การเรียนรู้แบบนำตนเอง

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. พฤติกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มและเดี่ยวในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง ในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการคิดของผู้เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์และกลุ่มสาระวิชาอื่น
2. เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้จากภายในตัวผู้เรียนก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ความสามารถการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยการแยกแยะองค์ประกอบระหว่างสิ่งต่างๆ ตีความ เชื่อมโยงความสัมพันธ์จนสามารถสรุปสิ่งที่วิเคราะห์ได้ ผู้วิจัยวัดความสามารถด้านคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Bloom (1959) แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) วิเคราะห์ความสำคัญ ความสามารถในการแยกแยะว่าอะไรสำคัญ มีอะไรเป็นเหตุเป็นผล วัดได้โดยนักเรียนสามารถหาข้อสรุป สาระสำคัญของเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ บอกนัยสำคัญของข้อความได้ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ว่ามีเชื่อมโยงกันอย่างไร วัดได้โดยนักเรียนสามารถระบุเหตุและผลความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ บอกความเหมือนความต่างของสิ่งต่างๆ 3) วิเคราะห์หลักการ ความสามารถในการหาหลักการสำคัญหรือแกนหลักของเรื่องราวและการกระทำต่างๆ ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบย่อยเข้าด้วยกัน วัดได้โดยนักเรียนสามารถระบุหลักการของเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ได้

การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed Learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน ได้แก่ วิเคราะห์ความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผนการเรียน ดำเนินการเรียนรู้ ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีครูเป็นผู้สร้างแรงกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ด้วยการเรียนรู้แบบ PQ4R ซึ่งประกอบด้วย 1) Preview (การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น) 2) Question (การตั้งคำถาม) 3) Read (การอ่าน) 4) Recite (การสรุปด้วยการเขียน) 5) Review (การทบทวน) 6) Reflect (การสะท้อน)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมประชา
นิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 25 คน

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกทางบวกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับการตอบสนองต่อความ
ต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง



บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆดังนี้

2.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระวิชาประวัติศาสตร์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2 การคิดวิเคราะห์

2.3 การเรียนรู้แบบนำตนเอง

2.4 กลวิธีการสอนแบบ PQ4R

2.5 กระบวนการกลุ่ม

2.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.7 ความพึงพอใจ

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระวิชาประวัติศาสตร์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.1.1 จุดมุ่งหมายและสาระสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, น. 132-133) ในสาระสำคัญของประวัติศาสตร์ ได้กำหนดไว้ดังนี้

ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นวิชาหนึ่งที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจนนั่นคือด้านความรู้เกี่ยวกับโลกและความรู้ด้านเป็นพลเมืองที่ดี ทักษะด้านการดำรงชีวิตคือความเข้าใจความต่างของวัฒนธรรม ซึ่งการสร้างความรู้เรื่องพื้นฐานของการดำรงชีวิต นั่นคือความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะด้านสภาพแวดล้อม พัฒนาการด้านต่างๆ วัฒนธรรม สังคม จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปเรียนรู้ได้เองเป็นประสบการณ์ เกิดความเข้าใจเรื่องความเปลี่ยนแปลงที่ เหตุปัจจัยที่ทำให้แปรเปลี่ยน และผลกระทบที่ได้รับ สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามบริบทของสังคมได้ โดยเฉพาะเรื่องประวัติศาสตร์ก็เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมากที่สุด เพราะเกี่ยวข้องกับพัฒนาการในทุกด้านของมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะสิ่งที่ต้องรู้นั้นมีเรื่องของเวลา บุคคลสำคัญ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก และความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ จนถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น เหตุการณ์และปัจจัยหลายๆอย่างเกี่ยวโยงกันจนเป็นอย่างปัจจุบันนี้ ดังนั้น เราจึงควรเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์เพื่อเรียนรู้อดีต เข้าใจปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

2.1.2 มาตรฐานการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, น. 138-163) ไว้ดังนี้

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

จากข้อมูลข้างต้น วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นวิชาหนึ่งที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจนนั่นคือด้านความรู้เกี่ยวกับโลกและความรู้ด้านเป็นพลเมืองที่ดี ทักษะด้านการดำรงชีวิตคือความเข้าใจความต่างของวัฒนธรรม ซึ่งการสร้างความรู้เรื่องพื้นฐานของการดำรงชีวิต นั่นคือความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะด้านสภาพแวดล้อม

พัฒนาการด้านต่างๆ วัฒนธรรม สังคม จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้นี้ไปเรียนรู้ได้เองเป็นประสบการณ์ เข้าใจเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง และผลกระทบที่ได้รับ สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามบริบทของสังคม โดยเฉพาะเรื่องประวัติศาสตร์นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมากที่สุด เกี่ยวข้องกับพัฒนาการในทุกด้านของมนุษยชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะสิ่งที่ต้องรู้นั้น มีเรื่องของเวลา บุคคลสำคัญ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก และความสัมพันธ์และความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ จนถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น เหตุการณ์และปัจจัยหลายๆอย่างเกี่ยวโยงกันจนเป็นอย่างปัจจุบันนี้ ดังนั้น เราจึงควรเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์เพื่อเรียนรู้อดีต เข้าใจปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

2.1.3 ความหมายของประวัติศาสตร์

ความหมายของประวัติศาสตร์ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

เฉลิม นิติเขตต์ปริชา (2523, น. 6) ให้ความหมายของประวัติศาสตร์ไว้เป็นนัยสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ในความหมายที่เป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์ หมายความว่า ประมวลวิทยาการความรู้ ประสบการณ์ และเรื่องราวทั้งหลายของมนุษย์ ซึ่งได้ก่อกำเนิดวิวัฒนาการและแปรเปลี่ยนปรับปรุงมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันตามความเป็นจริง 2) ในความหมายของวิชาความรู้แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์ หมายความว่าบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ของโลกและมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องประวัติความเป็นมาของโลก และวิวัฒนาการความสามารถ พฤติกรรมและความสัมพันธ์ของมนุษย์ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และปรัชญา

สิริวรรณ ศรีพหล (2537, น.4) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ หมายถึง การศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวของมนุษย์ วิวัฒนาการของมนุษย์และสังคม รวมทั้งความสำเร็จและข้อผิดพลาดของมนุษย์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของสังคมปัจจุบัน

สืบแสง พรหมบุญ (2520, น. 1) ได้ให้ความหมายของประวัติศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์เป็นประสบการณ์ทั้งมวลของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง
2. ประวัติศาสตร์เป็นการสร้างประสบการณ์ในอดีตในสิ่งที่เห็นคุณค่าขึ้นมาใหม่ โดย

อาศัยหลักฐานต่าง ๆ ประกอบกับความคิดและการตีความของนักประวัติศาสตร์

วันเพ็ญ วรรณโกมล (2544, น. 80) ได้ให้ความหมายของประวัติศาสตร์ว่า หมายถึง การเก็บเหตุการณ์ เรื่องราว หรือการกระทำของมนุษยชาติ และของโลก ทั้งในด้านความเจริญความเสื่อมของสภาพเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและสังคมในยุคสมัยต่าง ๆ ในอดีต

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2552, น. 9) ได้ให้ความหมายของประวัติศาสตร์ว่าประวัติศาสตร์ หมายถึงการศึกษาเรื่องราวสำคัญ ๆ ที่เชื่อว่าได้เกิดขึ้นจริง เกี่ยวกับประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของ

มนุษย์ในสังคมใดสังคมหนึ่งบนพื้นฐานของการวิพากษ์ วิเคราะห์หลักฐานเอกสารชั้นต้นและหลักฐานร่วมสมัยอื่น ๆ เพื่อให้เข้าใจปัญหาในสังคมปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์หมายถึงการศึกษาเรื่องราวทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับมนุษยชาติ วัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งพฤติกรรม ความคิดและความเชื่อที่เกิดขึ้นในอดีตเพื่อเข้าใจสภาพปัจจุบัน

2.1.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์

สมพร โตนวล (2550, น. 32 - 35) ได้กล่าวถึง การสอนประวัติศาสตร์ไทยไว้ว่า ครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนการสอนแบบเดิม ๆ ที่เน้นการบรรยายไปเป็นการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ ด้วยเหตุและผลครูผู้สอนไม่ควรทำตัวเป็นแหล่งข้อมูลเพียงอย่างเดียว ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น ตำรา การไปทัศนศึกษาหาความรู้จากแหล่งสถานที่จริงเพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็นจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องราวความเป็นจริง เสาะแสวงหาความรู้จากข้อมูลต่าง ๆ ซึ่ง เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากรูปภาพ เอกสาร และนำเสนอประสบการณ์ที่ได้ในรูปแบบของการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล โดยเน้นกระบวนการกลุ่มมากกว่าเนื้อหา เน้นให้เด็กทำงานอย่างมีระบบขั้นตอน และมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2552, น. 13) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับการสอนประวัติศาสตร์ไว้ว่าสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ควรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดจุดยืนแนวคิด วิธีการและเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เสียใหม่ เพื่อให้ได้ประโยชน์เต็มที่มากกว่าการสอนให้ท่องจำเนื้อหาที่ซ้ำซากจำเจและลักษณะของข้อสอบแบบปรนัยทุกระดับประวัติศาสตร์สำหรับสังคมไทยในสมัยประชาธิปไตย ควรมีส่วนช่วยการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้วยวิธีการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของการตั้งข้อสงสัย และกระบวนการวิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล การสอนประวัติศาสตร์ในสังคมประชาธิปไตยควรสอนประวัติศาสตร์ให้คนเข้าใจโลกเข้าใจเพื่อนบ้านเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ในกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ได้วางรากฐานของสังคมปัจจุบัน ความจริงของสังคมประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง คือ สำนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมไทย สังคมไทยในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมและสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น

พรเพ็ญ อันตระกูล (2556, น. 327 - 330) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไว้ว่าการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อยู่ที่เป้าหมายสำคัญในการเรียนการสอน คือ การเน้นเรื่องการค้นคว้า การตรวจสอบ การอ่าน การตีความ การอธิบายและการวิพากษ์ วิเคราะห์หลักฐานเป็นหลัก

เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2545, น. 107 - 108) ได้เสนอแนวทางในการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเอง ดังนี้

1. ยึดหลักการว่าผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญที่สุด
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกการเรียนรู้ฝึกการวางแผนเป็นขั้น ๆ ตั้งแต่การกำหนดจุดประสงค์ การประกอบกิจกรรม การสรุป และประเมินผลได้ด้วยตนเอง
3. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน
4. ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์หรือสิ่งที่เรียนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้แนวคิดและมองเห็นแนวทางที่จะนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
5. พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีโดยตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
6. ใช้หลักการทางจิตวิทยาเร้า (stimulus) ให้ผู้เรียนมีความสนใจและความตั้งใจที่จะเรียนรู้ประสบการณ์อย่างจริงจัง
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และประวัติศาสตร์
8. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้ง ในความคิด หลักการและทางการปฏิบัติ
9. ใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนหลายๆ แบบ เพื่อเร้าความสนใจผู้เรียน ไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายและท้อแท้ต่อการประกอบกิจกรรม
10. ครูจัดและเสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี น่าสนใจและมีประโยชน์แก่ผู้เรียน โดยสม่ำเสมอ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์นั้น ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกใช้ความสามารถทางการคิด การสังเกต การแก้ปัญหา การตีความและสรุปผล ครูควรสอนให้ผู้เรียนนำประสบการณ์และความรู้ทางประวัติศาสตร์ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเข้าใจรากฐานและสภาพความเป็นไปในปัจจุบัน

2.2 การคิดวิเคราะห์

2.2.1 ความหมายการคิดวิเคราะห์

Boom (1959, p. 74) ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเนื้อหา เหตุการณ์ หรือเรื่องราวต่างๆ หาเหตุและผล เป็นการตีความจากข้อมูลหลักไปยังองค์ประกอบย่อย ทำความเข้าใจว่ามีโครงสร้างเป็นอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร

Good (1973, p. 680) การคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมิน พิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง และมีหลักฐานอ้างอิงเพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ ใช้กระบวนการตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้อง

Marzano (2001, p. 38) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ คือการขยายความคิดอย่างเป็นเหตุผล เป็นการประยุกต์กระบวนการวิเคราะห์รายละเอียดเฉพาะของข้อมูลบนพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจเดิมที่สะสมอยู่ในความทรงจำระยะสั้น ในรูปแบบโครงสร้างขนาดเล็กของสติปัญญา เพื่อสร้างข้อมูลใหม่อย่างอิสระและสามารถสรุปลักษณะเฉพาะที่จำเป็นและไม่จำเป็นของข้อมูลได้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542) การแสวงหาข้อเท็จจริง ด้วยการระบุ จำแนก แยกแยะข้อมูลในสถานการณ์ที่เป็นแหล่งคิดวิเคราะห์ ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หรือจุดเด่น จุดด้อย ในสถานการณ์ การจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อไปใช้เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่นๆ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542) ความสามารถในการสืบค้นข้อเท็จจริง ตอบคำถามบางสิ่งบางอย่าง โดยการตีความ การจำแนกแยกแยะ และทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของสิ่งนั้น รวมถึงองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง หาความเชื่อมโยงว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

ลักขณา สรีวัฒน์ (2549) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ของเหตุการณ์ เรื่องราว หรือเนื้อเรื่องต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมาย หรือความประสงค์สิ่งใด และส่วนย่อยๆ ที่สำคัญนั้นแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวกันกัน โดยอาศัยหลักการใดเพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจจนสามารถนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

อนุก พ. อนุกุลบุตร (2547) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า หมายถึง การคิดพิจารณาสิ่งสำเร็จรูปหรือระบบใด ๆ อย่างแยกแยะ ให้ค้นพบความจริงที่แฝงในรูปขององค์ประกอบ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ และหลักการที่องค์ประกอบคูกันอยู่เป็นสิ่งที่สำเร็จรูปหรือเป็นระบบอยู่ได้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นการระบุเรื่องหรือปัญหาจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ ระบุเหตุผลหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลและตรวจสอบหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอในการตัดสินใจ/แก้ปัญหา/คิดสร้างสรรค์

ผู้วิจัยขอสรุปความหมายการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นความสามารถในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยการแยกแยะองค์ประกอบระหว่างสิ่งต่างๆ ตีความเชื่อมโยงความสัมพันธ์จนสามารถสรุปสิ่งที่วิเคราะห์ได้

2.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

2.2.2.1 ทฤษฎีการคิดของบลูม (Bloom's Taxonomy)

Bloom (1956, p. 6-9, 201-207) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Bloom's Taxonomy of Educational Objectives) เป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย(Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย(Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ทักษะทั้ง 3 ด้านนี้ของบุคคลส่งผลต่อความสามารถทางการคิดที่ Bloom จำแนกไว้เป็น 6 ระดับ คำถามในแต่ละระดับมีความซับซ้อนแตกต่างกัน ได้แก่

1. ระดับความรู้ความจำ หมายถึง ความรู้ในเนื้อหา ความรู้ที่เกี่ยวกับความจริง เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ คำศัพท์ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ เช่นความรู้เกี่ยวกับการแบ่งประเภทหรือการจัดกลุ่ม

2. ระดับความเข้าใจ หมายถึง การมีความเข้าใจในความรู้ที่เรียน แบ่งออกเป็นการอธิบายด้วยคำพูด การแปลความหาย การตีความหรือบอกผลของสิ่งนั้นๆได้

3. ระดับการนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ระดับการวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถที่จะแบ่งสิ่งที่ต้องเรียนรู้ออกเป็นส่วนย่อย และแสดงความสัมพันธ์ของส่วนย่อยนั้น

5. ระดับการสังเคราะห์ หมายถึงความสามารถที่จะรวบรวมสิ่งที่ได้เรียนรู้หรือประสบการณ์เข้าเป็นสิ่งใหม่

6. ระดับการประเมินค่า หมายถึง ความสามารถที่จะใช้ความรู้ที่เรียนมา ในการตัดสินใจ ประเมินค่า หรือคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้

กล่าวได้ว่า การพัฒนาความสามารถทางการคิดของแต่ละบุคคลจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งการพัฒนาความสามารถทางการคิดที่สูงขึ้นอาจทำได้โดยผสมผสานข้อมูลจากหลายระดับร่วมกัน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลนั้นได้ ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่คงทนของแต่ละบุคคล

2.2.2.2 ทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน (Marzano's Taxonomy)

Marzano (ปริยานุช สดาวรรณิ, น. 27; อ้างอิงจาก Marzano, p. 11-12) นักวิจัยทางการศึกษาที่มีชื่อเสียง เสนอสิ่งที่เขาเรียกว่า วัตถุประสงค์ทางการศึกษาใหม่ (A New Taxonomy of Educational Objectives) โดยพัฒนาขึ้นจากวัตถุประสงค์ของ Bloom อธิบายว่ารูปแบบพฤติกรรม การเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ระบบได้แก่ ระบบตนเอง (The Self-System) ระบบอภิปัญญา

(The Metacognitive System) และระบบพุทธิพิสัย (The Cognitive System) และมีขอบเขตของความรู้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ด้านข้อมูล (Information) เป็นการรวบรวมความคิดที่มีเหตุผล และมีความสัมพันธ์กับรายละเอียดต่างๆ ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมายของคำศัพท์ตามบริบทต่างๆ ความจริงลำดับเหตุผล ลำดับเหตุการณ์

2. กระบวนการ เน้นกระบวนการเพื่อการเรียนรู้จากทักษะสู่กระบวนการอัตโนมัติอันเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถที่สั่งสมไว้

3. ทักษะ เน้นการเรียนรู้ที่ใช้ระบบโครงสร้างกล้ำเนื้อ จากทักษะง่ายสู่กระบวนการที่ซับซ้อนขึ้น โดยมีกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูล 6 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 ขั้นรวบรวม เป็นการทบทวนความรู้เดิม รับข้อมูลใหม่และเก็บเป็นคลังข้อมูลไว้ เป็นการถ่ายโยงความรู้จากความจำถาวรสู่การนำไปใช้ในการปฏิบัติการโดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจโครงสร้างของรูปร่างนั้น

ระดับที่ 2 ขั้นเข้าใจ เป็นการเข้าใจสาระการเรียนรู้สู่การเรียนรู้ใหม่ในรูปแบบการใช้สัญลักษณ์เป็นการสังเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานของรูปร่างนั้น โดยเข้าใจประเด็นความสำคัญ

ระดับที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ เป็นการจำแนกความเหมือนและความต่างอย่างมีหลักการ การจัดหมู่ที่สัมพันธ์กับความรู้ การสรุปอย่างสมเหตุสมผลโดยสามารถบ่งชี้ข้อผิดพลาดได้ การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่โดยใช้ฐานความรู้และคาดการณ์ผลที่ตามมาบนพื้นฐานของข้อมูล

ระดับที่ 4 ขั้นใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ เป็นการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่มีคำตอบชัดเจน การแก้ไขปัญหาที่ยุ่ยาก การอธิบายปรากฏการณ์ที่แตกต่างและการพิจารณาหลักฐานสู่การสรุปสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน การตั้งข้อสมมุติฐานและการทดสอบสมมุติฐานนั้นบนพื้นฐานของความรู้

ระดับที่ 5 ขั้นบูรณาการความรู้ เป็นการจัดระบบความคิดเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดการกำกับติดตามการเรียนรู้และการจัดขอบเขตการเรียนรู้

ระดับที่ 6 ขั้นจัดระบบตนเอง เป็นการสร้างระดับแรงจูงใจต่อภาวะการเรียนรู้และภาระงานที่ได้รับมอบหมายในการเรียนรู้รวมทั้งตระหนักในความสามารถของการเรียนรู้ที่ตนมี

สรุปได้ว่าการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของมาร์ซาโนนั้น จะต้องผ่านกระบวนการรวบรวมข้อมูล ทำความเข้าใจประเด็นสำคัญ นำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่อย่างมีหลักการเพื่อหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล ประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่และสามารถคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นบนพื้นฐานของข้อมูล

2.2.3 ลักษณะการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Bloom (1956) แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสำคัญ (Analysis of Element) คือ การแยกแยะสิ่งที่กำหนดมาให้ว่า อะไรสำคัญหรือจำเป็น อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล ประกอบด้วย

1.1 วิเคราะห์ชนิด คือ การวินิจฉัยว่าสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นเป็นชนิดใด ลักษณะใด เพราะเหตุใด เช่น ข้อความนี้เป็นข้อความชนิดใด ผักซึ่งเป็นพืชชนิดใด เป็นต้น

1.2 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ คือ การวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญ ไม่สำคัญ เป็นการค้นหาสาระสำคัญ ข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อยของสิ่งต่างๆ เช่น บทความนี้ควรตั้งชื่อเรื่องว่าอะไร สาระสำคัญของเรื่องนี้คืออะไร เป็นต้น

1.3 วิเคราะห์เลศนัย คือ การมุ่งค้นหาสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น หรืออยู่เบื้องหลังจากสิ่งที่เห็น ซึ่งมีได้บ่งบอกตรงๆ แต่มีร่องรอยของความจริงซ่อนเร้นอยู่ เช่น ภาพนี้หมายถึงใคร เรื่องนี้ให้ข้อคิดอย่างไร

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Element) คือ การค้นหาว่าความสำคัญย่อยๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น เกี่ยวพันกันอย่างไรหรือสอดคล้องขัดแย้งกันอย่างไร ประกอบด้วย

2.1 วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์ ค้นหาว่าเป็นความสัมพันธ์แบบใด มีสิ่งใดสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกัน เช่น มีสิ่งใดไม่สมเหตุสมผล สองสิ่งนี้เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.2 วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ เป็นการคิดวิเคราะห์ที่มุ่งให้คิดเพื่อค้นหาขนาดระดับของความสัมพันธ์

2.3 วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์ เป็นการวิเคราะห์ที่มุ่งให้คิดเพื่อค้นหาลำดับขั้นของความสัมพันธ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น สิ่งใดเป็นต้นกำเนิดของปัญหา ผลสุดท้ายของเรื่องราวเป็นอย่างไร การเรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ เป็นต้น

2.4 วิเคราะห์จุดประสงค์และวิธีการ เป็นการคิดค้นหาว่าการกระทำหรือพฤติกรรมนั้นมีเป้าหมายอะไร หรือมุ่งให้บรรลุผลอะไร

2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผล การคิดแบบแยกแยะให้เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล สอนให้คิดหาเหตุและผลได้ดี เช่น อะไรของสาเหตุของเรื่องนี้ หากทำเช่นนี้แล้วจะมีผลอย่างไร ข้อความใดเป็นเหตุผล หรือขัดแย้งกัน

2.6 วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปไมย เป็นการคิดวิเคราะห์ที่มุ่งให้ค้นหาแบบสัมพันธ์ระหว่าง 2 สิ่งแล้วบอกแบบความสัมพันธ์นั้น หรือเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์คู่อื่นๆที่คล้ายกันทำนองเดียวกันในรูปอุปมาอุปไมย

3. การวิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles) คือ การค้นหาโครงสร้างของระบบ สิ่งของ เรื่องราวและการกระทำต่างๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นรวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้นอยู่เนื่องด้วยอะไร มีหลักการอะไรเป็นแกน มีเทคนิคหรือยึดคติใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง การจะวิเคราะห์หลักการได้ดีจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและความสัมพันธ์ได้ดีเสียก่อน เพราะจะสามารถสรุปเป็นหลักการได้ ประกอบด้วย

3.1 วิเคราะห์โครงสร้าง เป็นการค้นหาโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ เช่น คุณลักษณะสำคัญของการเป็นแพทย์ที่ดีมีอย่างไรบ้าง คำกล่าวนี้มีลักษณะอย่างไร

3.2 วิเคราะห์หลักการ เป็นการแยกแยะเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งต่างๆ แล้วสรุปเป็นคำตอบหลักได้ เช่น หลักการสอนที่ดีเป็นอย่างไร เป็นต้น

ลักษณะการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Marzano (2001: 60) ได้สรุปไว้เป็น 5 ด้านดังนี้

1. ด้านจำแนก (Matching) หมายถึง ความสามารถในการสังเกตและการจำแนกแยกแยะรายละเอียดของสิ่งต่างๆ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เหมือนกันและแตกต่างกันออกเป็นแต่ละส่วนให้เข้าใจง่ายอย่างมีหลักเกณฑ์ สามารถเปรียบเทียบ ระบุตัวอย่างหลักฐาน ลักษณะความเหมือนความแตกต่างของสิ่งต่างๆ ได้ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่ความสามารถในการจับคู่และการจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันทั้งรูปร่างลักษณะ แหล่งกำเนิดได้ การระบุความเหมือนและความต่างของสิ่งต่างๆ โดยสังเกต และจำแนกแยกแยะ ข้อมูลที่เหมือนกันและแตกต่างกันของสิ่งต่างๆ ทั้งด้านเนื้อหาด้านความรู้และด้านทักษะโดยอาศัยความรู้เป็นเครื่องมือในการจับคู่ ทั้งนี้การระบุความเหมือนและความต่าง เป็นการฝึกตั้งแต่วัยง่าย ๆ ในด้านรูปธรรมไปจนถึงขั้นสลับซับซ้อนที่เป็นนามธรรม มียุทธวิธีในการฝึก คือ

1.1 ระบุสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์

1.2 ระบุลักษณะคุณสมบัติ สามารถจำแนกแยกแยะสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์

1.3 ตัดสินใจและระบุว่าสิ่งเหล่านั้น ว่าจะมีความเหมือนหรือมีความแตกต่างกันอย่างไร

1.4 สรุปความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้

2. ด้านการจัดกลุ่ม (Classification) หมายถึง ความสามารถในการประมวลความรู้ เพื่อการจัดกลุ่ม จัดลำดับและจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ สามารถหาคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งของที่เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันออกเป็นพวกเป็นกลุ่มได้อย่างมีหลักการและมีหลักเกณฑ์ โดย

กำหนดตัวบ่งชี้ของสิ่งที่ต้องการจัดกลุ่ม ให้คำนิยามคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งนั้น จัดหาคุณสมบัติที่มีเหมือนกัน กำหนดหมวดหมู่อย่างมีเหตุและผล ซึ่งการจัดกลุ่มนี้เป็นการถ่ายโยงไปสู่การจัดระบบความรู้ การจัดกลุ่มมีกระบวนการดังนี้

- 2.1 กำหนดตัวบ่งชี้ของสิ่งที่ต้องการจัดกลุ่ม
- 2.2 ให้คำนิยามคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการจัดกลุ่ม
- 2.3 เลือกสิ่งของที่เหมือนกันในการจัดกลุ่ม กำหนดหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ และให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงอยู่ในกลุ่ม
- 2.4 หาคุณสมบัติ ที่มีความเหมือนกันของสิ่งเหล่านั้น
- 2.5 กำหนดความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกันเพิ่มเติม(ถ้ามี)ให้ เหตุผลว่ามันมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

3. ด้านการสรุป (Error analysis) หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะข้อผิดพลาด มองเห็นความผิดพลาด ความสัมพันธ์ และความไม่สัมพันธ์ ความสอดคล้องของสิ่งต่าง ๆ สามารถโยงความสัมพันธ์สู่การสรุปอย่างสมเหตุสมผล สังเกตและใช้ความรู้เดิมผสานกับความรู้ใหม่ เพื่อระบุสิ่งที่ไม่ถูกต้อง สิ่งผิดพลาด หรือเป็นไปได้ ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ สามารถสรุปประเด็นต่างๆ และยกเหตุผลประกอบได้ โดยผ่านการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลและเหมาะสม ทั้งนี้ต้องมีความสามารถในการสรุปจากความรู้ที่มีมาก่อน เป็นความรู้ที่เชื่อถือได้ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มีข้อมูลสนับสนุนหรือมีการพิจารณาแล้วว่าเป็นความจริง การวิเคราะห์เหตุผลเช่นนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดโดยใช้เหตุผลตามข้อมูล ในการอธิบายความสัมพันธ์ และความไม่สัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ การระบุข้อมูลหรือสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่สมเหตุสมผล สิ่งผิดพลาดที่แตกต่างออกไปจากที่ควรจะเป็นการพัฒนา ความสามารถในด้านนี้จะเกิดขึ้นได้ ควรให้มีการโต้แย้งถกเถียงกันโดยใช้เหตุผล

4. ด้านการประยุกต์ (Generalizing) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้เดิมที่มีสรุปเป็นหลักการใหม่ๆ นำไปประยุกต์ ใช้ ในสถานการณ์ใหม่ หรือสามารถนำความรู้ ไปใช้ในกิจกรรมชีวิตประจำวันได้ โดยมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การให้เหตุผลเชิงอุปนัย(Inductive) เป็นการคิดที่เริ่มต้นเห็นข้อมูลจากรายละเอียด จากตัวอย่างแล้วจึงจะสามารถสรุปเป็นหลักการ เป็นทฤษฎี ความรู้ใหม่ได้

4.2 การให้เหตุผลเชิงนิรนัย (Deductive) เป็นการคิดที่เริ่มต้นจากข้อสรุปที่มีอยู่ลงไปหารายละเอียดและยกตัวอย่าง มี 2 วิธีคือแบบ Synchronic และ Diachronic

4.2.1 แบบ Synchronic เป็นการคิดที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่เห็นหรือที่เป็นอยู่มี 2 แบบ คือ การแบ่งกลุ่ม (Category) และแสดงความสัมพันธ์ (Associate) ของสิ่งต่าง ๆ ทั้งสองประเภทนั้น

4.2.2 แบบ Diachronic เป็นการคิดโดยหาเหตุผล ผลกระทบหรือจัดลำดับ ประกอบด้วย การทำนาย คุณผลที่เกิด (Prediction) และค้นหาสาเหตุหรือสิ่งเร้าที่มากระตุ้น (Effector) การประยุกต์ใช้นี้ไม่เพียงแต่เป็นกระบวนการทำให้ เหตุผลเท่านั้นแต่เป็นความสามารถ ในการแสดงออกได้ ด้วยทั้งนี้ นักวิชาการหลายคนกล่าวว่ามักเป็นการให้เหตุผลโดยอุปนัยเท่านั้นได้กำหนดขั้นตอนการประยุกต์ใช้ไว้ดังนี้ 1) สังเกต พิจารณาไตร่ตรองข้อมูลอย่างถี่ถ้วน อย่าสมมติ หรือสันนิษฐานเอาเอง 2) หารูปแบบ วิธีการเชื่อมโยงตามที่มีความเข้าใจ 3) หากฎเกณฑ์ การอธิบายหรือเชื่อมโยง 4) สังเกตและพิจารณาให้ มากขึ้นเพื่อยืนยันหลักการที่สรุปหรือนำไปใช้ ในการเปลี่ยนแปลงหลักการ

5. ด้านการคาดการณ์ (Specifying) หมายถึงความสามารถในการนำความรู้ หรือ หลักการที่มีอยู่แล้วไปใช้ เพื่อการกะประมาณและทำนายสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างจำเพาะเจาะจง สามารถเข้าใจเหตุการณ์ มีความรู้ความสามารถในการบรรยายละเอียดในเหตุการณ์นั้นและปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมกับสิ่งที่เกิดขึ้นต่อไปได้ โดยทั่วไปเป็นการให้เหตุผลเชิงนิรนัยกล่าวคือ จากข้อสรุป กฎ สูตร ทฤษฎี หรือหลักการใหญ่ แล้วสามารถบรรยายละเอียดได้สร้างเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นอย่างจำเพาะเจาะจงได้ การคาดการณ์เป็นความสามารถในการประยุกต์ความรู้ใหม่ จากหลักการที่มีอยู่แล้ว คาดเดาทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถระบุสิ่งที่มีผลตามมา สิ่งใดจริง สิ่งใดไม่จริงและสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการได้อย่างเหมาะสม มักเป็นการให้เหตุผลโดยนิรนัยมีกระบวนการดังนี้

- 5.1 บอกสถานการณ์ที่ควรพิจารณาหรือศึกษาซึ่งเหมาะสมและไม่เหมาะสมได้
- 5.2 ระบุหลักการที่จะนำไปใช้ได้ในสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น
- 5.3 ต้องแน่ใจว่าสถานการณ์นั้นตรงกับสภาพหลักการหรือกฎโดยทั่วไปที่นำมาใช้
- 5.4 เมื่อนำสถานการณ์นั้นมาประยุกต์ใช้แล้วทำนายว่าอะไรคือความรู้ ที่เกิดขึ้นและลงความเห็นบอกข้อสรุปสถานการณ์และสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้หากมีการนำไปใช้

จากลักษณะการคิดวิเคราะห์ของ Bloom และ Marzano พบว่ามีความสอดคล้องกับดังต่อไปนี้ ด้านการจำแนกและจัดหมวดหมู่ สอดคล้องกับหลักการวิเคราะห์หน่วยย่อยของ Bloom ด้านการสรุป สอดคล้องกับหลักการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และด้านการประยุกต์กับด้านการคาดการณ์ สอดคล้องกับหลักการวิเคราะห์หลักการ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้จะใช้ลักษณะการคิดวิเคราะห์ของ Bloom (1956) ในการวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์

2.3.4 องค์ประกอบการคิดวิเคราะห์

วนิช สุรารัตน์ (2547) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ว่าประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 2 เรื่อง คือ

1. ความสามารถในการใช้เหตุผลอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย รายละเอียดดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการให้เหตุผลต้องชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมาย และวัตถุประสงค์

1.2 ความคิดเห็นหรือกรอบความจริงที่นำมาอ้างอิงต้องมีลักษณะกว้างมีความยืดหยุ่น มีความชัดเจน เทียบตรงและมีเสถียรภาพ

1.3 ความถูกต้องของสิ่งที่อ้างอิงต้องมีความชัดเจน มีความสอดคล้องและ มีความถูกต้องแน่นอน ถ้าสิ่งที่นำมาอ้างอิงผิดพลาด การสรุปผลหรือการสร้างกฎเกณฑ์ต่างๆ ย่อม ผิดพลาดไปด้วย

1.4 การสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอด การให้เหตุผลต้องอาศัยความคิดรวบ ยอด ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎี กฎ หลักการ ซึ่งเป็นตัวประกอบที่สำคัญของการสร้างความคิดรวบ ยอด

1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับสมมติฐาน การให้เหตุผลขึ้นอยู่กับสมมติฐาน โดยสมมติฐานต้องกำหนดขึ้นจากสิ่งที่ เป็นความจริงและจากหลักฐานที่ปรากฏมีความชัดเจน สามารถตัดสินใจได้และมีเสถียรภาพ

1.6 การลงความเห็น โดยการสรุปและให้ความหมายของข้อมูลการสรุปนั้นต้อง สอดคล้องกับสมมติฐาน

1.7 การนำไปใช้ เมื่อสรุปแล้วจะต้องมีการนำไปใช้หรือมีผลสืบเนื่องจะต้องมีความ คิดเห็นประกอบข้อสรุปที่เกิดขึ้นนั้น สามารถนำไปใช้ได้มากน้อยเพียงใดควรนำไป ใช้ในลักษณะใดจึงจะถูกต้อง

2. เทคนิคในการตั้งคำถามเพื่อใช้ในการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถามที่ดีจะทำให้สิ่งที่ คลุมเครืออยู่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น การตั้งคำถามที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้การใช้เหตุผลเป็นไปด้วยความ สะดวก มีความยุ่งยากน้อย มีความเป็นระบบ และช่วยในการแก้ปัญหาได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้เสนอองค์ประกอบความสามารถในการคิด วิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ความสามารถในการตีความ คือการทำความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่เราต้องการ จะวิเคราะห์เพื่อแปลความหมายที่ไม่ปรากฏโดยตรงของสิ่งนั้น เป็นการสร้างความเข้าใจต่อสิ่งที่ ต้องการวิเคราะห์

2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ การที่จะคิดวิเคราะห์ได้ดีนั้น จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนั้น ซึ่งจะช่วยในการกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์ที่แจ่มแจ้งและจำแนกได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร มีองค์ประกอบย่อยๆ อะไรบ้าง และ รู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุก่อให้เกิดอะไร

3. ความช่างสังเกต ช่างสงสัย และช่างถามความเป็นคนช่างสังเกต ทำให้สามารถค้นพบความผิดปกติท่ามกลางสิ่งที่ดูอย่างผิวเผินแล้วเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น และช่างสงสัยเมื่อเห็นความผิดปกติแล้วไม่ละเลยไป รวมถึงต้องเป็นคนช่างถาม โดยชอบตั้งคำถามกับตัวเองและคนรอบๆ ข้างเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การคิดต่อเกี่ยวกับเรื่องนั้น โดยยึดหลักการตั้งคำถาม 5W 1H (Who What Where When Why และ How)

4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล คือ ต้องมีความสามารถในการใช้เหตุผล จำแนกแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นความจริง สิ่งใดเป็นความเท็จ สิ่งใดมีองค์ประกอบในรายละเอียดเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร โดยสามารถเห็นภาพต่างๆ ได้ใน 3 มิติ ในขณะที่คนทั่วไปจะเห็นเพียง 2 มิติที่เป็นภาพระนาบ คือสามารถเห็นภาพในแนวสีมองเห็นความซับซ้อนที่อยู่ภายใน และรู้ว่าแต่ละสิ่งจัดเรียงลำดับกันอย่างไร รู้เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ

สุวิทย์ มูลคำ (2547) การคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจโดยใช้ความรู้เดิม เป็นพื้นฐานในเรื่องที่จะวิเคราะห์เพราะจะกำหนดขอบเขตการวิเคราะห์การจำแนกแจ่มแจ้งองค์ประกอบ จัดหมวดหมู่ลำดับความสำคัญ หรือหาสาเหตุเรื่องราวเหตุการณ์ให้ชัดเจน

2. ความสามารถในการตีความ เป็นการรับรู้ข้อมูลทางประสาทสัมผัส สมองจะตีความข้อมูลโดยวิเคราะห์เทียบเคียงกับความทรงจำ หรือความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น

3. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เป็นการค้นหาคำตอบหรือ ความน่าจะเป็น ว่ามีความเป็นมาอย่างไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น จะส่งผลกระทบต่ออย่างไร ซึ่งสมองจะพยายามคิดเพื่อหาข้อสรุปความรู้ความเข้าใจอย่างสมเหตุสมผล

จากการศึกษาองค์ประกอบการคิดวิเคราะห์สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญนั้นประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจในข้อมูลที่จะวิเคราะห์ ทักษะการตั้งคำถามที่จะนำไปสู่การหาคำตอบและความสามารถในการตีความ โดยการหาความสัมพันธ์หรือหาคำตอบเพื่อสรุปอย่างมีหลักการ

2.2.5 ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์

สุวิทย์ มูลคำ (2547) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการคิดวิเคราะห์ว่าประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของเรื่องราวต่างๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น พืช สัตว์ ดิน หิน รูปภาพ บทความ เรื่องราว เหตุการณ์ หรือสถานการณ์จากข่าว ของจริงหรือสื่อเทคโนโลยีต่างๆ

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถาม หรือกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อค้นหา ความจริง สาเหตุหรือความสำคัญ เช่น ภาพหรือบทความที่ต้องการสื่อ บอกอะไรที่สำคัญที่สุด

ขั้นที่ 3 กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เป็นการกำหนดข้อกำหนดสำหรับใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์การจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผล อาจจะเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน

ขั้นที่ 4 พิจารณาแยกแยะ เป็นการพินิจวิเคราะห์ทำการแยกแยะกระจายสิ่งที่กำหนดให้ ออกเป็นส่วนย่อยๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5 W 1 H ประกอบด้วย Who (ใคร) What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (เพราะเหตุใด) How (อย่างไร)

ขั้นที่ 5 สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือคำตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

ลักขณา สริวัฒน์ (2549) ได้กล่าวถึงการจัดลำดับขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ว่าประกอบด้วย

1. กำหนดขอบเขตหรือนิยามสิ่งที่เราจะวิเคราะห์ ให้ชัดเจนว่าจะวิเคราะห์อะไร
2. กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าจะวิเคราะห์เพื่ออะไร
3. พิจารณาหลักความรู้หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องว่าใช้หลักใดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์
4. ใช้หลักความรู้ให้ตรงกับเรื่องที่จะวิเคราะห์ เป็นกรณีๆ ไป และจะต้องรู้ว่าควรจะวิเคราะห์อย่างไร
5. สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ให้เป็นระเบียบชัดเจนจากขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ที่กล่าวมา

ธัญวิษ วิเชียรพันธ์ (ม.ป.ป. น.51) ได้ระบุขั้นตอนการคิดวิเคราะห์เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูล 2) ตั้งวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ข้อมูล 3) กำหนดเกณฑ์ในการจำแนกแยกแยะข้อมูล 4) แยกข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้เห็นองค์ประกอบของสิ่งที่วิเคราะห์ 5) หา

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ 6) นำเสนอผลการวิเคราะห์ 7) นำผลการวิเคราะห์มาสรุปตอบคำถามตามวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่าขั้นตอนการคิดวิเคราะห์นั้นมีขั้นตอนที่สำคัญคือ 1) การกำหนดปัญหาหรือเรื่องราวที่ต้องการวิเคราะห์ 2) ตั้งคำถามต่อข้อสงสัยหรือกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการค้นหา คำตอบ 3) กำหนดหลักการหรือเกณฑ์ในการแยกแยะส่วนประกอบ หรือการหาความสัมพันธ์ของสิ่งนั้นเชิงเหตุผล 4) พิจารณา ทำความเข้าใจองค์ประกอบย่อย รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการสรุปต่อไป 5) สรุปคำตอบ เป็นการสรุปคำตอบจากข้อมูลที่ผ่านการพิจารณา ทำความเข้าใจและตีความในส่วนต่างๆ แล้ว

2.2.6 แนวทางการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์

Robert (1996, อ้างถึงใน เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) อธิบายว่า ปัญหาแห่งความสำเร็จ คือ การผสมผสานความสามารถทางการคิด 3 ด้าน คือ ด้านวิเคราะห์ ด้านสร้างสรรค์ และด้านปฏิบัติ ที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิตตามแนวทางของสังคมและวัฒนธรรมมาตรฐานและความคาดหวังที่และผู้อื่นในสังคมยึดถือ ความสามารถทางการคิดด้านวิเคราะห์ คือ การที่นักเรียนวิเคราะห์ประเมินเปรียบเทียบ พิจารณาความเหมือนความแตกต่างความสามารถทางด้านการคิดสร้างสรรค์ คือการที่นักเรียนคิดประดิษฐ์ค้นพบ สร้างแนวคิดใหม่ และความสามารถทางการคิด ด้านปฏิบัติ คือการที่นักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปลงปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ นักเรียนที่มีความสามารถจะรู้จักจุดเด่นหรือจุดแข็งของตน และใช้จุดเด่นนั้น ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และในขณะที่เดียวกันก็ยอมรับและรู้จักอ่อนของตนเองและสามารถปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น ซึ่งนักเรียนที่มีความสามารถทางการคิดนั้น สามารถประเมินจากผลงาน การแสดง และการกระทำ ดังนั้น การฝึกฝนให้นักเรียนคิดในการจับประเด็น การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ การใช้เหตุผล การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การจำแนกแจกแจง การตีความข้อมูลที่ได้รับ การคิดวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถประเมินและตัดสินใจเรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและสมเหตุสมผล เป็นความสามารถการคิดเชิงวิเคราะห์ที่นักเรียนสามารถจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ ว่ามาจากอะไร มีองค์ประกอบอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร เชื่อมโยงความสัมพันธ์อย่างไรเพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยการแตกสิ่งนั้นออกเป็นส่วนย่อย ๆ และแจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบย่อยๆ ทั้งหมด อาจจะจัดแยกเป็นหมวดหมู่หรือตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้เห็นทุกองค์ประกอบอย่างครบถ้วน และ ตรวจสอบโครงสร้างของสิ่งนั้น เพื่อทำความเข้าใจว่า ส่วนต่าง ๆ ในแต่ละส่วนย่อยนั้นประกอบกันขึ้นมาได้อย่างไร

วัชรรา เล่าเรียนดี (2549) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการคิดไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมแบบร่วมมือกัน ให้ทำ กิจกรรมที่สมาชิกสามารถพูดคุยกันได้ทั่วถึง
2. จัดกิจกรรมให้แก้ปัญหา มากกว่าการคิดคำนวณตามปกติ
3. จัดกิจกรรมที่ให้หาคำตอบได้หลากหลายมากกว่าการจัดกิจกรรมที่ให้หาคำตอบเพียงคำตอบเดียว
4. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แก้ปัญหา ใช้ความคิดการปฏิบัติหลาย ๆ แบบเพื่อให้เรียนรู้อย่างมีความสุข
5. จัดกิจกรรมที่ไม่เฉพาะเจาะจงนักเรียนเพศใดเพศหนึ่ง
6. ใช้คำถามที่ส่งเสริมทักษะการคิดระดับสูง
7. ใช้วิธีวัดและประเมินผลหลาย ๆ วิธีที่สอดคล้องตามเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ ลักษณะกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการคิด
 1. ให้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องต่าง ๆ ความคิดรวบยอดต่าง ๆ ฯลฯ
 2. ให้เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ความคิด นิยาม เหตุการณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ฯลฯ
 3. ให้จำแนกจัดประเภท จัดกลุ่มสาระความคิดความคิดรวบยอด ฯลฯ
 4. ให้ประเมินผลตัดสินคุณค่าสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ
 5. ให้จัดลำดับเหตุการณ์ความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ
 6. ให้ระบุข้อเท็จจริงหรือคำพูดที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง หรือเรื่องที่ไม่จริง
 7. ให้ระบุข้อเท็จจริงความจริง และที่เป็นข้อความคำพูด ความคิดเห็น

แนวทางการพัฒนาความสามารถด้านคิดวิเคราะห์นั้นจึงสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาความสามารถคิดวิเคราะห์ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ความคิด การแก้ปัญหา การสังเกต การคิดจำแนกแยกแยะองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย จัดลำดับสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นอย่างเป็นระบบ ทำความเข้าใจหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์นั้นว่ามีเหตุและผลเป็นอย่างไร เพื่อสรุปหรือตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล ผู้สอนควรศึกษาผู้เรียนเพื่อการเลือกกิจกรรมและวิธีประเมินที่สอดคล้องและเหมาะสม

2.3 การเรียนรู้แบบนำตนเอง

2.3.1 ความหมายการเรียนรู้แบบนำตนเอง

Knowles (1975) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบนำตนเองว่า เป็นกระบวนการริเริ่มเรียนรู้จากตัวเอง วิจัยัยความต้องการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายและแหล่งเรียนรู้ เลือกยุทธวิธีและนำไปใช้ได้เหมาะสม รวมถึงประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้เช่นนี้จะเกิดขึ้นโดยได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ Knowles ยังบอกอีกด้วยว่า ผู้ที่ริเริ่มเรียนรู้จากตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้มากและดีกว่าผู้ที่รับความรู้จากผู้สอนอยู่ฝ่ายเดียว มีนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายใกล้เคียงกับโนลด์คือ Brockett(1983); Cheren(1983); และ Mocker & Spear (1982)

Griffin (1983) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้และวิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการแสดงพฤติกรรมที่หลากหลายออกมา ผู้เรียนต้องควบคุมการเรียนและทำความเข้าใจเนื้อหาของเรียนนั้นด้วยตนเอง

Gibbons (2002) การเพิ่มขึ้นของทักษะ ความรู้ การบรรลุเป้าหมาย หรือการพัฒนาตัวเองด้วยความพยายามไม่ว่าจะด้วยวิธีใด เมื่อไหร่ หรือในสถานการณ์ไหนก็ตาม ก็บอบนให้ ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นเจ้าของความรู้(Ownership of learning) ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำตามเป้าหมายที่วางไว้

Skager (1978) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเองว่า เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผลของกิจกรรมการเรียน ทั้งเฉพาะรายบุคคลและในฐานะสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกัน

Hiemstra (1994) ให้ความหมายว่าเป็นการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนรับผิดชอบในการวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล ความก้าวหน้าของการเรียนของตนเอง เป็นลักษณะซึ่งผู้เรียนทุกคนมีอยู่ในขณะที่อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้และทักษะที่เกิดจากการเรียนจากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งได้

นักการศึกษาของไทยได้ให้ความหมายการเรียนรู้แบบนำตนเองไว้ดังนี้

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543, น. 7) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเองว่าเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และการพัฒนาทักษะที่ผู้เรียนจัดการเรียนด้วยตนเอง ได้ทำกิจกรรมการเรียนร่วมกับผู้อื่นอย่างหลากหลาย โดยได้รับความช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนจากผู้อื่น เช่น เพื่อน หรือครู

พัชรี มะแสงสม (2544, น. 10) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการใช้ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยจะทำการวางแผน กำหนดกิจกรรม

การเรียนรู้ เลือกแหล่งข้อมูล วิธีการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนด้วยความตระหนักและความรับผิดชอบของตน อาจจะปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากครูผู้สอนก็ได้

คณาพร คมสัน (2547, น. 36) การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือถูกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการควบคุมและปรับปรุงการเรียนรู้ โดยกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย ตลอดจนเลือกยุทธวิธีการเรียนที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย

จากความหมายของนักการศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็น การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมาย เลือกวิธีการเรียนรู้ หาแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทั้งจากตนเองและจากการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กับผู้อื่น ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการนี้ขึ้น

2.3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

2.3.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

ทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม มีสมมุติฐานความเป็นมนุษย์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดี มีความเป็นอิสระ มีทางเลือกของตน และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนอย่างไม่มีขีดจำกัด มีมโนทัศน์ว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญในการเติบโต และพัฒนาไปสู่ความเข้าใจตนเอง (self – actualization) มนุษย์จะให้คำจำกัดความต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นต่างกัน และมโนทัศน์ของการเรียนรู้แบบนำตนเอง มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (คณาพร คมสัน, น.31)

ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่า ดึงงาม มีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพตนหากมีอิสระและเสรีภาพ นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มนี้ คือ Maslow, Rogers, Combs, Knowles, Faure, Illich และ Neil

Maslow (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, น. 116-117) อธิบายว่าความต้องการเป็นตัวของตัวเอง หมายถึง ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตนเอง กล่าวที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของตนเอง รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ยอมรับทั้งส่วนดีและไม่ดีของตนเอง เปิดโอกาสให้ตนเองได้เผชิญกับความจริงของชีวิต

Rogers ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามแนวมนุษยนิยมว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากการลงมือปฏิบัติ และรับรู้สิ่งที่เรียนมีความหมายและสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของตนเอง จะต่อต้านเมื่อมีสิ่งที่ไม่พึงประสงค์มากระทบ เมื่อผู้เรียนได้ริเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วจะทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและทุ่มเท สติปัญญาในการเรียนรู้เป็นผลให้อยากเรียนรู้อีกขึ้นตลอดเวลา และการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

อยู่ตลอดเวลา จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์และมีความอิสระเป็นตัวของตัวเองในการเรียนรู้ (สุรางค์ โค้วตระกูล, น. 216-217) โดยไม่ได้มุ่งเน้นโดยตรงว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร แต่มุ่งเน้นถึงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

Combs กล่าวว่าก่อนที่จะเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจำเป็นต้องเข้าใจการรับรู้ของบุคคลนั้น ความจริง (Fact) ของแต่ละบุคคลจะเป็นความจริงเฉพาะบุคคลตามความเข้าใจ ความหมาย (Meaning) ในการรับรู้ (Perceptual) ของแต่ละบุคคล ดังนั้นความเข้าใจของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างจากที่คนอื่นเข้าใจก็ได้ (สุรางค์ โค้วตระกูล, น. 217)

กล่าวได้ว่าทฤษฎีมนุษยนิยมให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล โดยมีความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่สิ้นสุดเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง สามารถรับผิดชอบ และมุ่งมั่นกระทำในสิ่งที่ตนต้องการ ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง

ลักษณะของผู้สอนตามแนวความคิดมนุษยนิยม

Rogers ได้นำหลักการของจิตบำบัดในแนวผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลางมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนอย่างได้ผล เขาเสนอว่าการศึกษาคควรดำเนินในแนวให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูควรสร้างบรรยากาศในการสอนที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามของผู้เรียน ผู้สอนควรมีลักษณะดังนี้

1. การมีศรัทธาในมนุษย์ คือเชื่อในความสามารถของปัจเจกบุคคล ที่จะพัฒนาศักยภาพของตนได้ ให้โอกาสผู้เรียนได้เลือกแนวทางของตนในการเรียนรู้
2. มีความจริงใจ เป็นตัวของตัวเองและเป็นธรรมชาติต่อผู้เรียน
3. เห็นคุณค่าของผู้เรียน ยอมรับความรู้สึกความคิดเห็น ให้โอกาสผู้เรียน ได้แสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง
4. สามารถเข้าใจถึงปฏิกริยาของนักเรียน ความคิด จิตใจ มีความละเอียดอ่อนและตระหนักถึงกระบวนการของการศึกษาและการเรียนรู้

Combs ให้ความเห็นไว้ว่า ผู้สอนควรช่วยทำให้การเรียนรู้ดำเนินไปง่ายขึ้น ให้กำลังใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ร่วมงาน มีความเป็นมิตรกับนักเรียน ลักษณะของครูที่ดีมีดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างดี
2. สามารถเข้าถึงหรือรับรู้ความรู้สึกของผู้เรียนได้
3. มีความเชื่อในความสามารถของนักเรียนที่จะเรียนรู้
4. มีความคิดในทางบวกต่อตนเอง
5. มีเทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้อย่างดีที่สุด

จากลักษณะของครูตามที่โรเจอร์และคอมบส์ได้ให้ความเห็นไว้ จะเห็นได้ว่าการประยุกต์ใช้แนวความคิดมนุษยนิยมในการจัดการเรียนการสอนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ด้านผู้สอน ผู้สอนจะต้องตระหนักถึงความสามารถในแต่ละบุคคล ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้สึก ความคิด ความสามารถที่ต่างกัน ให้ความเคารพและยอมรับในตัวผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นและสนับสนุน ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และให้คำแนะนำผู้เรียนเมื่อมีอุปสรรคตามความเป็นจริง

2. ด้านบรรยากาศ ผู้เรียนจะมีอิสระในการเลือกเรียนรู้ตามความสนใจ มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะเป็นไปในทางบวก มีความเป็นมิตรที่ดีระหว่างกัน

2.3.2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

ทฤษฎีปัญญา หรือทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Theory) หรือกลุ่มพุทธินิยม ทฤษฎีนี้เน้นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิดที่เกิดจากการสะสมข้อมูล การสร้างความหมาย ความสัมพันธ์ของข้อมูลและดึงข้อมูลมาใช้ ทฤษฎีในกลุ่มนี้ที่สำคัญมี 5 ทฤษฎี คือ

ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Theory) มีแนวคิดสำคัญดังนี้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิด ให้เรียนรู้จากสิ่งเร้าในภาพรวมดีกว่าส่วนย่อย การเรียนรู้เกิดจากการรับรู้(perception) กับการหยั่ง เห็น(insight) ประสบการณ์เดิมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล และการหยั่ง เห็นจะเกิดขึ้นได้หากมีประสบการณ์สะสมไว้มาก

ทฤษฎีสถาน (Field Theory) พัฒนามาจากทฤษฎีเกสตัลท์ แนวคิดสำคัญคือ สิ่งที่อยู่ในความสนใจ ความต้องการจะมีพลังเป็นบวก คนมีองค์ประกอบเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือวัตถุ และสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา คือ แรงขับ และแรงจูงใจต่อเป้าหมาย การเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory) มีแนวคิดสำคัญดังนี้ การเรียนรู้เกิดจากการใช้เครื่องหมายเป็นตัวชี้ให้แสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เมื่อได้รับรางวัลที่ต้องการ ผู้เรียนจะเก็บความรู้ในรูปแบบเครื่องหมาย สัญลักษณ์สถานที่ และปรับการเรียนรู้ตามสถานการณ์ การเรียนรู้คงเก็บไว้จะไม่แสดงออกจนกว่าจะเหมาะสม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development Theory) ทฤษฎีที่สำคัญคือ ทฤษฎีของเพียเจต์ ควรเข้าใจพัฒนาการของเด็กเป็นสิ่งที่เป็ธรรมชาติตามวัยไม่เร่งหรือข้ามขั้น แต่อาจจัดประสบการณ์เสริมช่วยให้พัฒนาได้เร็วขึ้น ภาษาและกระบวนการคิดของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่ กระบวนการทางสติปัญญาเป็นการดูดซับเก็บไว้ ปรับและจัดระบบให้เกิดเป็น โครงสร้างทางปัญญาใหม่ขึ้น ซึ่งต้องให้กลมกลืนเกิดสมดุลไม่ขัดแย้ง

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Theory of Meaningful Verbal Learning) แนวคิดสำคัญคือ การเรียนรู้จะมีความหมายหากเชื่อมโยงกับความรู้อื่น (ทิสนา แจมมณี, น.59 - 68)

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีปัญญา เป็นกระบวนการทางสติปัญญาในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับตนเองด้วยการสร้างเสริมประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ 2 ลักษณะ คือ การหยั่งรู้ (insight) และการรับรู้ (perception) ได้ดีขึ้น ผู้เรียนจะเข้าใจและมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น

2.3.2.3 ทฤษฎีการสร้างความรู้หรือคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory)

ทฤษฎีการสร้างความรู้หรือคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีที่ได้มีการเปลี่ยนจากเดิมที่เน้นการศึกษาปัจจัยภายนอกมาเป็น สิ่งเร้าภายใน ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจหรือกระบวนการรู้คิด กระบวนการคิด (Cognitive processes) ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในมีส่วนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียน แนวคิดของทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) หรือ เรียกชื่อแตกต่างกันไป ได้แก่ สร้างสรรค์ความรู้นิยม หรือสร้างสรรค์ความรู้นิยม หรือ การสร้างความรู้ (โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้, น. 2554)

แนวคิดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (Cognitive Constructivism) และ แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (Cognitive Constructivism) มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของ Piaget เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้รายบุคคล โดยการลงมือกระทำ Piaget เชื่อว่าถ้าผู้เรียนถูกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) หรือเรียกว่าเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา (Disequilibrium) ผู้เรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structuring) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยวิธีการดูดซึม (Assimilation) ได้แก่ การรับข้อมูลใหม่จากสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในโครงสร้างทางปัญญา และ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) คือ การเชื่อมโยงโครงสร้างทางปัญญาเดิมหรือความรู้เดิมที่มีมาก่อนกับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุลหรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้หรือเกิดการเรียนรู้นั่นเอง

2. แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจาก Vygotsky ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญที่ว่า "ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญา" รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญาที่อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับช่วงของการพัฒนาที่เรียกว่า โซนพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ถ้าผู้เรียนอยู่ต่ำกว่า โซนพัฒนาการ จำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือในการเรียนรู้ ที่เรียกว่า ฐานการช่วยเหลือ

(Scaffolding) และวิกอทสกีเชื่อว่าผู้เรียนสร้างความรู้โดยผ่านทางการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ได้แก่ เด็ก กับ ผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครูและเพื่อน ในขณะที่เด็กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural context) เน้นการเรียนรู้ในสภาพชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ในโรงเรียน

จากทฤษฎีทั้ง 3 ทฤษฎี สรุปได้ว่า แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกันเรื่องความเชื่อในกระบวนการภายในการเรียนรู้ของมนุษย์ แต่ละบุคคลจะเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง มีการเรียนรู้ได้ดีหากได้ศึกษาตามสิ่งที่สนใจ และผ่านการลงมือหรือมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นจะช่วยสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น มีการเชื่อมโยงความรู้หรือประสบการณ์เดิมสู่ความรู้ใหม่เพื่อให้ได้แนวทางแก้ปัญหาได้ยิ่งขึ้น ในขณะที่ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทเป็นสร้างแรงจูงใจ ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดังกล่าว ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน วางแผน จัดการเรียนของตน ประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ และมีอิสระทางความคิด เพื่อสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้แบบนำตนเองจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการวางแผน จัดการ ตลอดจนประเมินผลความก้าวหน้าด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนพึ่งพาตนเองและ พัฒนาตนเองได้

2.3.3 ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง

Knowles (1975) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง ไว้ 9 ประการ ได้แก่

1. เป็นผู้ที่มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิดและทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้
2. มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง
3. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริง
5. มีความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้จากความต้องการในการเรียนรู้ของตน โดยเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถประเมินผลสำเร็จได้
6. มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอน เพื่อขอความช่วยเหลือหรือปรึกษาหารือร่วมกันได้
7. มีความสามารถในการแสวงหาบุคคลและแหล่งวิทยากรที่เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต่างกัน
8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการต่างๆ มีความคิดริเริ่ม และมีทักษะในการวางแผนได้เป็นอย่างดี

9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำผลที่ได้ไปใช้ได้เหมาะสม

Brockett & Hiemstra (1991, p.24) ได้เสนอมิติในการพิจารณาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเองออกเป็น 2 มิติ คือ

1. มิติที่เป็นกระบวนการ (Process) ผู้เรียนจะเป็นผู้มีความรับผิดชอบในการวางแผนดำเนินการ และประเมินผลการเรียนรู้ของตน

2. มิติที่เป็นเป้าหมาย (Goal) ผู้เรียนจะเป็นผู้มีความรับผิดชอบที่จะนำไปสู่ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน

Guglielmino (1977) กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าจะต้องอาศัยเงื่อนไขของการจัดสภาพการเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์หลายอย่าง โดยอาจพิจารณาได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะที่เป็นการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกิดขึ้นได้ทั้งในชั้นเรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้นำในการเรียน และผู้เรียนวางแผนกำหนดโครงการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ลักษณะที่เป็นบุคลิกลักษณะของผู้เรียนซึ่งประกอบขึ้นด้วยเจตคติ ค่านิยมและความสามารถของผู้เรียน ซึ่งมีโอกาสเกิดขึ้นได้สูงสุดเมื่อมีการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกัน ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นบุคลิกลักษณะที่ซับซ้อนที่แต่ละบุคคลมีไม่เท่ากัน

Garrison (1997) มีความเห็นว่าการเรียนรู้แบบนำตนเองเกี่ยวข้องกับทั้งเรื่องของกระบวนการและคุณลักษณะของบุคคล แกริสันแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการตนเอง (Self-management) ผู้เรียนมีการรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการทำงาน มียุทธวิธีการบรรลุความสำเร็จ 2) การตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) และ 3) แรงจูงใจ (Motivation)

กล่าวโดยสรุป ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองประกอบด้วย คุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของแต่ละบุคคลจะมีไม่เท่ากัน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความเข้าใจจุดประสงค์หรือความต้องการของตนเองจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้แบบนำตนเองเกิดขึ้นได้

2.3.4 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบนำตนเอง

Knowles (1975) ได้ระบุถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบนำตนเองที่สอดคล้องกัน โดยมีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่ครอบคลุมองค์ประกอบในการจะเป็นผู้เรียนรู้แบบนำตนเอง 5 ประการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง จะเริ่มจากให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจของตนในการเรียนกับเพื่อนอีกคน โดยมีเพื่อนอีกคนหนึ่งคอยจดบันทึก หลังจากนั้นจะให้สลับบทบาทหน้าที่ให้ครบทั้ง 3 คน ทุกคนจะได้เป็นทั้งผู้เสนอความต้องการ

ผู้ให้คำปรึกษา และผู้คอยจذبบันทึก เพื่อประโยชน์ในการเรียนร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทุกๆ ด้าน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนโดยผู้เรียน และเพื่อผู้เรียนจะได้รู้ถึงพฤติกรรมที่คาดหวังจะให้เกิดขึ้น

3. การวางแผนการเรียน ให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ตรงความต้องการและเหมาะสมกับตนเองให้มากที่สุด

4. การแสวงหาแหล่งวิทยาการ ทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

5. การประเมินผล มีประเมินผลการเรียนด้วยตนเองตามที่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะคิด ค่านิยม มีขั้นตอนในการประเมิน คือ กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น รวบรวมหลักฐานจากผลการประเมินเพื่อตัดสินใจซึ่งต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่สมบูรณ์และเชื่อถือได้ เปรียบเทียบข้อมูลก่อนเรียนกับหลังเรียนเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าเพียงใด ใช้แหล่งข้อมูลจากครูและผู้เรียนเป็นหลักในการประเมิน

Grow (1996, p. 144) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนของการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้แบบนำตนเอง โดยใช้แนวคิดขั้นการพัฒนาการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Staged Self – directed Learning Model) (SSDL) จากรูปแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (The Situational Leadership Model) Hersey and Blanchard (1996) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้น แต่ละขั้น ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอน ผู้เรียน และตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้แบบนำตนเองในที่สุด ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้สอนเป็นผู้มีอำนาจตามบทบาท (authority: coach) เช่น การบรรยาย หรือให้ลองฝึกหัด การผู้เรียนปฏิบัติตาม (dependent)

ขั้นที่ 2 ผู้สอนให้แรงจูงใจ ชี้นำ (motivator: guide) เช่น การบรรยาย การอภิปรายโดยครูเป็นผู้นำ ให้ตั้งเป้าหมาย และกำหนดยุทธวิธีการเรียน ผู้เรียนให้ความสนใจ (interested)

ขั้นที่ 3 ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) เช่น การอภิปรายกลุ่มหรือจัดสัมมนา ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง (involved)

ขั้นที่ 4 ผู้สอนให้คำปรึกษา แนะนำ (consultant: delegator) เช่น การฝึกงาน การค้นคว้า การทำงานรายบุคคลหรืองานกลุ่มผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้แบบนำตนเอง (self – directed)

นัคดา อังสุวาทย์ (2550, น.85-86) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองในการสอนวิชาเคมี จากแนวคิดนักการศึกษา 3 ท่าน คือ การกำหนดองค์ประกอบของผู้เรียน 5 ประการตามแนวคิดของโนลส์ การกำหนดบริบทของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวคิดของ

บอลสุยส์ และแนวคิดขั้นการพัฒนาการเรียนรู้แบบนำตนเองของโกรว์ในการกำหนดบทบาทผู้เรียนและผู้สอน จากแนวคิดดังกล่าวได้สรุปกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินการก่อนการเรียน เป็นขั้นเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย การปฐมนิเทศสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ตรวจสอบปัจจัยทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ โดยทำเป็นสัญญาการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ว่าตนเองต้องการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในด้านใด และกำหนดเกณฑ์ประเมินผลรายวิชา ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็น 6 ขั้น คือ

1. เพิ่มพลังแรงใจ (encouragement) หมายถึง การสร้างแรงจูงใจ ให้อิสระผู้เรียนในการเรียนตามความสนใจ เชื่อมโยงสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันเข้าสู่เนื้อหาการสอน
2. เสริมสร้างกลยุทธ์ (strategies) หมายถึง การเสริมทักษะที่จำเป็นในการเป็นผู้เรียนรู้แบบนำตนเอง ฝึกความสามารถด้านการ อ่าน พูด คิดวิเคราะห์ ให้รู้จักการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
3. ปลูกฝังนิสัย (growing in habit) หมายถึง การฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มการเรียนด้วยตนเอง วิเคราะห์จุดมุ่งหมาย ออกแบบแผนการเรียน ดำเนินการ และแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนประเมินผลด้วยตนเอง
4. ถ่ายทอดความรู้ (transfer knowledge) หมายถึง ให้ผู้เรียนรายงานความก้าวหน้าสิ่งที่ได้ค้นคว้ามา ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ แสดงความคิดเห็นกับเพื่อนๆ
5. สะท้อนความคิด (reflection) หมายถึง ให้ผู้เรียนตรวจสอบตนเอง หาจุดอ่อน จุดแข็ง และปรับปรุงข้อบกพร่องในการเรียนรู้แบบนำตนเอง
6. ประเมินการเรียนรู้ (learning assessment) หมายถึง การประเมินกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยตนเอง เพื่อน และครู เช่น การสังเกตพฤติกรรมกรเรียนของผู้เรียนในด้านที่กำหนด การนำเสนอผลงาน การทำบันทึก เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลตามรูปแบบ เป็นการสรุปผลการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้

Garlaeh and Ely (1974, อ้างถึงในรจนา คำนึ่งผล, 2542 น. 30) ได้เสนอกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดเนื้อหา
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การประเมินพฤติกรรมเบื้องต้น

4. การกำหนดกลยุทธ์วิธีการสอนซึ่งประกอบด้วย การจัดกลุ่มผู้เรียน การกำหนดเวลาเรียน การจัดสถานที่เรียน การเลือกสรรทรัพยากร

5. การประเมินผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ

Blumberg (2000, p. 208) เสนอขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเองมี 3 มิติ ได้แก่

1. กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นความสามารถในการระบุสิ่งที่เรียน วางแผนการเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ โดยผ่านการจัดการเวลา การค้นหา การใช้ และการประเมินประสิทธิภาพของแหล่งการเรียนรู้ และการประเมินทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ยุทธวิธีการเรียน เป็นวิธีการที่ผู้เรียนใช้ เพื่อศึกษาวัสดุอุปกรณ์หรือกระบวนการหาข้อมูลข่าวสาร

3. ผลการปฏิบัติของการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการประเมินความจำระยะสั้นและความจำระยะยาว

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบนำตนเองมีขั้นตอนที่สำคัญคือ การทำความเข้าใจความเป้าหมายการเรียน กำหนดวัตถุประสงค์ เลือกวิธีการแสวงหาความรู้ และประเมินผลการเรียนของตน โดยที่ผู้สอนจะคอยทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คอยให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.3.5 บทบาทผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

บทบาทของผู้สอนในการเรียนแบบนำตนเอง

นัคดา อังสุวาทย์ (2555, น. 47) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบนำตนเองนั้น ผู้สอนควรมีบทบาทสำคัญในการนำผู้เรียนดังนี้

1. การช่วยสร้างทางเลือกที่หลากหลายแก่ผู้เรียน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทางเลือกงาน วิธีการทำงาน ระดับความยาก และวิธีประเมินผล ยังมีทางเลือกให้ผู้เรียนมากโอกาสที่ผู้เรียนจะพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนรู้ยิ่งมาก

2. ผู้สอนจะมีบทบาทตามมามาก 3 ประการ คือ แนะนำ ช่วยเหลือ และจัดหาแหล่งความรู้สนับสนุนให้ผู้เรียน (Treffinger, 1995, p. 324 และ Hamilton and Ghatala, 1994, p. 354) นอกจากนี้ ผู้สอนควรได้สนทนากับผู้เรียน ดูแลจัดหาแหล่งความรู้ให้ผู้เรียน รวมถึงการประเมินผลและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์ (Hiemstra, 1994, p.3 95)

3. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนที่เน้นการเรียนอย่างรู้รอบ (mastery goalorientation) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจความคิดและนำเสนอรูปแบบการคิดรวมทั้ง

กระบวนการเรียนรู้ และการมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง (คณาพร คมสัน, 2540, น. 60 – 61; อ้างอิงจาก Cole and Clan, 1994, p. 143)

คณาพร คมสัน (2540, น.63) ได้สรุปบทบาทของผู้สอนในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. เป็นที่ปรึกษาแก่ผู้เรียน แนะนำทางเลือกที่หลากหลาย
2. ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนตัดสินใจได้ถูกต้องทาง
3. ให้ความรู้เกี่ยวกับยุทธวิธี และทักษะที่จะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ยุทธวิธีการจัดการส่วนบุคคล การทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น
4. จูงใจ กระตุ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนรับรู้และยอมรับความสามารถของตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ทางเลือกที่หลากหลายในการทำงาน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ และพัฒนาเป้าหมายการเรียนรู้

5. ประเมินผลการเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ตามกระบวนการทั้งที่เป็นลักษณะทางบุคลิกภาพ และผลการเรียนในเนื้อหาวิชาเฉพาะบรรยากาศการเรียนการสอน

ลาวัลย์ ทองมนต์ (2541, น. 48) ได้สรุปไว้ว่าบทบาทของครูผู้สอนมีดังนี้

1. เป็นผู้ฟังที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำพูดที่แสดงถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน
2. ยอมรับนวัตกรรมหรือความคิดเห็นของผู้เรียนมากกว่าผู้เรียนต้องปฏิบัติตามความคิดเห็นที่ครูผู้สอนกำหนด
3. ให้ความรัก เอาใจใส่ และการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง
5. มอบหมายงานให้กับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และมีทางเลือกที่หลากหลายในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน
6. ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามความสามารถด้วยตนเอง
7. ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเน้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นอกชั้นเรียน
8. ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาตนเอง
9. ยอมรับว่าประสบการณ์ตรงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

สุกัญญา นิมนันท์ (2536) กล่าวถึงบทบาทของครูสรุปได้ 2 ประเด็น คือ

1. เป็นผู้วางแผนการเรียนการสอน โดยวิเคราะห์ความเหมาะสมของลักษณะวิชาหรือกระบวนการวิชา (Course Description) คือวิเคราะห์ว่าควรให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด

2. เป็นผู้ช่วยเหลือควบคุมดูแลให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการเรียน ผู้สอนต้องจัดสรรเวลา และให้ความสนใจต่อนักเรียนมากกว่าการสอนในชั้นเรียนแบบอื่น

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543, น. 19) ได้สรุปบทบาทของครูได้ดังนี้ คือ ครูจะต้องเป็นผู้มีบทบาทในการให้คำปรึกษา ซึ่งแนะแนวทางให้นักเรียน กำหนดขอบเขต หรือกรอบของหลักสูตร โดยครูจะต้องกำหนดโครงสร้างของรูปแบบการเรียนกำหนดเนื้อหาไว้กว้างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษาว่า จะเป็นในทิศทางใด และนอกจากนั้น ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะต้องเข้าใจบทบาทของตนเอง ในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษา คือเป็นผู้ประสานสิ่งที่ตนเองรู้กับสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ และจะต้องเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้สอนจะมีบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้ให้คำปรึกษา จัดหาแหล่งเรียนรู้ สร้างแรงกระตุ้นและแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาสาระวิชา วิธีการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตน

2.3.6 บทบาทของผู้เรียนในการเรียนแบบนำตนเอง

Cornwall (1982, p.191) กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนอาจตั้งคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. จะเรียนรู้อย่างไร และเมื่อใดจะเรียนรู้ได้เร็วที่สุด
2. จะมีวิธีการอะไรในการศึกษาเรื่องนั้นๆ
3. จะใช้แหล่งข้อมูลอะไรบ้างและจะกำหนดจุดประสงค์เฉพาะในการศึกษาของตนอย่างไร
4. จะคาดหวังความรู้ ทักษะและเจตคติอะไร
5. จะประเมินผลการเรียนรู้ตนเองอย่างไร
6. จะใช้เกณฑ์อะไรตัดสินว่าประสบความสำเร็จหรือไม่

ลาวัลย์ ทองมนต์ (2541, น.32) ได้เสนอว่า คุณลักษณะสำคัญที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง คือ

1. ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ เมื่อมีความรับผิดชอบในตนเองแล้ว จะสามารถควบคุมตนเองให้ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เอาใจใส่ในการทำงาน มีความเพียรพยายาม ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี ไม่ละเมียดลี้ลึงและหน้าที่ของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อ

เวลา มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญอุปสรรคสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจและดูแลรักษา

2. ความมีวินัยในตนเอง บุคคลที่มีวินัยในตัวเองจะมีแรงจูงใจที่ดีในการควบคุมตนเอง สามารถจัดการและควบคุมสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเองแล้ว ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมานะบากบั่นและมีความอดทนสูงในการทำงานหรือการเรียนรู้

3. ความเชื่อมั่นในตนเอง การมีความเชื่อมั่นในตนเองทำให้ผู้เรียนมองโลกในแง่ดี และสามารถปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี รวมทั้งกล้าคิดและกล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ไม่เฉยเมยต่อสถานการณ์ต่างๆ ในสังคม นอกจากนี้การมีความเชื่อมั่นในตนเองยังเป็นพื้นฐานสำคัญของการปรับตัวอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น ซึ่งบุคคลจะประสบความสำเร็จในด้านการเรียน การทำงานและการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ล้วนต้องอาศัยการมีความเชื่อมั่นในตนเองทั้งสิ้น

Knowles (1975, p. 18) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนในการวางแผนการเรียนรู้ ซึ่งดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนโดยผู้เรียน 3) การออกแบบแผนการเรียนรู้ 4) การแสวงหาแหล่งวิทยาการ 5) การประเมินผล

จะเห็นได้ว่า ทั้งบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การแสวงหาแหล่งวิทยาการ และการประเมินผล ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คอยแนะนำ ให้คำปรึกษา สร้างบรรยากาศ เสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน ผู้เรียนก็จะเรียนแบบมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ

2.4 เทคนิคการสอนแบบ PQ4R

กลวิธีการสอนแบบ PQ4R เป็นกลวิธีการสอนอ่านที่ Richardson & Morgan (1997) ได้ปรับปรุงมาจากกลวิธีการสอนแบบ SQ3R โดย Francis Robinson (1942) โดยมีขั้นตอน คือ Survey, Question, Read, Recite, Review และ Reflect กระบวนการทั่วไปเหมือนกันกับกลยุทธ์ SQ3R มีเพียง Reflect เป็นองค์ประกอบที่เพิ่มเข้ามาช่วยสะท้อนให้นักเรียนได้ตรวจสอบทุกประเด็นของเรื่องที่ยังไม่ชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการอ่านของผู้เรียน เพราะเป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักเตรียมการอ่าน ฝึกอ่านอย่างคล่องแคล่ว และเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีจุดประสงค์ที่จะใช้กลวิธีการสอนอ่านอย่างเป็นระบบเพื่อปรับปรุง พัฒนาการอ่าน และนิสัยการอ่านของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ต่อมา Slavin ได้เปลี่ยนชื่อของขั้นตอนแรกจาก Survey(S) มาเป็น Preview (P) จึงมีชื่อกลวิธีว่า PQ4R แต่ยังคงมีวิธีการเช่นเดียวกันทุกขั้นตอน

2.4.1 ลักษณะสำคัญของกลวิธีการสอนแบบ PQ4R

Francis Robinson (1942) ระบุลักษณะสำคัญของการสอนแบบ SQ3R ไว้ดังนี้

1. ขั้นสำรวจ (Survey) ผู้เรียนอ่านข้อความในบทนำ สารบัญ คำนำ บทสรุปหรือหัวข้อต่างๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อทำความเข้าใจคร่าวๆ ถึงวัตถุประสงค์ของผู้เขียน วิธีการเขียนและรูปแบบในบทอ่าน

2. ขั้นตั้งคำถาม (Question) ผู้เรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อหรือประเด็นจากข้อความ

3. ขั้นการอ่าน (Read) ผู้เรียนอ่านบทอ่านทั้งหมด เพื่อทำความเข้าใจประเด็นสำคัญต่างๆ ในบทอ่าน พร้อมทั้งหาคำตอบจากคำถามที่ตั้งไว้ ทำให้ขั้นการอ่านเป็นขั้นที่มีความหมายต่อผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านเพื่อตอบคำถามและทำความเข้าใจ

4. ขั้นการท่องจำ (Recite) ผู้เรียนบอกข้อมูลหรือคำตอบที่ได้จากบทอ่าน โดยมีการพูดปากเปล่าหรือจดบันทึกใจความสำคัญ เป็นการทดสอบความเข้าใจในบทอ่านด้วย

5. ขั้นทบทวน (Review) ผู้เรียนทบทวนบทอ่าน เพื่อทำความเข้าใจต่อบทอ่านมากยิ่งขึ้น ซึ่งโรบินสันเชื่อว่าควรทบทวนทันทีหลังจากการอ่านหนึ่งครั้ง

ต่อมาการสอนแบบ SQ3R ถูกเพิ่มขั้นตอนเข้าไป เพื่อให้การอ่านเพื่อความเข้าใจมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงเกิดการสอนอ่านแบบ SQ4R ขึ้น โดยเพิ่มขั้นตอนการคิดไตร่ตรอง (Reflect) จึงมีขั้นตอน 6 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นสำรวจ (Survey) ผู้เรียนสำรวจเนื้อหาในบทอ่าน เพื่อหาความหมายโดยรวม แก่โครงและประเด็นสำคัญทั่วไปที่มีในบทอ่าน

2. ขั้นตั้งคำถาม (Question) ตั้งคำถามจากหัวข้อต่างๆ ที่พบในขั้นตอนที่สำรวจเนื้อหา ผู้เรียนจะตั้งคำถามเอง ทำให้รู้จุดมุ่งหมายในการอ่านของตน

3. ขั้นอ่าน (Read) ผู้เรียนอ่านเนื้อหาอย่างละเอียด พร้อมทั้งหาคำตอบจากคำถามที่ตั้งไว้

4. ขั้นบอกคำตอบอีกครั้ง (Recite) ผู้เขียนระบุคำตอบที่ได้จากการอ่าน สรุปเป็นคำพูดของตนเอง

5. ขั้นไตร่ตรอง (Reflect) ผู้เรียนเขียนสะท้อนความคิดเห็น เรื่องราวและความรู้สึกของตนที่ได้จากบทอ่าน โดยไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดหรือความเชื่อของตน

6. ขั้นทบทวน (Review) ผู้เรียนทบทวนประเด็นที่เขียนบันทึกได้จากบทอ่านขั้นก่อนอ่าน (Pre - Reading)

จะเห็นได้ว่า SQ4R มีขั้นตอนไตร่ตรอง (Reflect) เพิ่มขึ้นมา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองของผู้เรียน ต่อมา Slavin ได้เปลี่ยนชื่อของขั้นตอนแรกจาก Survey (S) มาเป็น Preview (P) จึงมีชื่อกลวิธีว่า PQ4R แต่ยังคงมีวิธีการเช่นเดียวกันทุกขั้นตอน ใน

วิธีการศึกษาที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ นักเรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะอภิปัญญาและนิสัยด้านการอ่าน

ขั้นที่ 1 Preview (P) การดูก่อนอ่าน เป็นขั้นที่ช่วยให้นักเรียนได้ปรับปรุงความเร็วและความเข้าใจในการอ่าน โดยให้นักเรียนอ่านหัวข้อเรื่อง คำนำหรือย่อหน้าแรก ลักษณะตัวอักษรที่เด่นๆ กราฟ แผนภูมิ บทสรุป คำถามท้ายเรื่อง โดยใช้วิธีการอ่านแบบเจาะจงเพื่อหาข้อมูล (Scanning) และการอ่านแบบกวาดสายตา (Skimming)

ขั้นที่ 2 Question (Q) นักเรียนตั้งคำถามจากใจความสำคัญที่เขียนไว้หรือปรับเปลี่ยนหัวข้อให้อยู่ในรูปของคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนคำถามที่ต้องการถามออกมาเพื่อที่จะหาคำตอบต่อไป โดยครูเป็นผู้ชี้แนะในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาในการตั้งคำถาม

ขั้นระหว่างการอ่าน (While - Reading)

ขั้นที่ 3 Read (R1) นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องโดยละเอียดเพื่อหาประโยคหลัก (Topic Sentence) และใจความสำคัญ (Main Idea) เพื่อตอบคำถามที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 4 Recite (R2) นักเรียนอธิบายสิ่งที่ได้อ่านและทำความเข้าใจในบทอ่านให้ครูหรือเพื่อนๆ ฟัง โดยไม่ต้องดูเนื้อเรื่องและเล่าเป็นคำพูดของตนเอง

ขั้นหลังการอ่าน (Post - Reading)

ขั้นที่ 5 Review (R3) นักเรียนทบทวนสิ่งที่อ่านอย่างรวดเร็วโดยให้ดูหัวข้อรองแล้วให้นักเรียนคิดกลับไปส่วนสำคัญหลักๆ อีกครั้ง

ขั้นที่ 6 Reflect (R4) นักเรียนสะท้อนให้เห็นว่าตนสามารถใช้ข้อมูลหรือเนื้อหาที่ได้อ่านนั้นเชื่อมโยงกับความรู้ที่ตนมีอยู่เดิม โดยคิดวิเคราะห์ คิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนหรือได้อ่าน โดยการรายงานแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยการจดบันทึก หรือการนำเสนอ เป็นต้น

2.4.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กลวิธีการสอนแบบ PQ4R เป็นวิธีการสอนอ่านที่อาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือ ทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognitive Theory)

Collins (1992) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีอภิปัญญาว่า อภิปัญญา นั้นเป็นบทบาทที่สำคัญในการอ่าน เป็นสิ่งที่ถูกกำเนิดขึ้นเสมือนกับการที่ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ (Cognition) การมีอำนาจควบคุม (Regulation) การนำความรู้ที่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม การสอนแบบ พี คิว โฟร์ อาร์ (PQ4R) ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้โครงสร้างความรู้ (Schema) มาช่วยในการอ่านทำให้ผู้เรียนมีการใช้ความคิดตลอดเวลา เพราะต้องพยายามคิดหาคำตอบ และใช้เหตุผลต่างๆ มาประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว

Kellogg (1994) ได้อธิบายถึงคำจำกัดความของกลวิธีอภิปัญญาว่า กลวิธีอภิปัญญาเปรียบเสมือนความรู้และประสบการณ์ที่ควบคุมกิจกรรมเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจนั่นคือ สิ่งที่เราแต่ละคนรู้เกี่ยวกับการคิดด้วยตนเอง

O'Neil & Abedi (1996) ให้ความเห็นว่ากลวิธีอภิปัญญาเป็นการตรวจสอบตนเองอย่างมีสติเป็นระยะๆว่าเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อีกทั้งยังหมายถึงการเลือกใช้และประยุกต์ใช้กลวิธีต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมเมื่อจำเป็น ตลอดจนความสามารถที่จะสะท้อนความคิดจากผลของการกระทำและความสามารถในการประเมินผลความคิดนั้น การตระหนักถึงกระบวนการดังกล่าวจำเป็นต้องมีการดำเนินการดังนี้

1. การวางแผน ต้องมีเป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมหนึ่งๆ ไม่ว่าจะเป้าหมายนั้นจะถูกกำหนดขึ้นโดยผู้อื่นหรือตนเองก็ตามและต้องมีแผนการอันนำไปสู่ความสำเร็จดังที่ตนได้ตั้งเป้าเอาไว้
2. การตรวจสอบตนเอง จำเป็นต้องมีกลไกในการตรวจสอบตนเองเพื่อกำกับตนเองให้ดำเนินการปฏิบัติภาระงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้
3. กลวิธีจิตพิสัย เพื่อใช้ในการกำกับการปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องใช้สติปัญญาให้ลุล่วงได้อย่างประสบผลสำเร็จ
4. การตระหนัก เป็นการมีสติสัมปชัญญะที่เกิดขึ้นภายในใจของแต่ละบุคคลนั้นรู้ว่าตนทำอะไรอยู่

Crowl (1997) ได้ให้ความหมายของอภิปัญญาว่าเป็นการคิดในตัวเอง ตนเองรู้อะไรและไม่รู้อะไรเกี่ยวกับสถานการณ์หรือปัญหาที่พบและพยายามหาทางที่จะแก้ปัญหา การตรวจสอบหากปัญหายังไม่ถูกแก้ก็จะต้องพยายามหาวิธีใหม่เพื่อแก้ปัญหาให้สำเร็จ

อุษณีย์ โพธิสุข (2544) อภิปัญญาคือความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มของตน ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและเงื่อนไข ตลอดจนการควบคุมที่สัมพันธ์กับกระบวนการและกิจกรรมทางพุทธิปัญญาและเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีสติและมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเองพร้อมทั้งมีความสามารถและแนวโน้มที่จะควบคุมกระบวนการเหล่านั้นในขณะที่เรียนรู้ได้

ศุภลักษณ์ สินธนา (2545) อภิปัญญา หมายถึง ความสามารถในการรู้ความคิดของตนเองเกี่ยวกับกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นภายในสมองในขณะที่ทำงานที่ต้องใช้ความคิดมีหน้าที่กำกับควบคุมการทำงาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่างานที่ทำนั้นสัมฤทธิ์ผล

กรรณิการ์ ทัพขวา (2552) อภิปัญญา หมายถึง ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการคิดและกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นการใช้ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีต่างๆที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาขณะที่เรียน สามารถเลือกใช้วิธีการได้อย่างเหมาะสม

และมีประสิทธิภาพ รวมถึงความสามารถในการวางแผน ควบคุมตรวจสอบ ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างมีสติและบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง

สรุปได้ว่า ทฤษฎีอภิปัญญา หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคิดของตน การเลือกใช้วิธีต่างๆที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยผ่านการวางแผน ควบคุมและตรวจสอบอย่างมีสติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของตน

2.5 กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่มเป็นวิทยาการที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของคน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการพัฒนาการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพ

จุดเริ่มต้นของค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ การศึกษากลุ่มคนด้านพลังกลุ่มและผู้ที่ได้เชื่อว่าเป็นบิดา ของกระบวนการกลุ่มก็คือ Kurt Lewin นักจิตวิทยาสังคมและนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมัน โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ. 1920 เป็นต้นมา และได้มีผู้นำหลักการของพลังกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การพัฒนาบุคลิกภาพและจุดประสงค์อื่น ๆ วงการรวมทั้งในวงการศึกษ

2.5.1 หลักการและแนวคิดทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม

แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มก็คือ แนวคิดในทฤษฎีภาคสนาม ของ Kurt Lewin ที่กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการร่วมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน และจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกกลุ่ม การรวมกลุ่มจะเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มในด้านการกระทำ ความรู้สึก และความคิดสมาชิกกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและจะพยายามช่วยกันทำงาน โดยอาศัยความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายของกลุ่ม

หลักการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม ที่สำคัญมีดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่เกิดจากการบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่พอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรม แต่การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนโดยกระบวนการกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของแต่ละคนทั้งในด้านความคิด การกระทำและความรู้สึกมาแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2. การเรียนรู้ควรจะเป็นกระบวนการกลุ่มที่สร้างสรรค์บรรยากาศการทำงานการทำงานกลุ่มที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

3. การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการกระทำกิจกรรมด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาวิชาหรือสาระจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จดจำได้ดี อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของตนได้รวมทั้งสามารถนำไปสู่การนำไปพัฒนาบุคลิกภาพทุกด้านของผู้เรียน

4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ที่เป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ดังนั้นถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีระดับและมีขั้นตอนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้หรือตอบคำถามการรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

การเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม คือ ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับจากการลงมือร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของแต่ละคนแต่ละคนในกลุ่ม มีอิทธิพลและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน หลักการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่ม มีหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน, 2540)

1. เป็นการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน โดยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

2. เป็นการเรียนการสอน ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด กลุ่มจะเป็นแหล่งความรู้สำคัญที่จะฝึกให้ผู้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถปรับตัวและเข้ากับผู้อื่นได้

3. เป็นการสอนที่ยึดหลักการค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวเองของนักเรียนเอง โดยครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามค้นหา และพบคำตอบด้วยตนเอง

4. เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ครูจะต้องให้ความสำคัญของกระบวนการต่าง ๆ ในการแสวงหาคำตอบ

2.5.2 รูปแบบและขั้นตอนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

รูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม รูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน, 2540) มีขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ตั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง และมีการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้มีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำ เป็นการสร้างบรรยากาศและสมาธิของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนการสอน การจัดสถานที่ การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แนะนำวิธีดำเนินการสอน กติกา หรือกฎเกณฑ์การทำงาน ระยะเวลาการทำงาน

2.2 ขั้นสอน เป็นขั้นที่ครูลงมือสอนโดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในบทเรียน เช่นกิจกรรม เกมและเพลง บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น

2.3 ขั้นวิเคราะห์ เมื่อดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้แล้ว จะให้นักเรียนวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ความสัมพันธ์กันในกลุ่ม ตลอดจนความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน โดยวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานกลุ่มให้คนอื่นได้รับรู้ เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ของกันและกัน ขั้นวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และมองเห็นปัญหาและวิธีการทำงานที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน เป็นการถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นแนวคิดที่ต้องการด้วยตนเอง เป็นการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม

2.4 ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ นักเรียนสรุป รวบรวมความคิดให้เป็นหมวดหมู่ โดยครูกระตุ้นให้แนวทางและหาข้อสรุป จากนั้นนำข้อสรุปที่ค้นพบจากเนื้อหาวิชาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองและนำหลักการที่ได้ไปใช้เพื่อการปรับปรุงตนเอง ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับคนอื่นประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และดำรงชีวิตประจำวันเช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ เกิดความเห็นอกเห็นใจ เคารพสิทธิของผู้อื่น แก้ปัญหา ประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น

2.5 ขั้นประเมินผล เป็นการประเมินผลว่า ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด โดยจะประเมินทั้งด้านเนื้อหาวิชาและด้านกลุ่มมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ประเมินด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม เช่น ผลการทำงาน ความสามัคคี คุณธรรมหรือค่านิยมของกลุ่ม ประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากการให้สมาชิกติชมหรือวิจารณ์แก่กัน โดยปราศจากอคติ จะทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้และจะทำให้ผู้สอนเข้าใจนักเรียนได้ อันจะทำให้ผู้เรียนผู้สอนเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกันอันจะเป็นหนทางในการนำไปพิจารณาแก้ปัญหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

2.5.3 ขนาดของกลุ่มและการแบ่งกลุ่ม

การแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันนั้น ผู้สอนอาจจะแบ่งกลุ่มโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน 2534, น. 230) เช่น

1. แบ่งกลุ่มตามเพศ ใช้ในกรณีครูมีวัตถุประสงค์ที่ชี้เฉพาะลงไป เช่น ต้องการสำรวจความระหว่างเพศหญิงและชาย ในด้านต่าง ๆ เช่น ทศนคติ ค่านิยม ฯลฯ
2. แบ่งตามความสามารถ ใช้ในกรณีที่ครูมีภาระงานมอบหมายให้แต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปตามความสามารถ หรือต้องการศึกษาความแตกต่างในการทำงานระหว่างกลุ่มที่มีความสามารถสูงและต่ำ
3. แบ่งตามความถนัด โดยแบ่งกลุ่มที่มีความถนัดเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน
4. แบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ โดยให้สมาชิกเลือกเข้ากลุ่มดับคนที่ตนเองพอใจ ซึ่งครูทำได้แต่ไม่ควรใช้บ่อยนักเพราะจะทำให้นักเรียนขาดประสบการณ์ในการทำงานกับบุคคลที่หลากหลาย
5. แบ่งกลุ่มแบบเจาะจง ครูเจาะจงให้เด็กบางคนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น ให้เด็กเรียนเก่งกับเด็กที่เรียนอ่อนเพื่อให้เด็กเรียนเก่งช่วยเด็กที่เรียนอ่อน หรือให้เด็กปรับตัวเข้าหากัน
6. แบ่งกลุ่มโดยการสุ่ม ไม่เป็นการเจาะจงว่าให้ใครอยู่กับใคร
7. แบ่งกลุ่มตามประสบการณ์ คือ การรวมกลุ่มโดยโดยพิจารณาเด็กที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันมาอยู่ด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการช่วยกันวิเคราะห์หรือแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยเฉพาะ

2.5.4 วิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักการการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

2.5.4.1 การระดมความคิด เป็นการรวมกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน และให้ทุกคนแสวงงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เพื่อรวบรวมความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ได้หลายแง่มุม ทุกความคิดเห็นได้รับการยอมรับโดยไม่มีการโต้แย้งกัน แล้วนำความคิดเห็นทั้งหมดมาผสานกัน

2.5.4.2 ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น โดยให้ผู้เรียนตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีการสรุปผลในลักษณะของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ วิธีการสอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนและเกิดความสนุกสนาน

2.5.4.3 บทบาทสมมติ เป็นวิธีการสอนที่มีการกำหนดบทบาทของผู้เรียนในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา โดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทและแสดงออกโดยใช้บุคลิกภาพประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการสอนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง ทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา

2.5.4.4 สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการสอนโดยการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์นั้นพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการแสดงผลการทดลองต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดงออก

2.5.4.5 กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการสอนที่ใช้การสอนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงแต่นำมาดัดแปลงเพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจและฝึกทักษะการแก้ปัญหา การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนยิ่งขึ้น

2.5.4.6 การแสดงละคร เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทตามบทที่มีผู้เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดยไม่เอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดเข้ามาใส่ในการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีนี้จะช่วยให้มีประสบการณ์ในการรับรู้เหตุผล ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของผู้อื่นซึ่งจะช่วยฝึกทักษะการทำงานร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน

2.5.4.7 เป็นวิธีการสอนโดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยที่มีสมาชิกประมาณ 6 -12 คนและมีกำหนดให้มีผู้นำกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้วสรุปหรือประมวลสาระที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน วิธีนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลหรือประสบการณ์ของตนเองเพื่อให้กลุ่มได้ข้อมูลมากขึ้น

วิธีการสอนที่สนับสนุนหลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่มเหล่านี้ เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้การจัดประสบการณ์การสอนที่หลากหลายและผู้สอนอาจใช้วิธีสอนอื่น ๆ ได้อีก โดยยึดหลักสำคัญ คือ การเลือกใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนแต่ละครั้ง

2.5.4.8 การประเมินผลการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม (ทิสนา แจมมณี และคณะ 2522) มีดังนี้

1. การให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งผู้สอนควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น

2. การให้ผู้เรียนร่วมประเมินผลการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถประเมินผลได้ 2 ลักษณะ คือ 1) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม 2) การประเมินผลความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

2.5.5 บทบาทของครูและนักเรียนในการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

บทบาทครู (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน, 2540) มีดังนี้

1. มีความเปี่ยมใจ มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียน สนใจ ให้กำลังใจ สนทนา ใถ่ถาม
2. พุดน้อย และจะเป็นเพียง ผู้ประสานงาน แนะนำ ช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการ เท่านั้น
3. ไม่ชี้นำหรือ โน้มน้าวความคิดของนักเรียน
4. สนับสนุน ให้กำลังใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน แสดงออกอย่างอิสระ และแสดงออกซึ่งความสามารถของนักเรียนแต่ละคน
5. สนับสนุนให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ สรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลการกระทำ งานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

2.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Good (1973, p. 103) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงความรู้ที่ได้รับ หรือทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ครูผู้สอนเป็นผู้ให้ หรือจากแบบทดสอบหรืออาจรวมทั้งคะแนนที่ครูเป็นผู้ให้ และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือคือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพสมอง

รัตนภรณ์ ผ่านพิเคราะห์ (2544) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของความสามารถทางวิชาการที่ได้จากการทดสอบโดยวิธีต่าง ๆ

จกกล แก้วโก (2547) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงความรู้หรือทักษะซึ่งเกิดจากการทำงานที่ประสานกัน และต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาแสดงออกในรูปของความสำเร็จสามารถวัด โดยใช้แบบสอบถามหรือคะแนนที่ครูให้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2547) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ว่า

ผู้เรียนมีความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ในแต่ละรายวิชามากน้อยเพียงใด ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทิสนา เขมมณี (2548) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเข้าใจความรู้การพัฒนาทักษะในด้านการเรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้คะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ทั้งสองอย่าง

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้หรือพฤติกรรมการเรียนรู้ อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอน สามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรูปแบบต่างๆ อย่างมีลักษณะ

2.6.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

Bloom (1956) กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีอยู่ 3 ตัวแปร คือ

1. พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive Entry Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต้องการเรียนเรื่องนั้นและมีมาก่อนเรียน ได้แก่ ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งเหมาะสมกับการเรียนรู้ใหม่

2. ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Entry Characteristics) เป็นตัวกำหนดด้านอารมณ์ หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาที่เรียน รวมถึงทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชา ต่อโรงเรียน และระบบการเรียนและมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง

3. คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียน หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงของครู การใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ผลว่า ตนเองกระทำได้ถูกต้องหรือไม่ และการแก้ไขข้อบกพร่อง

Prescott (1961, p. 16-19) ได้ไว้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน มีดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกายสุขภาพทางกาย ข้อบกพร่องทางร่างกาย และบุคลิกท่าทาง

2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูกๆ ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว

3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้าน และฐานะทางบ้าน

4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกัน ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

5. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สถิติปัญญา ความสนใจ เจตคติของนักเรียน

6. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ สุชาดา ศรีศักดิ์ (2544) กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ อายุ เพศ สถิติปัญญา เจตคติ แรงจูงใจ พื้นฐานความรู้เดิมรวมทั้งความสนใจ

2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ คุณวุฒิ ระยะเวลาที่สอน ความสามารถ เจตคติของผู้สอน

3. องค์ประกอบด้านอื่นๆ ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ ระดับสังคมของผู้เรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดา ขนาดของโรงเรียนและอุปกรณ์

ชนพร สีนุ้ย (2552) ได้กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้หลายสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุจากตัวนักเรียน เช่นด้านสถิติปัญญา ความรู้พื้นฐาน เจตคติ สาเหตุสิ่งแวดล้อมทางบ้านหรือพื้นฐานทางครอบครัว สาเหตุจากกระบวนการทางการศึกษา หรือคุณภาพการสอนของครู

นิรมล บุญรักษา (2554) องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยด้านตัวผู้เรียน หมายถึงพฤติกรรมความรู้ ความคิด และสถิติปัญญาความสามารถด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความถนัด ความสนใจและพื้นฐานเดิมของผู้เรียน ด้านอารมณ์ หมายถึง อารมณ์ ความกระตือรือร้น แรงจูงใจที่จะทำให้เกิดการอยากเรียนรู้ เจตคติต่อเนื้อหาวิชา ระบบการเรียน และพื้นฐานทางครอบครัว คุณภาพการสอน หมายถึง สามารถทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ สนใจ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการให้แรงเสริมของครู บุคลิกภาพของครูผู้สอน มีการประเมินผลการสอนเพื่อการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการสอน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ แรงจูงใจในการเรียนและเจตคติของผู้เรียน คุณภาพการสอน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครูที่เหมาะสม การเสริมแรง การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนใฝ่รู้ การให้ผลข้อมูลย้อนกลับเพื่อแก้ไขจุดบกพร่อง และองค์ประกอบด้านอื่นๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ระบบการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบล้วนมีความสัมพันธ์กันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.6.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2540) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้ที่ประกอบอาชีพครูผู้สอน ผู้ให้การฝึกอบรม ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการศึกษาใดหรือในหน่วยงานธุรกิจย่อมจะต้องทราบผลว่า ผลของการสอน การฝึกอบรมจะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด เราสามารถนำวิธีการดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเข้าไปใช้วัดผลได้เสมอ การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการย่อยที่ประกอบอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนขั้นสุดท้ายเพื่อให้ทราบว่ากระบวนการเรียนการสอนบรรลุผลเพียงใด ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องชัดเจนและวัดผลได้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ รวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้จากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งมี จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถสมองของบุคคลเรียนแล้วรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถด้านใดมากน้อยเท่าไร

จิรากุล พิพัฒน์ตันติศักดิ์ (2546, น.14) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลสะท้อนของความรอบรู้และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในระหว่างที่ทักษะและความรู้กำลังพัฒนา

วิบูลศรี กิ่งแก้ว (2552, น. 35) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของบุคคลอันเกิด จากการเรียนรู้แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งประสบการณ์การเรียนรู้เกิดจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบตามจุดหมายและลักษณะวิชาที่สอน ดังนี้

1. การวัดด้วยการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงให้ออกมาเป็นผลงาน

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการตรวจสอบความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบผลสัมฤทธิ์

สรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง กระบวนการตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่ได้ผ่านการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมมาแล้ว สามารถวัดได้จากการปฏิบัติและการวัดด้านเนื้อหา

2.6.4 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอ (paper and pencil test) กับให้นักเรียนปฏิบัติจริง

สมบูรณ์ ต้นยะ (2545) ให้ความหมายว่า เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมทางสมองของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถในการเรื่องที่เรียนรู้อยู่แล้ว หรือได้รับการฝึกฝนอบรมมาแล้วมากน้อยเพียงใด

สมนึก ภัทธีชชนิ (2546) ให้ความหมายว่า เป็นแบบทดสอบวัดสมรรถภาพของสมองด้านต่างๆที่นักเรียนได้เรียนรู้อยู่แล้ว

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2547) ให้ความหมายว่า การที่จะทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนว่ามีการพัฒนาตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ต้องใช้วิธีการทดสอบที่มีความถูกต้อง เทียบตรง มีคุณภาพการสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชาที่เรียกว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กล่าวโดยสรุป แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนมีการพัฒนาความตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ สามารถวัดได้ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และ ทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน

2.6.5 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภัทรา นิคมานนท์ (2540) กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบด้านพุทธิพิสัยว่าโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบอัตนัย หมายถึง แบบทดสอบที่ถามให้ตอบยาวๆแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง ประเภทที่ 2 คือแบบทดสอบแบบปรนัย หมายถึง แบบทดสอบประเภทถูก – ผิด จับคู่ เติมคำและเลือกตอบ โดยใช้เกณฑ์ที่ใช้จำแนกประเภทของแบบทดสอบได้แก่

1. จำแนกตามกระบวนการในการสร้าง จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะคราวเพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางวิชาการของเด็ก

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นแล้วมีการนำไปทดลองสอบและนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน

2. จำแนกตามจุดมุ่งหมายในการใช้ประโยชน์ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่ได้เรียนรู้อย่างน้อยเพียงใด

2.2 แบบทดสอบความถนัด เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาในอดีต

3. จำแนกตามรูปแบบคำถามและวิธีการตอบ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

3.1 แบบทดสอบอัตนัย มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้สอบได้ตอบยาวๆ แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

3.2 แบบทดสอบปรนัย เป็นแบบทดสอบที่ถามให้ผู้สอบตอบสั้นๆ ในขอบเขตจำกัด คำถามแต่ละข้อวัดความสามารถเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว ผู้สอบไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย

4. จำแนกตามลักษณะการตอบ จำแนกได้ 3 ประเภทคือ

4.1 แบบทดสอบภาคปฏิบัติ เช่น ข้อสอบวิชาพลศึกษา ให้แสดงท่าทางประกอบเพลงวิชาประดิษฐ์ ให้ประดิษฐ์ของใช้ด้วยเศษวัสดุ การให้คะแนนจากการทดสอบประเภทนี้ครูต้องพิจารณาทั้งด้านคุณภาพผลงาน ความถูกต้องของวิธีการปฏิบัติรวมทั้งความคล่องแคล่วและปริมาณของผลงานด้วย

4.2 แบบทดสอบเขียนตอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้เขียนตอบทุกชนิด

4.3 แบบทดสอบด้วยวาจา เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอบใช้การโต้ตอบด้วยวาจา

5. จำแนกตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

5.1 แบบทดสอบวัดความเร็ว เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดทักษะความคล่องแคล่วในการคิดความแม่นยำในความรู้เป็นสำคัญ มักมีลักษณะค่อนข้างง่าย แต่ให้เวลาในการทำข้อสอบน้อย ผู้สอบต้องแข่งขันกันสอบ ใครที่ทำเสร็จก่อนและถูกต้องมากที่สุดถือว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่า

5.2 แบบทดสอบวัดประสิทธิภาพสูงสุด แบบทดสอบลักษณะนี้มีลักษณะค่อนข้างยากและให้เวลาทำมาก

6. จำแนกตามลักษณะและโอกาสในการใช้ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

6.1 แบบทดสอบย่อย เป็นแบบทดสอบที่มีจำนวนข้อคำถามไม่มากนัก มักใช้สำหรับประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยย่อย โดยมีจุดประสงค์หลักคือเพื่อปรับปรุงการเรียนเป็นสำคัญ

6.2 แบบทดสอบรวม เป็นแบบทดสอบที่ถามความรู้ความเข้าใจรวมหลายๆเรื่องหลายๆเนื้อหาหลายๆจุดประสงค์ มีจำนวนมากข้อ มักใช้ตอนสอบปลายภาคเรียนหรือปลายปีการศึกษา จุดมุ่งหมายสำคัญคือใช้เปรียบเทียบแข่งขันระหว่างผู้สอบด้วยกัน

7. จำแนกตามเกณฑ์การนำผลจากการสอบไปวัดประเมิน จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

7.1 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดระดับความรู้พื้นฐานและความรู้ที่จำเป็นในการบ่งบอกถึงความรู้ของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์

7.2 แบบทดสอบอิงกลุ่ม เป็นแบบทดสอบที่มุ่งนำผลการสอบไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในกลุ่มที่ใช้ข้อสอบเดียวกัน ถ้าใครมีความสามารถเหนือใครเพียงใดเหมาะสมสำหรับใช้เพื่อการสอบที่มีการแข่งขันมากกว่าเพื่อการเรียนการสอน

8. จำแนกตามสิ่งเร้า จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

8.1 แบบทดสอบทางภาษา ได้แก่ การใช้คำพูดหรือตัวหนังสือไปเร้าผู้สอบโดยการพูดหรือเขียนออกมา

8.2 แบบทดสอบที่ไม่ใช้ภาษา ได้แก่ การใช้รูป กิริยา ท่าทางหรืออุปกรณ์ต่างๆ ไปเร้าให้ผู้สอบตอบสนอง

สล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543) ได้แบ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. แบบทดสอบของครู หมายถึง ชุดของคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บทพร้อมตรงไหนจะได้สอนซ่อมเสริมหรือเป็นการวัดความพร้อมที่จะได้เรียนในบทเรียนใหม่ขึ้นอยู่กับความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาหรือจากครูผู้สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดลองหลายครั้ง จนกระทั่งมีคุณภาพดีจึงสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนั้น สามารถใช้เป็นหลักเปรียบเทียบผลเพื่อประเมินค่าการเรียนการสอนในเรื่องใดๆก็ได้ แบบทดสอบมาตรฐานที่มีคู่มือดำเนินการสอบบอกรูปวิธีสอบและยังมีมาตรฐานในการแปลคะแนนด้วยทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นและแบบทดสอบมาตรฐานมีวิธีการสร้างข้อคำถามเหมือนกันเป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่สอนไปแล้วจะเป็นพฤติกรรมที่สามารถตั้งคำถามวัดได้ ซึ่งควรวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆดังนี้ 1. ความรู้ ความจำ 2. ความเข้าใจ 3. การนำไปใช้ 4. การวิเคราะห์ 5. การสังเคราะห์ 6. การประเมินค่า

สมนึก ภัททิยชนี (2546) แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนผ่านมาแล้ว อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐานซึ่งทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นและแบบทดสอบมาตรฐาน มีวิธีการในการสร้างข้อคำถามเหมือนกัน เป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่สอนไปแล้ว จะเป็นพฤติกรรมที่สามารถตั้งคำถามได้ ซึ่งควรวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. วัดด้านความรู้ความจำ 2. วัดด้านความเข้าใจ 3. วัดด้านการนำไปใช้ 4. วัดด้านการวิเคราะห์ 5. วัดด้านการสังเคราะห์ 6. วัดด้านการประเมินค่า

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2547) ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันทั่วไปในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียนซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิด คือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบ เขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิด ได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอน วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

ผู้วิจัยสรุปว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น ได้แก่ แบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบปรนัย และแบบทดสอบ ภาควิชาปฏิบัติ 2. แบบทดสอบมาตรฐาน ทั้งนี้การเลือกใช้แบบทดสอบรูปแบบใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ว่าผู้สอนต้องการวัดพฤติกรรมด้านใดของผู้เรียน

2.6.6 หลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ครอบคลุมและถูกต้องตามหลัก วิชา นั้น มี หลักการสร้างแบบทดสอบดังนี้ (Hopkins and Antes, 1990, อ้างถึงใน มนชิตา เรื่องรัมย์ย์ 2556, น. 54)

1. ควรเขียนแบบทดสอบในระหว่าง หรือเพิ่งเสร็จการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ เพราะจะทำให้ผู้เขียนแบบทดสอบยังจำและเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี

2. แบบทดสอบนั้นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษาและตารางวิเคราะห์ หลักสูตร

3. แบบทดสอบต้องถามในเรื่องที่มีความสำคัญ ไม่ถามในรายละเอียดปลีกย่อย หรือ เรื่องที่ไม่ใช่แก่นสาระเนื้อหา

4. แบบทดสอบต้องถามให้ผู้สอบตอบ โดยสะท้อนถึงความรู้ที่ได้ศึกษา

5. การเลือกของประเภทแบบทดสอบต้องคำนึงว่า แบบทดสอบจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูล ที่ต้องการ แบบทดสอบที่นำมาสอบต้องตรงกับสิ่งที่จะวัดให้มากที่สุด

6. ควรมีการศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากแบบทดสอบมาตรฐาน คำสั่งต้องกะทัดรัด ชัดเจน ว่าจะให้ผู้สอบทำอะไร ตอบอย่างไร ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและถูกต้อง ไม่ควรลอกข้อความโดยตรงจากหนังสือมาสร้างเป็นแบบทดสอบ เพราะจะทำให้ผู้สอบตอบง่าย

7. หลีกเลี่ยงข้อคำถามข้อใดข้อหนึ่งไปแนะคำตอบอีกข้อหนึ่ง

8. ควรมีการตรวจสอบและวิจารณ์ข้อสอบโดยผู้สอนในรายวิชานั้นเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นสรุปได้ว่า หลักการออกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีหลักสำคัญคือความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา ถามคำถามสำคัญที่ชัดเจนตรงประเด็น และสามารถสะท้อนความรู้ที่ได้เรียนมาได้ อีกทั้งยังควรมีการตรวจสอบข้อสอบอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุง พัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.6.7 ประโยชน์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พรพิศ เกื่อนมณเฑียร (2549) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ใช้สำหรับ

1. วัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
2. ปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. ให้แยกประเภทนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆตามความสามารถ
4. การวินิจฉัยสมรรถภาพเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือได้ตรงจุด
5. เปรียบเทียบความงอกงาม
6. ตรวจสอบประสิทธิภาพของการเรียน
7. พยากรณ์ความสำเร็จในการศึกษา
8. การแนะแนว
9. การประเมินผลการศึกษา
10. การศึกษาค้นคว้าวิจัย

พวงรัตน์ ทวีรัตน์(2543) ประโยชน์ของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้

1. ใช้สำรวจทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งการเรียนในโรงเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ปกติให้เข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้น

2. ใช้แนะแนวและประเมินค่าเกี่ยวกับการสอบได้ สอบตกของแต่ละบุคคล จุดอ่อนและจุดเด่นของแต่ละบุคคล การสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนฉลาด และนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ การปรับปรุงการสอน

3. ใช้จัดกลุ่มนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

4. ช่วยในการวิจัยทางการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนในวิชาที่สอบแตกต่างกันโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานเป็นเครื่องมือวัด

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การใช้วัดพัฒนาการของผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์การศึกษาหรือไม่ ผลการประเมินใช้วิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนได้ตรงตามความสามารถ และเพื่อใช้เป็นแนวทางจัดระบบการศึกษาของโรงเรียน

2.7 ความพึงพอใจ

2.7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

จรรยาศักดิ์ พันทวีชัย (2543, น.33) ได้สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึงสภาพความรู้สึกของบุคคลที่มีความสุข ความอึดเอมใจ เมื่อต้องการหรือแรงจูงใจของตนได้รับการตอบสนอง

ศุภศิริ โสมาเกตู (2544, น.48) ได้สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงานและความเครียดนี้มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนองความเครียดก็จะลดลงหรือหมดไป ความพึงพอใจก็จะมากขึ้น

อรทัย บุญช่วย (2544, น. 10) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกและทัศนคติของบุคคลอันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและแรงจูงใจซึ่งจะปรากฏออกมาทางพฤติกรรมโดยแสดงออกมาในลักษณะของความชอบ ความพอใจที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

อุทัยพรรณ สุดใจ (2545) ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ

Locke (2548)กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกทางบวกอันเป็นผลมาจากการประเมินงานหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงาน

Greenberg and Baron (อ้างถึงใน นงนุช โรจนเลิศ และวรรณิ ต. ตระกูล, 2550 , น.6) นิยามความพึงพอใจในงานว่าเป็นปฏิกิริยาตอบสนองทางด้านความคิดทางอารมณ์ในเชิงประเมินต่องาน ลักษณะความพึงพอใจในงานประกอบด้วยองค์ประกอบความพึงพอใจในงานแต่ละด้านซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือแตกต่างกันก็ได้

Good (1973) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคล

จากการศึกษาความหมายความพึงพอใจของนักการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกทางบวกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับการตอบสนองต่อความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2.7.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

Maslow (อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล, 2548, น.159-162) เจ้าของทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจได้แบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการในเรื่องของอาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่ อาศัย ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน ก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security of safety needs) ถ้าหากความต้องการด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้วมนุษย์ก็จะต้องการในขั้นสูงต่อไป คือ เป็นความรู้สึกที่ต้องการความปลอดภัยหรือมั่นคงในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่น

3. ความต้องการทางสังคม (Social or belonging needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้วก็就会有ความต้องการที่สูงขึ้น ความต้องการทางสังคมเป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน

4. ความต้องการที่ได้รับยกย่องนับถือ (Esteem system needs) เป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่องให้เกียรติ และเห็นความสำคัญของตน อยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระและเสรีภาพ

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self actualization needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ส่วนมากจะเป็นการอยากเป็นอยากได้ ตามความคิดของตนหรือต้องการจะเป็นมากกว่าที่ตัวเองเป็นอยู่ในขณะนี้

สฤณี ชีรดากร (2524, น. 80-81) อธิบายถึงแรงจูงใจในการเรียนว่ามี 2 ประเภทคือ

1. แรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) ได้แก่ แรงจูงใจที่เกิดจากความรู้สึกภายในของผู้เรียนเอง เช่น ความต้องการ ความสนใจ และทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากเรียน เรียนด้วยความเต็มใจและเรียนเพราะต้องการความรู้ มิใช่เรียนเพราะหวังผล

2. แรงจูงใจภายนอก (extrinsic motivation) ได้แก่ แรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกมาชักจูงให้เกิดแรงจูงใจภายในขึ้น เป็นต้นว่า วิธีสอน บุคลิกภาพและเทคนิคที่ครูใช้ในการสอนจะเป็นสิ่งจูงใจให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากเรียน การกระทำที่เกิดจากการจูงใจภายนอกนั้นไม่ได้

เป็นการกระทำเพื่อความสำเร็จในสิ่งนั้นอย่างแท้จริงแต่เป็นการกระทำเพื่อสิ่งจูงใจอย่างอื่น เช่น การเรียนที่หวังผลคะแนนหรือเรียนเพราะหวังในสิ่งอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากการได้รับความรู้ เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน เช่น เกิดความต้องการ ความสนใจและทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

2.7.3 การวัดความพึงพอใจ

โยธิน ศันสนยทฐ (2530, น.66-71) ได้กล่าวถึงเครื่องมือวัดความพึงพอใจสรุปได้ว่า การถามคือวิธีที่ง่ายที่สุดให้การค้นหว่าบุคคลใดมีความพึงพอใจหรือไม่ แต่การศึกษาในระยะหลังๆ ที่ต้องมีผู้บอกข้อมูลจำนวนมากๆ มักใช้แบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) ประกอบด้วยชุดของคำถาม และมีตัวเลือก 5 ตัว สำหรับเลือกตอบ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุดและคะแนนความพึงพอใจนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า บุคคลมีความพึงพอใจในด้านใดสูง และด้านใดต่ำ โดยใช้วิธีการทางสถิติ

ถวิลย์ ชาราโกชน์ (2536, น.77-86) ได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจ ว่า ในการวัดความรู้สึก หรือการวัดทัศนคตินั้นจะวัดออกมาในลักษณะของทิศทาง ซึ่งมีอยู่ 2 ทิศทางคือ ทางบวก หรือทางลบ ทางบวก หมายถึงการประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ดีชอบหรือพอใจ ส่วนทางลบจะเป็นการประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ไม่ดีไม่ชอบ หรือไม่พอใจ ซึ่งวิธีการวัดนั้นมีอยู่หลายวิธี เช่น วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์วิธีการ ใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการสังเกต เป็นวิธีการใช้ตรวจสอบบุคคลอื่น โดยการเฝ้ามอง และจดบันทึกอย่างมีแบบแผน 2. วิธีการสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถาม โดยมีการเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

3. วิธีการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) วิธีการนี้จะเป็นการใช้แบบสอบถามที่มีข้อความคำอธิบายเพื่อให้ผู้ตอบทุกคนตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกัน มักใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากๆ วิธีนี้นับเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการวัดทัศนคติ รูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตราวัด ทัศนคติซึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่งคือ มาตราส่วน 5 แบบลิเคิร์ต (Likert) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วมีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้สึก 5 คำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

สรุปได้ว่าการวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นกับองค์ประกอบอื่นๆ และการเลือกใช้วิธีการวัดที่เหมาะสมของผู้วิจัย

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนพล เฉิดเจริญ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ที่มีเพศ ระดับชั้น สัมพันธภาพภายในครอบครัว บรรยากาศการเรียนการสอนต่างกัน มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศรีสุภาภรณ์ บิณฑาประสิทธิ์ (2540, บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้สัญญาการเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของ นักศึกษาพยาบาลตำรวจจำนวน 70 คน โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียนและกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ ก่อน ระหว่าง และหลังการสอน พบว่า ภายหลังการสอนนักศึกษากลุ่มที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียน มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พัชรี มะแสงสม (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรอิสระที่ศึกษา ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 489 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ แบบสอบถามวัดความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู และแบบสอบถามวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้นตามแนวแบบวัด Self-Directed Learning Readiness Scale (SDLRS) ของ Guglielmino ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เพศ ส่วนการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ 2) ค้นหาปัจจัยพยากรณ์คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ ชั้นปี ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้ประสิทธิภาพของตนและทัศนคติต่อวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวก

กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ปัจจัยด้านครอบครัวไม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในขณะที่พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ และความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ธนพล เถิดเจริญ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาและพัฒนาการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มี เพศ ระดับชั้น สัมพันธภาพ ภายในครอบครัว บรรยากาศการเรียนการสอนต่างกัน มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเผชิญความจริงมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

ปริยานุช สถาวรมณี (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมในหลักสูตรเสริมผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ด้วย 3 หลักการ ได้แก่ หลักเอกภัตบุคคล หลักประชาธิปไตย และหลักการปฏิบัติ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของนักเรียนของ แอสติน ประกอบด้วย 10 กิจกรรมเมื่อทดลองใช้กิจกรรมในการเข้าค่ายพักแรมเป็นเวลา 5 วัน ผลปรากฏว่า ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนทั้ง 5 ด้าน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 42.86 มีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สีวะพร ภูพันธ์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยสาเหตุและผลของความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลของความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 416 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวแปรความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรปัจจัยภายในตัวผู้เรียนและปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน ส่วนตัวแปรผลของความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรปัจจัยภายในตัวผู้เรียนและตัวแปรปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน โดยส่งผ่านตัวแปรความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเอง 2) โมเดลเชิงสาเหตุและผลของความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีมีความกลมกลืนเท่ากับ .984

ตัวแปรโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเอง และผลของความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองได้ร้อยละ 96 และ 35 ตามลำดับ

พรรณทิพา นาคคล้าย (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละโวทัย เขต 1 จังหวัดละโวทัย การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละโวทัย เขต 1 จังหวัดละโวทัย 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน การเอาใจใส่เลี้ยงดู ความสัมพันธ์กับเพื่อน และบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละโวทัย เขต 1 จังหวัดละโวทัย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและด้านการเอาใจใส่อบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และตัวแปรพยากรณ์พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดีที่สุดคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน การเอาใจใส่อบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ตามลำดับ

นัตดา อังสุโวทัย (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในด้านลักษณะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี จิตวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนผลของทักษะพื้นฐานการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่มีต่อลักษณะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับสูงได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีลักษณะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และผลการประเมินประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมได้ค่าขนาดอิทธิพลไม่น้อยกว่า .50 ผู้เรียนกลุ่มทดลองทั้งภาพรวมและกลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานต่างกัน ได้ผลการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและได้ค่าขนาดอิทธิพลเป็นไปตามเกณฑ์ ด้านจิตวิทยาศาสตร์ให้ผลทำนองเดียวกับด้านลักษณะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาเคมีพบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองทั้งภาพรวมและกลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานต่างกัน ได้ผลการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและได้ค่าขนาดอิทธิพลเป็นไปตามเกณฑ์ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบนี้ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่า ทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งผลต่อลักษณะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ไม่เกิดปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้

มนรัตน์ สมสุข (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนคิดคะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละ 88.28 ซึ่งไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 80 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

มณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยชี้นำตนเองในการสอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ในโรงเรียนศึกษา โดยได้เปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษา ก่อนและหลังจัดการกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองหลังจัดการกระบวนการเรียนรู้สูงกว่า ก่อนจัดการกระบวนการเรียนรู้เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองทั้ง 8 องค์ประกอบ หลังจัดการกระบวนการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดการกระบวนการเรียนรู้ 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่เป็นจริงได้ ผู้สอนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ ความต้องการของตนเอง, สามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะ และจัด โครงสร้าง ทางกายภาพของห้องเรียนให้มีลักษณะไม่เป็นทางการนัก อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ

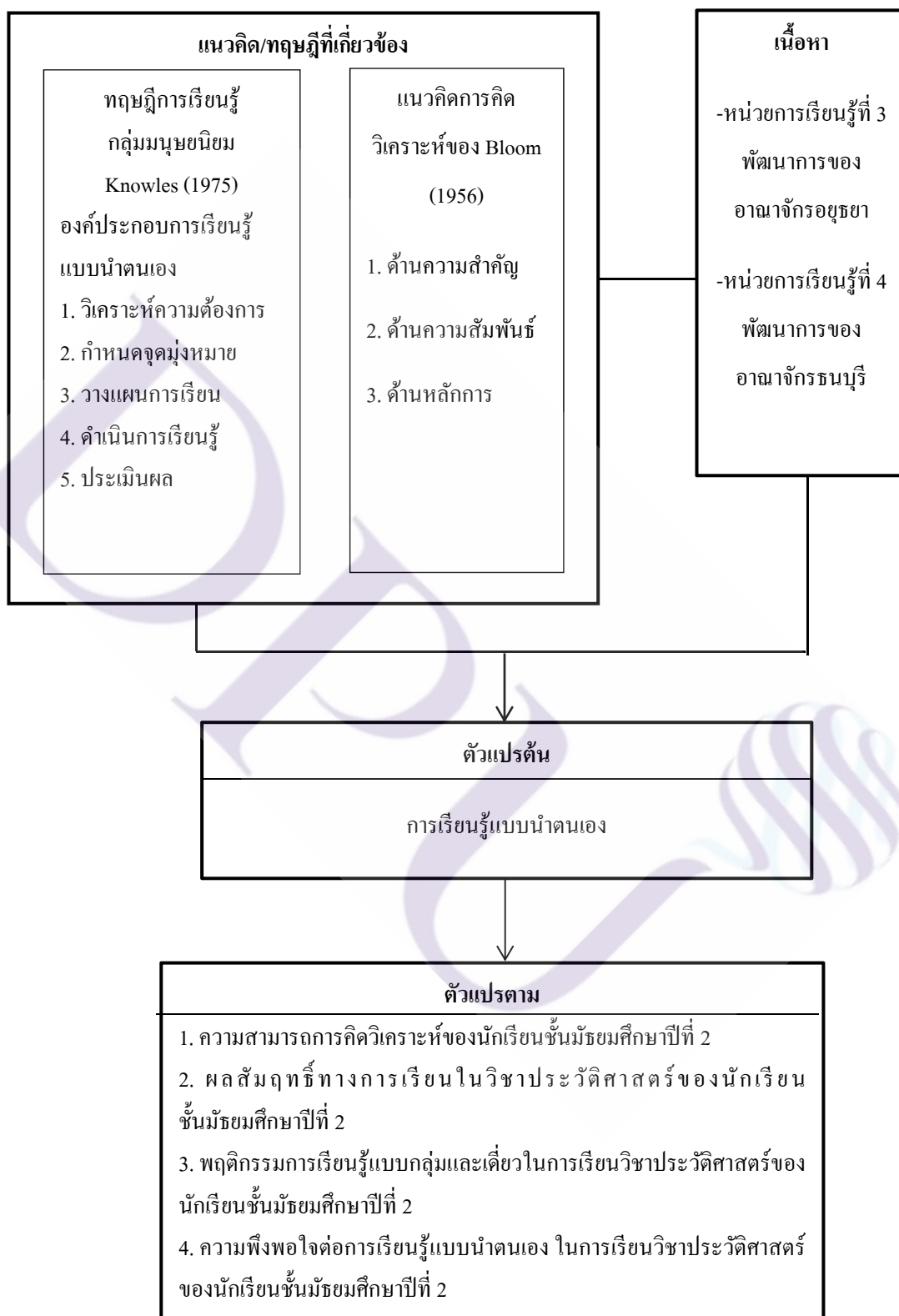
Milam (1992, p. 1124) ได้ศึกษาผลของการฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแก่นักเรียนปัญญาเลิศเกรด 4 เพื่อตรวจสอบว่า หลังการเรียนนักเรียนจะมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงขึ้นหรือไม่ เมื่อวัดทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ โดยสุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มทดลอง 33 คน กลุ่มควบคุม 25 คนกลุ่มทดลองเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบคู่สัญญาโดยเน้นความเป็นอิสระ และการตัดสินใจของผู้เรียนเอง ผลของการศึกษา หลังการทดลอง พบว่า ระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันแต่เห็นได้ชัดว่าผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีการตั้งเป้าหมาย มีทักษะการค้นคว้าวิจัย มีการใช้สื่อเพื่อการสื่อสารหลายชนิด มีการวางแผน และการบริหารเวลาที่ดีกว่ากลุ่มควบคุม

Brown (2002, อ้างถึงใน กชพร ดีการกล 2557, น. 74) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้แบบนำตนเองของชั้นเรียนเกรด 8 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบนำ

ตนเอง ครูให้นักเรียนเป็นผู้บูรณาการหลักสูตรด้วยการเรียนที่แตกต่างกัน และให้มีการประเมินตามสภาพจริงเพื่อการเรียนรู้อย่างลึก เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่ม วางแผนการเรียน ดำเนินการ และประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ประสาน แนะนำ ให้คำปรึกษา การจัดกิจกรรมมีขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างความรู้สึกลดอคัยและไว้วางใจ ให้เกิดความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครู 2) การกำหนดหัวข้อที่จะเรียน ได้แก่ (1) นักเรียนแต่ละคนเขียนคำถามของตน (2) แบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อพิจารณาและสรุปคำถามแล้วรวมเข้ากลุ่มใหญ่ จำแนกเรื่องที่เหมือนกัน (3) นักเรียนเลือกหัวข้อที่สนใจศึกษาและเลือกกลุ่มที่จะทำงานกันเองเพื่อกำหนดแหล่งการเรียนรู้ (4) นักเรียนกำหนดตารางการเรียน (5) สร้างคำถามเกี่ยวกับหัวข้อที่สนใจเพื่อชี้แนะแนวทางที่จะค้นคว้าศึกษา (6) วางแผนกำหนดกระบวนการเรียนรู้ (7) ดำเนินการเรียนรู้อตามแผนที่กำหนด และจัดทำบันทึกประจำวันผลการวิจัยพบว่า โครงการนี้มีผลให้นักเรียนมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายหลักสูตรเป็นแบบบูรณาการและประเมินผลตามสภาพจริง เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนจากแบบทดสอบมาตรฐานพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ แต่ผู้ปกครองได้ให้การสนับสนุน เนื่องจากลูกของตนมีทัศนคติทางการเรียนที่สูงขึ้นในทางบวก และเมื่อนักเรียนกลุ่มทดลองเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมปลายได้รับคำชมเชยความสามารถด้านการพิจารณาในเรื่องต่างๆ ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ และนักเรียนที่มีโอกาสในการถามคำถาม เกิดความก้าวหน้าต่อการเรียนรู้และตระหนักถึงความร่วมมือของสังคมบนพื้นฐานความต้องการของตนเอง สร้างความรู้ด้วยตนเอง ใช้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แลกเปลี่ยนความคิด ออกแบบการเรียนรู้และนำเสนอผลงานได้ดี จากผลดำเนินโครงการเป็นระยะ 3 ปี แสดงให้เห็นว่าความสามารถของการเรียนอย่างสืบสอบมีนัยสำคัญและเป็นการเรียนรู้อย่างมีพลัง

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์นั้นมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้ได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการเรียนรู้อย่างมีพลังยังตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ในด้านของบรรยากาศการเรียนการสอน บทบาทของครูและผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยตัวเอง สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ต่อไป

2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย



บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 9 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 380 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 25 คน โรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

3.2.1 แผนการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พัฒนาการอาณาจักรธนบุรีรวม 16 คาบ คาบเรียนละ 55 นาที

3.2.2 แบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 5 ด้าน

3.2.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาประวัติศาสตร์ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.2.4 แบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเองในวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 5 ด้าน

3.2.5 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง จำนวน 1 ชุด

3.2.6 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง จำนวน 1 ชุด

3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.3.1 แผนการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์

3.3.1.1 ศึกษาแนวคิดและหลักการจัดการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับขอบเขตสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เพื่อนำมาวิเคราะห์การสร้างแผนการ เรียนรู้

3.3.1.3 สร้างแผนการเรียนรู้จำนวน 2 หน่วย คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พัฒนาการอาณาจักรธนบุรี ให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยทำการเลือกสาระการเรียนรู้ เพื่อสร้างแผนจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน ใช้เวลา 16 คาบเรียน คาบละ 55 นาที ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา จำนวน 2 คาบเรียน

แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์อาณาจักรอยุธยา จำนวน 3 คาบเรียน

แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมสมัยอยุธยา จำนวน 3 คาบเรียน

แผนการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความเสื่อมของอาณาจักรอยุธยา จำนวน 3 คาบเรียน

แผนการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การสถาปนาอาณาจักรธนบุรี จำนวน 2 คาบเรียน

แผนการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ด้านต่างๆของอาณาจักรธนบุรี จำนวน 3 คาบเรียน

แผนการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน จะมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังนี้

3.3.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่นๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม สะอาด, 2550: น. 58-66) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2. แบบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์

3.3.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.2.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างแบบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ โดยแบ่งความสามารถการคิดวิเคราะห์ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความสำคัญ ด้านความสัมพันธ์ และด้านหลักการ

3.3.2.3 สร้างแบบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยแบ่งเกณฑ์การวัดแบบรูปรีค 3 ระดับ จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านความสำคัญ ด้านความสัมพันธ์ และด้านหลักการ

3.3.2.4 นำแบบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.2.5 นำแบบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่นๆ

โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2550, น. 58-66) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

3.3.2.6 นำแบบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยต่อไป

3.3.3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.3.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3.3.2. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อกำหนดจำนวนข้อสอบและเพื่อวัดความสามารถด้านคิดวิเคราะห์ คือ การจำแนก การจัดกลุ่ม การสรุป การประยุกต์ และการคาดการณ์

3.3.3.3 สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.3.3.4 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.3.5 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่นๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด: 2550 น. 58-66) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

3.3.3.6 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ตรวจสอบคะแนนของนักเรียน นำคะแนนมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยตรวจสอบหาค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) เป็นรายชื่อโดยใช้เทคนิค 27% ของจุง เตห์ ฟาง (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ, น. 197-198) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป จำนวน 40 ข้อ

3.3.3.7 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยต่อไป

3.3.4 แบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง

3.3.4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

3.3.4.2 สร้างแบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง 5 ด้าน คือ 1) วิเคราะห์ความต้องการ 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) วางแผนการเรียนรู้ 4) ดำเนินการเรียนรู้ 5) ประเมินผล โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินตนเองตามความคิดเห็น ด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับดีมาก
- 4 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับดี
- 3 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับพอใช้
- 1 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับปรับปรุง

เกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความหมาย ดังนี้

4.51-5.00 ความหมาย มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับดีมาก

3.51-4.50 ความหมาย มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับดี

2.51-3.50 ความหมาย มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับปานกลาง

1.51-2.50 ความหมาย มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับพอใช้

1.00-1.50 ความหมาย มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับปรับปรุง

3.3.4.3 นำแบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความชัดเจนของคำถาม และความถูกต้องด้านภาษา และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.4.4 นำแบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความชัดเจนของคำถาม และความถูกต้องด้านภาษา และนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, น. 58-66) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด

3.3.4.5 นำแบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเองปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยต่อไป

3.3.5. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

3.3.5.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบแบบสังเกตพฤติกรรม

3.3.5.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนหรือครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินตามความคิดเห็น ด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

4	หมายถึง	ดีมาก
3	หมายถึง	ดี
2	หมายถึง	พอใช้
1	หมายถึง	ปรับปรุง

เกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบ สังเกตพฤติกรรมมีความหมายดังนี้

- 3.50-4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับดีมาก
- 2.50-3.49 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับดี
- 1.50-2.49 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับพอใช้
- 1.00-1.49 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับปรับปรุง

3.3.5.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความชัดเจนของคำถาม และความถูกต้องด้านภาษา และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.5.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความ

ชัดเจนของคำถาม และความถูกต้องด้านภาษา และนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2550: น. 58-66) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด

3.3.5.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่ผ่านการปรับปรุงตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.3.6. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเอง

3.3.6.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง

3.3.6.2 กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน เนื้อหา และเลือกรูปแบบเครื่องมือที่จะวัด

3.3.6.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง ด้านผู้สอน กิจกรรมการเรียนรู้ และด้านผู้เรียน ลักษณะของรูปแบบการวัดเป็นแบบใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักของลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, น. 51)

- 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย
- 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก
- 5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมายมีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, น. 105-106)

- 4.51 – 5.00 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 ระดับความ พึงพอใจมาก
- 2.51 – 3.50 ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 1.51 – 2.50 ระดับความพึงพอใจน้อย
- 1.00 – 1.50 ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.3.6.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง ที่สร้างขึ้นให้ อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจนของคำถาม ความเหมาะสมของภาษา ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.6.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ โดยกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบให้คะแนนคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content validity) และนำ ข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, น. 58-66) ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ ค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ การหาค่ามีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้น วัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบนั้น วัดได้ไม่ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

3.3.6.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่ผ่านการปรับปรุงตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

3.4.1 ผู้สอนชี้แจงและอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พัฒนาการอาณาจักรธนบุรี ซึ่ง จะใช้การเรียนรู้แบบนำตนเอง

3.4.2 ผู้สอนดำเนินการสอนตามแผนการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลา 16 ชั่วโมง และในขณะที่นักเรียนเรียนรู้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง บันทึกเป็นข้อมูล

3.4.3 เมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ทั้งสองหน่วย ให้นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์อยุธยา และพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ธนบุรี จำนวน 40 ข้อ เวลา 60 นาที เพื่อเก็บคะแนน

3.4.4 นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจการเรียนรู้แบบนำตนเองและแบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง

3.4.5 นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.5.1 นำผลความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)

3.5.2 วิเคราะห์แบบสังเกตพฤติกรรมแบบกลุ่มและเดี่ยว แบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3.5.3 ประมวลผลโปรแกรมสำเร็จรูป แปลผล และวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.4 อภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

3.6.1.1 ร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, น. 101)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.6.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, น. 101)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนทั้งหมด

3.6.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, น. 103)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละคน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

3.6.2.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, น. 64)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3.6.2.2 การหาค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, น. 84)

$$p = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมดที่ทำข้อนั้น

3.6.2.3 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ, น. 209-211)

$$D = \frac{R_u - R_l}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ	D	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	R_u	แทน	จำนวนคนกลุ่มเก่งที่ตอบข้อนั้นถูก
	R_l	แทน	จำนวนคนกลุ่มอ่อนที่ตอบข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนผู้เรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

3.6.2.4 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร K.R. 20 ของ กูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder & Richardson) มีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, น. 85-86)

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	k	แทน	จำนวนข้อสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นๆ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ตอบผิดในข้อนั้นๆ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบ
นำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการคิดวิเคราะห์
ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง 2) ศึกษา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 3) ศึกษาพฤติกรรมการ
เรียนรู้แบบนำตนเอง ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 4) ศึกษาความพึงพอใจ
นักเรียนต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำ
ตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการรับการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิด
วิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตอนที่ 1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 4.1 แสดงคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเองรายบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน

ลำดับ	ครั้งที่ 1 (9 คะแนน)	ครั้งที่ 4 (9 คะแนน)	ครั้งที่ 5 (9 คะแนน)	รวม 27คะแนน	คิดเป็นร้อยละ	เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 70
1	4	3	3	10	37	ไม่ผ่าน
2	9	7	8	24	89	ผ่าน
3	4	3	3	10	37	ไม่ผ่าน
4	5	5	5	15	56	ไม่ผ่าน
5	4	6	5	15	56	ไม่ผ่าน
6	4	4	3	11	41	ไม่ผ่าน
7	4	3	3	10	37	ไม่ผ่าน
8	4	3	3	10	37	ไม่ผ่าน
9	6	4	4	14	52	ไม่ผ่าน
10	4	3	3	10	37	ไม่ผ่าน
11	5	4	5	14	52	ไม่ผ่าน
12	6	4	5	15	56	ไม่ผ่าน
13	9	5	5	19	70	ผ่าน
14	4	4	4	12	44	ไม่ผ่าน
15	4	4	5	13	48	ไม่ผ่าน
16	8	7	9	24	89	ผ่าน
17	8	4	4	16	59	ไม่ผ่าน
18	7	7	7	21	78	ผ่าน
19	4	3	6	13	48	ไม่ผ่าน
20	4	5	3	12	44	ไม่ผ่าน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับ	ครั้งที่ 1 (9 คะแนน)	ครั้งที่ 4 (9 คะแนน)	ครั้งที่ 5 (9 คะแนน)	รวม 27คะแนน	คิดเป็นร้อยละ	เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 70
21	4	4	6	14	52	ไม่ผ่าน
22	9	6	7	22	81	ผ่าน
23	4	4	5	13	48	ไม่ผ่าน
24	8	4	7	19	70	ผ่าน
25	6	3	3	12	44	ไม่ผ่าน

จากตารางตารางที่ 4.1 แสดงคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเองรายบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24 และมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 76

ตารางที่ 4.2 แสดงคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน

ลำดับ กลุ่ม	ครั้งที่ 1 (9 คะแนน)	ครั้งที่ 4 (9 คะแนน)	ครั้งที่ 5 (9 คะแนน)	รวม 27คะแนน	คิดเป็นร้อย ละ	เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 70
1	5	3	4	12	44	ไม่ผ่าน
2	5	5	6	16	59	ไม่ผ่าน
3	6	4	4	14	52	ไม่ผ่าน
4	8	6	6	20	74	ผ่าน
5	5	4	6	15	56	ไม่ผ่าน

จากตารางที่ 4.2 แสดงคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 20 และมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 4 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 80

ตารางที่ 4.3 แสดงคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง รวม 6 ครั้ง นักเรียนจำนวน 25 คน

ลำดับ	ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 6 ครั้งๆละ 9 คะแนน						รวม 54 คะแนน	คิด เป็น ร้อย ละ	เกณฑ์ ผ่าน ร้อยละ 70
	ครั้งที่ 1 รายคน	ครั้งที่ 2 กลุ่ม	ครั้งที่ 3 กลุ่ม	ครั้งที่ 4 รายคน	ครั้งที่ 5 รายคน	ครั้งที่ 6 กลุ่ม			
1	4	5	3	3	3	4	22	41	ไม่ผ่าน
2	9	5	5	7	8	6	40	74	ผ่าน
3	4	5	3	3	3	4	22	41	ไม่ผ่าน
4	5	5	5	5	5	6	31	57	ไม่ผ่าน
5	4	5	5	6	5	6	31	57	ไม่ผ่าน
6	4	5	3	4	3	4	23	43	ไม่ผ่าน
7	4	5	3	3	3	4	22	41	ไม่ผ่าน
8	4	6	4	3	3	4	24	44	ไม่ผ่าน
9	6	6	4	4	4	4	28	52	ไม่ผ่าน
10	4	6	4	3	3	4	24	44	ไม่ผ่าน
11	5	5	5	4	5	6	30	56	ไม่ผ่าน
12	6	6	4	4	5	4	29	54	ไม่ผ่าน
13	9	5	5	5	5	6	35	65	ไม่ผ่าน
14	4	5	3	4	4	4	24	44	ไม่ผ่าน
15	4	6	4	4	5	4	27	50	ไม่ผ่าน
16	8	8	6	7	9	6	44	81	ผ่าน
17	8	8	6	4	4	6	36	67	ไม่ผ่าน
18	7	8	6	7	7	6	41	76	ผ่าน
19	4	8	6	3	6	6	33	61	ไม่ผ่าน
20	4	8	3	5	3	6	32	59	ไม่ผ่าน
21	4	5	5	4	6	6	29	54	ไม่ผ่าน
22	9	5	3	6	7	6	37	69	ไม่ผ่าน

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ลำดับ	ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 6 ครั้งๆละ 9 คะแนน						รวม 54 คะแนน	คิด เป็น ร้อยละ	เกณฑ์ ผ่าน ร้อยละ 70
	ครั้งที่ 1 รายคน	ครั้งที่ 2 กลุ่ม	ครั้งที่ 3 กลุ่ม	ครั้งที่ 4 รายคน	ครั้งที่ 5 รายคน	ครั้งที่ 6 กลุ่ม			
23	4	5	5	4	5	6	28	52	ไม่ผ่าน
24	8	5	5	4	7	6	34	63	ไม่ผ่าน
25	6	5	3	3	3	6	27	50	ไม่ผ่าน

จากตารางที่ 4.3 แสดงคะแนนร้อยละของความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 88

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 4.4 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
นักเรียนจำนวน 25 คน

ลำดับ	คะแนน (20 คะแนน)	คิดเป็นร้อยละ	เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 70
1	12	60	ไม่ผ่าน
2	18	90	ผ่าน
3	10	50	ไม่ผ่าน
4	15	75	ผ่าน
5	16	80	ผ่าน
6	11	55	ไม่ผ่าน
7	9	45	ไม่ผ่าน
8	11	55	ไม่ผ่าน
9	12	60	ไม่ผ่าน
10	10	50	ไม่ผ่าน
11	13	65	ไม่ผ่าน
12	10	50	ไม่ผ่าน
13	16	80	ผ่าน
14	12	60	ไม่ผ่าน
15	9	45	ไม่ผ่าน
16	17	85	ผ่าน
17	12	60	ไม่ผ่าน
18	18	90	ผ่าน
19	15	75	ผ่าน
20	11	55	ไม่ผ่าน
21	14	70	ผ่าน
22	17	85	ผ่าน

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับ	คะแนน (20 คะแนน)	คิดเป็นร้อยละ	เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 70
23	10	50	ไม่ผ่าน
24	14	70	ผ่าน
25	12	60	ไม่ผ่าน

จากตารางที่ 4.4 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 60

ตารางที่ 4.5 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน

ลำดับ	ความสามารถคิดวิเคราะห์		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		คะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ ต่ำกว่าร้อยละ 70 (✓)	
	รวม 54 คะแนน	คิดเป็น ร้อยละ	รวม 20 คะแนน	คิดเป็น ร้อยละ		
1	22	41	12	60	-	-
2	43	80	18	90	✓	✓
3	22	41	10	50	-	-
4	31	57	15	75	-	✓
5	31	57	16	80	-	✓
6	23	43	11	55	-	-
7	22	41	9	45	-	-
8	24	44	11	55	-	-
9	28	52	12	60	-	-
10	24	44	10	50	-	-
11	30	56	13	65	-	-
12	29	54	10	50	-	-
13	35	65	16	80	-	✓
14	24	44	12	60	-	-
15	27	50	9	45	-	-
16	44	81	17	85	✓	✓
17	36	67	12	60	-	-
18	41	76	18	90	✓	✓
19	33	61	15	75	-	✓
20	32	59	11	55	-	-
21	29	54	14	70	-	✓
22	37	69	17	85	-	✓
23	28	52	10	50	-	-

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ลำดับ	ความสามารถคิดวิเคราะห์		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		คะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 (✓)	
	รวม 54 คะแนน	คิดเป็น ร้อยละ	รวม 20 คะแนน	คิดเป็น ร้อยละ		
24	34	63	14	70	-	✓
25	27	50	12	60	-	-

จากตารางที่ 4.5 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า นักเรียนมีความสามารถการคิดวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 3 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 22 คน และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 10 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 15 คน

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 4.6 แสดงคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จำนวน 3 ครั้ง

กลุ่มที่	คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1	คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2	คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3	คะแนนเฉลี่ยรวม	แปลความหมาย
1	2.60	2.60	2.20	2.76	ดี
2	3.60	3.20	2.80	2.78	ดี
3	2.80	2.60	2.60	2.69	ดี
4	3.20	2.60	2.60	2.67	ดี
5	2.40	2.60	2.40	2.60	ดี
คะแนนเฉลี่ยรวม	2.92	2.72	2.52	2.70	
แปลความหมาย	ดี	ดี	ดี	ดี	

ตารางที่ 4.6 แสดงคะแนนพฤติกรรมการใช้การเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จำนวน 3 ครั้ง พบว่า ภาพรวมกิจกรรมทั้ง 3 ครั้งอยู่ในระดับดี มีนักเรียนกลุ่มที่คะแนนผ่านเกณฑ์ระดับดี จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 4.7 แสดงคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นรายบุคคล นักเรียนจำนวน 25 คน จำนวน 3 ครั้ง

ลำดับที่	คะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 1	คะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 2	คะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 3	คะแนน เฉลี่ยรวม	แปลความหมาย
1	2.00	2.00	2.20	2.07	พอใช้
2	3.60	3.00	3.60	3.40	ดี
3	2.60	2.20	2.60	2.47	พอใช้
4	2.60	2.20	2.60	2.47	พอใช้
5	3.60	3.60	3.60	3.60	ดีมาก
6	3.00	2.20	2.60	2.60	ดี
7	2.20	2.20	2.00	2.13	พอใช้
8	2.80	2.80	2.80	2.80	ดี
9	3.20	3.20	3.00	3.13	ดี
10	2.20	2.20	2.20	2.20	พอใช้
11	3.00	3.00	2.80	2.93	ดี
12	2.60	2.60	2.80	2.67	ดี
13	3.40	3.20	3.40	3.33	ดี
14	3.40	3.20	3.40	3.33	ดี
15	2.60	2.60	2.40	2.53	ดี
16	3.40	3.40	3.40	3.40	ดี
17	3.40	3.40	3.00	3.27	ดี
18	3.40	3.40	3.40	3.40	ดี
19	2.80	2.20	2.20	2.40	พอใช้
20	2.40	2.40	2.40	2.40	พอใช้
21	2.60	2.60	2.60	2.60	ดี
22	3.40	3.40	3.40	3.40	ดี
23	3.00	2.80	2.80	2.87	ดี
24	3.00	2.80	2.80	2.87	ดี

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลำดับที่	คะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 1	คะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 2	คะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 3	คะแนน เฉลี่ยรวม	แปลความหมาย
25	2.60	2.60	2.40	2.53	ดี
คะแนน เฉลี่ยรวม	2.91	2.77	2.82	2.83	
แปล ความหมาย	ดี	ดี	ดี	ดี	

จากตารางที่ 4.7 แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นรายบุคคล จำนวน 25 คน พบว่า ภาพรวมกิจกรรมทั้ง 3 ครั้งอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายคน นักเรียนมีพฤติกรรมในระดับดีมาก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4 นักเรียนมีพฤติกรรมในระดับดี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 68 และนักเรียนมีพฤติกรรมในระดับพอใช้ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28

ตารางที่ 4.8 การประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลความหมาย
ด้านความพร้อมในการเรียนรู้	4.46	0.71	ดี
1. ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆหลายๆอย่าง	4.48	0.65	ดี
2. ใช้เวลาในการศึกษาทำความเข้าใจสิ่งใหม่ๆ	4.44	0.77	ดี
3. ยินดีรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น	4.56	0.71	ดีมาก
4. เชื่อว่าสามารถแสวงหาความรู้ได้ทั้งในและนอกห้องเรียน	4.28	0.84	ดี
5. ต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่ออนาคตของตนเอง	4.64	0.57	ดีมาก
ด้านความคิดของตนเองเกี่ยวกับการเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ	4.20	0.65	ดี
6. สามารถบังคับตนเองให้ทำในสิ่งที่ควรทำได้	4.20	0.65	ดี
7. เชื่อมั่นว่าสามารถพัฒนาตนเองได้	4.36	0.81	ดี
8. สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกเรื่องที่ต้องการ	4.36	0.76	ดี
9. เข้าใจบทบาทหน้าที่ทางการเรียนของตนเองว่าควรปฏิบัติอย่างไร	4.40	0.65	ดี
ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้	4.02	0.77	ดี
10. ตั้งใจทำงานเต็มความสามารถ	4.48	0.71	ดี
11. นักเรียนรู้ว่าตนเองควรจะเรียนด้วยวิธีใด	4.04	0.84	ดี
12. กำหนดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำก่อนหลัง	4.00	0.71	ดี
13. นักเรียนต้องการให้การเรียนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี	4.48	0.71	ดี
ด้านความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และแก้ปัญหา	4.68	0.59	ดีมาก
14. เมื่อเกิดปัญหาในการเรียนรู้ นักเรียนจะแก้ไขจนสำเร็จ	4.20	0.76	ดี
15. กล้าสอบถามเมื่อมีข้อสงสัย	4.00	0.91	ดี
16. ชอบการเรียนแบบอิสระ ค้นคว้าหาความรู้เมื่อใดเวลาใดก็ได้	4.64	0.70	ดีมาก
17. คิดว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการใช้ชีวิต	4.72	0.46	ดีมาก
18. ชอบค้นพบสิ่งใหม่ๆ ความรู้ต่างๆ ด้วยตัวเอง	4.48	0.59	ดี

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลความหมาย
ด้านวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเอง	3.96	0.78	ดี
19. สำนวญเรื่องที่ต้องการเรียนทุกครั้งเพื่อทำความเข้าใจภาพรวม	4.12	0.78	ดี
20. รู้จุดประสงค์การเรียนประวัติศาสตร์ในแต่ละครั้ง	3.80	0.76	ดี
21. เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง	4.24	0.83	ดี
22. มีเป้าหมายในการเรียนรู้ว่าต้องการรู้เรื่องอะไร	4.04	0.89	ดี
23. สามารถปฏิบัติงานได้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้	4.04	0.79	ดี
ภาพรวม	4.30	0.76	ดี

จากตารางที่ 4.8 การประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า ภาพรวมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับดี (Mean = 4.30, S.D.= 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับคะแนนมากไปหาน้อย คือ ด้านความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และแก้ปัญหา (Mean = 4.68, S.D.= 0.74) ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ (Mean = 4.46, S.D.= 0.71) ด้านความคิดของตนเองเกี่ยวกับการเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ (Mean = 4.20, S.D.= 0.65) ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ (Mean = 4.02, S.D.= 0.77) ด้านวิธีการเรียนรู้แบบตนเอง (Mean = 3.96, S.D.= 0.78)

ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับดีมาก คือ ต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่ออนาคตของตนเอง (Mean = 4.64, S.D.= 0.57) ยินดีรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น (Mean = 4.56, S.D.= 0.71) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับดี คือ ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆหลายๆอย่าง (Mean = 4.48, S.D.= 0.65) ใ้เวลาในการศึกษาทำความเข้าใจสิ่งใหม่ๆ (Mean = 4.44, S.D.= 0.65) เชื่อว่าสามารถแสวงหาความรู้ได้ทั้งในและนอกห้องเรียน (Mean = 4.28, S.D.= 0.84)

ด้านความคิดของตนเองเกี่ยวกับการเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับดี คือ เข้าใจบทบาทหน้าที่ทางการเรียนของตนเองว่าควรปฏิบัติอย่างไร (Mean = 4.40, S.D.= 0.65) สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกเรื่องที่ต้องการ (Mean = 4.36, S.D.= 0.76) เชื่อมั่นว่าสามารถพัฒนาตนเองได้ (Mean = 4.36, S.D.= 0.81) สามารถบังคับตนเองให้ทำในสิ่งที่ควรทำได้ (Mean = 4.20, S.D.= 0.65)

ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับดี คือ ตั้งใจทำงานเต็มความสามารถ (Mean = 4.48, S.D.= 0.71) นักเรียนต้องการให้การเรียนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี (Mean = 4.48, S.D.= 0.71) นักเรียนรู้ว่าตนเองควรจะเรียนด้วยวิธีใด (Mean = 4.04, S.D.= 0.84) กำหนดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำก่อนหลัง (Mean = 4.00, S.D.= 0.71)

ด้านความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และแก้ปัญหา พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับดีมาก คือ คิดว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการใช้ชีวิต (Mean = 4.72, S.D.= 0.46) ชอบการเรียนแบบอิสระ ค้นคว้าหาความรู้เมื่อใดเวลาใดก็ได้ (Mean = 4.64, S.D.= 0.70) การเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับดี คือ ชอบค้นพบสิ่งใหม่ๆ ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตัวเอง (Mean = 4.48, S.D.= 0.59) เมื่อเกิดปัญหาในการเรียนรู้ นักเรียนจะแก้ไขจนสำเร็จ (Mean = 4.20, S.D.= 0.76) กล้าสอบถามเมื่อมีข้อสงสัย (Mean = 4.00, S.D.= 0.91)

ด้านวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเอง พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับดี คือ เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง (Mean = 4.24, S.D.= 0.83) สำรวจเรื่องที่ต้องการเรียนทุกครั้งเพื่อทำความเข้าใจภาพรวม (Mean = 4.12, S.D.= 0.78) สามารถปฏิบัติงานได้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Mean = 4.04, S.D.= 0.79) มีเป้าหมายในการเรียนรู้ว่าต้องการรู้เรื่องอะไร (Mean = 4.04, S.D.= 0.89) รู้จุดประสงค์การเรียนประวัติศาสตร์ในแต่ละครั้ง (Mean = 3.80, S.D.= 0.76)

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 4.9 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง นักเรียนจำนวน 25 คน

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลความหมาย
ด้านผู้สอน	4.49	0.59	มาก
1. อธิบายเนื้อหาที่ต้องการให้เรียนรู้อย่างชัดเจน	4.44	0.65	มาก
2. มีการแจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชาก่อนการเรียนรู้อย่างชัดเจน	4.40	0.65	มาก
3. ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน	4.48	0.65	มาก
4. ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน	4.48	0.51	มาก
5. ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อมีปัญหา	4.68	0.56	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.46	0.62	มาก
6. ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง	4.44	0.58	มาก
7. ส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.48	0.59	มาก
8. ส่งเสริมการพัฒนาการคิดของนักเรียน	4.48	0.71	มาก
9. บรรยากาศของการเรียน ทำให้นักเรียนทำงานได้อย่างอิสระ	4.56	0.51	มากที่สุด
10. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น	4.48	0.65	มาก
ด้านผู้เรียน	4.38	0.72	มาก
11. มีการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น	4.48	0.65	มาก
12. สามารถนำกระบวนการเรียนด้วยตนเองไปใช้ในวิชาอื่นได้	4.28	0.79	มาก

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลความหมาย
13. ได้ทำทายความสามารถทางการคิด	4.32	0.75	มาก
14. ได้พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.28	0.79	มาก
15. พึงพอใจในผลการเรียนรู้ของตน	4.32	0.80	มาก
โดยภาพรวม	4.44	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.9 แสดงระดับความพึงพอใจวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.44, S.D.= 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับคะแนนมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้สอน (Mean = 4.49, S.D.= 0.59) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ (Mean = 4.46, S.D.= 0.62) และด้านผู้เรียน (Mean = 4.38, S.D.= 0.72)

ด้านผู้สอน ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อมีปัญหา (Mean = 4.68, S.D.= 0.56) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน (Mean = 4.48, S.D.= 0.65) ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน (Mean = 4.48, S.D.= 0.51) อธิบายเนื้อหาที่ต้องการให้เรียนรู้ชัดเจน (Mean = 4.44, S.D.= 0.65) มีการแจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชาก่อนการเรียนรู้อย่างชัดเจน (Mean = 4.40, S.D.= 0.65)

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนทำงานได้อย่างอิสระ (Mean = 4.56, S.D.= 0.51) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น (Mean = 4.48, S.D.= 0.65) ส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Mean = 4.48, S.D.= 0.59) ส่งเสริมการพัฒนาการคิดของนักเรียน (Mean = 4.48, S.D.= 0.71) ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง (Mean = 4.44, S.D.= 0.58)

ด้านผู้เรียน ความพึงพอใจระดับมาก คือ มีการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น (Mean = 4.38, S.D.= 0.65) ได้ทำทายความสามารถทางการคิด (Mean = 4.32, S.D.= 0.75) พึงพอใจในผลการเรียนรู้ของตน (Mean = 4.32, S.D.= 0.80) ได้พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Mean = 4.28, S.D.= 0.79) สามารถนำกระบวนการเรียนด้วยตนเองไปใช้ในวิชาอื่นได้ (Mean = 4.28, S.D.= 0.79)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบ
นำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร สรุปผลการศึกษาลำดับได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิด
วิเคราะห์ ในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาประวัติศาสตร์มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
3. นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ในวิชาประวัติศาสตร์อยู่ในระดับดี
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองในวิชาประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมประชาวิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 9 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 380 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 25 คน โรงเรียนมัธยมประชาวิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ การเรียนรู้แบบนำตนเอง

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. พฤติกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มและเดี่ยวในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้สอนชี้แจงและอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พัฒนาการอาณาจักรธนบุรี ซึ่งจะใช้การเรียนรู้แบบนำตนเอง
2. ผู้สอนดำเนินการสอนตามแผนการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลา 16 คาบเรียน และในขณะที่นักเรียนเรียนรู้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง บันทึกเป็นข้อมูล

3. เมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 2 หน่วย ให้นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์อยุธยา และพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ธนบุรี จำนวน 40 ข้อ เวลา 60 นาที เพื่อเก็บคะแนน
4. นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจการเรียนรู้แบบนำตนเองและแบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง
5. นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. นำผลความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. วิเคราะห์แบบสังเกตพฤติกรรมแบบกลุ่มและเดี่ยว แบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแบบสอบถามความพึงพอใจการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. ประมวลผลโปรแกรมสำเร็จรูป แปลผล และวิเคราะห์ข้อมูล
4. อภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 88

5.1.2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 60

5.1.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า

5.1.3.1 พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนจำนวน 25 คน โดยประเมินเป็นรายกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ระดับดี จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 100

5.1.3.2 พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนจำนวน 25 คน โดยประเมินเป็นรายบุคคล นักเรียนอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ระดับดี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 68 และระดับพอใช้ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28

การประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 25 คน พบว่า ภาพรวมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม อยู่ในระดับดี

5.1.3.3 พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และแก้ปัญหา (Mean = 4.68, S.D.= 0.74) ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ (Mean = 4.46, S.D.= 0.71) ด้านความคิดของตนเองเกี่ยวกับการเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพ (Mean = 4.20, S.D.= 0.65) ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ (Mean = 4.02, S.D.= 0.77) ด้านวิธีการเรียนรู้แบบตนเอง (Mean = 3.96, S.D.= 0.78)

5.1.4 ผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้สอน (Mean = 4.49, S.D.= 0.59) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ (Mean = 4.46, S.D.= 0.62) และด้านนักเรียน (Mean = 4.38, S.D.= 0.72)

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ผลการศึกษาศามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 88

นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 มีจำนวนน้อย เนื่องจาก กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกการคิดวิเคราะห์ ที่ใช้การเรียนรู้แบบนำตนเอง ที่ผู้วิจัยจัดขึ้น เป็นกิจกรรมใหม่ๆ ที่นักเรียนไม่คุ้นเคย โดยนักเรียนคุ้นเคยกับการเรียนรู้แบบครูเป็นผู้บรรยาย ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ปัจจุบันควรนำการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองมาใช้ให้มากขึ้น หรือเปลี่ยนไปใช้เทคนิคที่หลากหลายแทนการบรรยายโดยครู สอดคล้องกับงานวิจัยของนัคดา อังสุโวทัย (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในด้านลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับสูงได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ Brown (2002) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้แบบนำตนเองของชั้นเรียนเกรด 8 ผลการวิจัยพบว่า โครงการนี้มีผลให้นักเรียนมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายหลักสูตรเป็นแบบบูรณาการและประเมินผลตามสภาพจริง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบมาตรฐานพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ จากผลดำเนินโครงการเป็นระยะ 3 ปี แสดงให้เห็นว่าความสามารถของการเรียนอย่างสืบสอบมีนัยสำคัญ และเป็นการเรียนรู้อย่างมีพลัง

เมื่อประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์จากกิจกรรมที่ทำมีคะแนนไม่สูงนัก เนื่องจาก นักเรียนมักจะไม่ได้ตั้งคำถามเพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์ แต่ตั้งคำถามง่ายๆ เพื่อหาคำตอบ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าครูควรฝึกให้นักเรียนได้ตั้งคำถามในขั้นนำก่อนเข้าสู่บทเรียนในทุกครั้ง เพื่อเสริมสร้างความสามารถการคิดวิเคราะห์ ซึ่ง Guglielmino (1977) กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าจะต้องอาศัยเงื่อนไขของการจัดสภาพการเรียนซึ่งเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์หลายอย่าง เช่น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกิดขึ้นได้ทั้งในชั้นเรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้นำในการเรียน และนักเรียนวางแผนกำหนดโครงการเรียนรู้ด้วยตนเอง บุคลิกลักษณะของนักเรียนซึ่งประกอบขึ้นด้วยเจตคติ ค่านิยมและความสามารถของนักเรียน ซึ่งมีโอกาสเกิดขึ้นได้สูงสุดเมื่อมีการจัดสภาพการเรียนที่ส่งเสริมกัน ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นบุคลิกลักษณะที่ซับซ้อนที่แต่ละบุคคลมีไม่เท่ากัน และ Cornwall (1981, p.191) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนอาจตั้งคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ เช่น จะเรียนรู้อย่างไร และเมื่อใดจะเรียนรู้ได้เร็วที่สุด จะมีวิธีการอะไรในการศึกษาเรื่องนั้นๆ จะใช้แหล่งข้อมูลอะไรบ้างและจะกำหนดจุดประสงค์

เฉพาะในการศึกษาของตนอย่างไร จะคาดหวังความรู้ ทักษะและเจตคติอะไร จะประเมินผลการเรียนรู้ตนเองอย่างไร จะใช้เกณฑ์อะไรตัดสินว่าประสบความสำเร็จหรือไม่

5.2.2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 25 คน พบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวนน้อย

เนื่องจากคะแนนความสามารถคิดวิเคราะห์ค่อนข้างต่ำ อาจเกิดจากความไม่เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง จึงทำให้นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นจำนวนมาก จะเห็นว่า คนที่ผ่านเกณฑ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนบางคนคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นปรนัยแบบเลือกตอบ ส่วนความสามารถคิดวิเคราะห์ นักเรียนต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีหลักการคิดวิเคราะห์ 3 ด้านคือ ด้านความสำคัญ ด้านความสัมพันธ์ และด้านหลักการ ซึ่งเป็นแนวคิดการวิเคราะห์ของ Bloom (1959) ทำให้เห็นการทำงานของนักเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นผลทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ขึ้น และการคิดวิเคราะห์นี้เอง ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ตามปกติการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์มีลักษณะข้อสอบส่วนใหญ่เป็นแบบวัดความรู้ความจำ จะไม่ค่อยมีการคิดวิเคราะห์ ถึงแม้ว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำแต่ นักเรียนก็มีการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้น

อีกประการหนึ่งที่นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านจำนวนมาก อาจเนื่องจาก วิชาประวัติศาสตร์มีเนื้อหาค่อนข้างยาก โดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางประวัติศาสตร์ ก็ไม่สามารถวิเคราะห์หาคำตอบที่ถูกต้องได้ ดังนั้น จึงควรฝึกความสามารถคิดวิเคราะห์โดยใช้การเรียนรู้แบบนำตนเอง สามารถช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตามก็ดี นักเรียนไม่เคยฝึกฝนให้เรียนรู้ด้วยตนเองมาก่อน จึงไม่เข้าใจ และยังชอบการเรียนรู้แบบครูเป็นผู้บอกและเป็นผู้บรรยาย

การที่นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านจำนวนมาก อาจเนื่องจาก วิชาประวัติศาสตร์มีเนื้อหาค่อนข้างยาก โดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางประวัติศาสตร์ ก็ไม่สามารถวิเคราะห์หาคำตอบที่ถูกต้องได้ ดังนั้น จึงควรฝึกความสามารถคิดวิเคราะห์โดยใช้การเรียนรู้แบบนำตนเอง สามารถช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ได้ อีกประการนักเรียนไม่เคยฝึกฝนให้เรียนรู้ด้วยตนเองมาก่อน จึงไม่เข้าใจ และยังชอบการเรียนรู้แบบครูเป็นผู้บอกและเป็นผู้บรรยาย

5.2.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้การเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนอยู่ในระดับดี ทั้งการประเมินแบบเดี่ยว และแบบกลุ่ม เมื่อมาพิจารณารายละเอียดของการที่นักเรียนประเมินตนเอง ด้านความสามารถการใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้ และแก้ปัญหา อยู่ในระดับดีมาก (Mean = 4.68 S.D.= 0.59) และยังมีประเด็นย่อยอื่นๆ

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็น การประเมินของครูและการประเมินของนักเรียนเอง ก็อยู่ในระดับดีเช่นกัน เมื่อมาพิจารณา รายละเอียดของการที่นักเรียนประเมินตนเอง ด้านความสามารถการใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้ และแก้ปัญหา อยู่ในระดับดีมาก (Mean = 4.68 S.D.= 0.59) และยังมีประเด็นย่อยอื่นๆ เช่น ยินดีรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่ออนาคตของตนเอง ชอบการเรียนรู้แบบอิสระ ค้นคว้าหาความรู้เมื่อใดเวลาใดก็ได้ คิดว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการใช้ชีวิต เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนไม่ผ่าน และมีคะแนนผ่านจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับความรู้โดยตรงจากการปฏิบัติ เอื้อให้นักเรียนได้ใช้ความคิด จัดลำดับเหตุการณ์อย่างเป็นระบบ ทำความเข้าใจ เชื่อมโยง หาเหตุและผล สรุปสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ ซึ่ง Knowles (1975) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบนำตนเองว่า เป็นกระบวนการริเริ่มเรียนรู้จากตัวเอง วินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายและแหล่งเรียนรู้ เลือกยุทธวิธีและนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้เช่นนี้จะเกิดขึ้น โดยได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ Knowles ยังบอกอีกด้วยว่า ผู้ที่ริเริ่มเรียนรู้จากตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้มากและดีกว่าผู้ที่รับความรู้จากผู้สอนอยู่ฝ่ายเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2552) เรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยชี้นำตนเองในการสอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ในโรงเรียนศึกษา โดยได้เปรียบเทียบ ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังจัดการกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองหลังการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้สูงกว่า ก่อนจัดการกระบวนการเรียนรู้

5.2.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านผู้สอน กิจกรรมการเรียนรู้ และนักเรียน เนื่องจากการเรียนรู้แบบนำตนเองผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเองกับนักเรียน คอยช่วยเหลือและ

ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อมีปัญหา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย มณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2552) ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวก เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่เป็นจริงได้ ผู้สอนอำนวยความสะดวกให้นักเรียนวิเคราะห์ ความต้องการของตนเอง สามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะ และจัดโครงสร้าง ทางกายภาพของห้องเรียนให้มีลักษณะไม่เป็นทางการนัก อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ

5.3 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

5.3.1 การเรียนรู้แบบนำตนเองสามารถพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ได้ เนื่องจากนักเรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผนการเรียน ดำเนินการเรียนรู้(แสวงหาความรู้จากที่ครูจัดหาให้/ วิทยากร) และประเมินผลการเรียนรู้โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง นักเรียนได้ใช้ทักษะการตั้งคำถามแบบคิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบด้วยตนเอง เช่น สาเหตุของการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 คืออะไร และเป็นอย่างไร การเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวนักเรียนเองแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มากกว่าการเรียนรู้แบบครูเป็นผู้บรรยาย การจัดเรียนรู้แบบนำตนเองจะช่วยพัฒนาความสามารถของนักเรียนได้มากขึ้น หากมีการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับนักเรียน บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนทำงานได้อย่างอิสระ ครูช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อมีปัญหา มีการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น ในอนาคตนักเรียนอาจจะนำการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนระดับสูงได้

5.3.2 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง สามารถออกแบบได้ทั้งกิจกรรมเดี่ยว และกลุ่ม เพราะการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้เป็นรายบุคคลจะช่วยให้ นักเรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และเมื่อทำงานเป็นกลุ่ม จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกันภายใน และระหว่างกลุ่มในการนำเสนอ ทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถทางการคิดเพิ่มขึ้นจากการนำเสนอของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

5.3.3 การเรียนรู้แบบนำตนเองสามารถนำไปปรับใช้ในรายวิชาอื่นได้ เพราะเป็นการสร้างลักษณะการเรียนรู้แบบที่ตนเองเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นคว้าหาความรู้ มีความรับผิดชอบ ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่งคุณลักษณะนี้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในทุกวิชา โดยต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. การนำอุปกรณ์ สื่อหรือแหล่งข้อมูลมาใช้จำเป็นต้องเลือกเหมาะสมกับนักเรียน หรือบางครั้งอาจต้องใช้สื่อหลายอย่าง หรือสื่อประสมเข้ามาช่วยดำเนินการทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ดีขึ้น

2. ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองให้ชัดเจน พร้อมชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างชัดเจน โดยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของครู

3. การเรียนรู้แบบนำตนเองไม่จำเป็นต้องเรียนภายในชั้นเรียนเท่านั้น แต่สามารถเรียนนอกห้องได้เช่นกัน เช่น การเรียนในห้องสมุด หรือการเรียนในห้องคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหลากหลายแหล่ง และเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอนแบบเดิมๆ

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย



บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชัคเซสมิเดีย.
- คณาพร คมสัน. (2540). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิม นิตีเขตต์ปรีชา. (2545). *เทคนิคการสอนประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยพัฒนาพานิช จำกัด.
- ทิสนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนพล เฉิดเจริญ. (2547). *การศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชั้นวิช วิเชียรพันธ์. (ม.ป.ป.). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.lertchaimaster.com/forum/index.php?topic=1693.0>
- นัลดา อังสุไวทย์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน วิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2552). *การคิดวิเคราะห์เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิค ฟรินด์ติ้ง บางแค.
- ปรีดาพรรณ อ่อนนางใย. (2555). *การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปริญญ์ สดาวรณ. (2548). *การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- พรเพ็ญ อ้นตระกูล. (2556). *เทคนิคการสอนและการใช้วัตกรรมการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรมและการศึกษา*. รวมบทความไทยศึกษาเพื่อระลึกถึงศาสตราจารย์ อธิวิ โยเนะ โอ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- พรรณทิพา นาคคล้าย. (2550). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชรี มะแสงสม. (2544). *ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณฑา ชุ่มสุคนธ์. (2552). *การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (SDL) ในการสอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน*. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 36(2), 84-86
- รัตนกัญท์ เลิศคาฟู. (2547). *การใช้วิธีสอบแบบเอสคิวโพร์อาร์ในการสอนอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลาวัลย์ ทองมนต์. (2541). *การเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นนักวิจัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรมา เล่าเรียนดี. (2549). *เทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ*. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วิทยากร เชียงกูล. (2553). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2551/2552: บทบาทการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2552). *การสอนประวัติศาสตร์ไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารวิชาการ*. 12(3), 9 – 16.
- ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2557). *กลยุทธ์การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ : แผนทิมโนทัศน์*. *วารสารครุศาสตร์*. 42(3), 194-210.
- ศิวะพร ภูพันธ์. (2548). *ปัจจัยสาเหตุและผลของความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โคกิชฐ์ อุดม. (2545). *การใช้วิธีการสอนแบบ พี คิว โฟร์ อาร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนย่อความภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพร โตนวล. (2550). ครูสังคัมกับการสอนประวัติศาสตร์ไทย. *วารสารการศึกษาไทย*, 4(32), 32 – 35.
- สรรรักษ์ ห่อไพศาล. (2547). *การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning)*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2560, จาก <http://ftp.spu.ac.th/spu1/xxlesson9-files/sunrat.htm>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สิริวรรณ ศรีพล . (2537). *หน่วยที่4 ประวัติศาสตร์กับการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา*. เอกสารการสอนชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางวิชาสังคมศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สืบแสง พรหมบุญ. (2520). *ประวัติศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- สุกมาส ทองใส. (2535). *ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์. (2545). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินทร์ ชูชม: อัจฉรา สุขารมณ และ วิลาศลักษณ์ ชวีวัลดี. (2542). *การพัฒนาแบบวัดแรงจูงใจภายใน*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อรรถวุฒิ ตรีกิจจรกุล. (2542). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธี SQ4R ประกอบกับ TLS กับวิธีสอนตามคู่มือครู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เอี่ยมพร โชคสุชาติ. (2556). การศึกษาความสามารถอ่านจับใจความของนักเรียนอายุ 9 – 12 ปีที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน จากการสอนอ่านโดยวิธี PQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนที่ความคิด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฮารตีนิ เล๊ะลี. (2552). ผลของการใช้การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่างกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

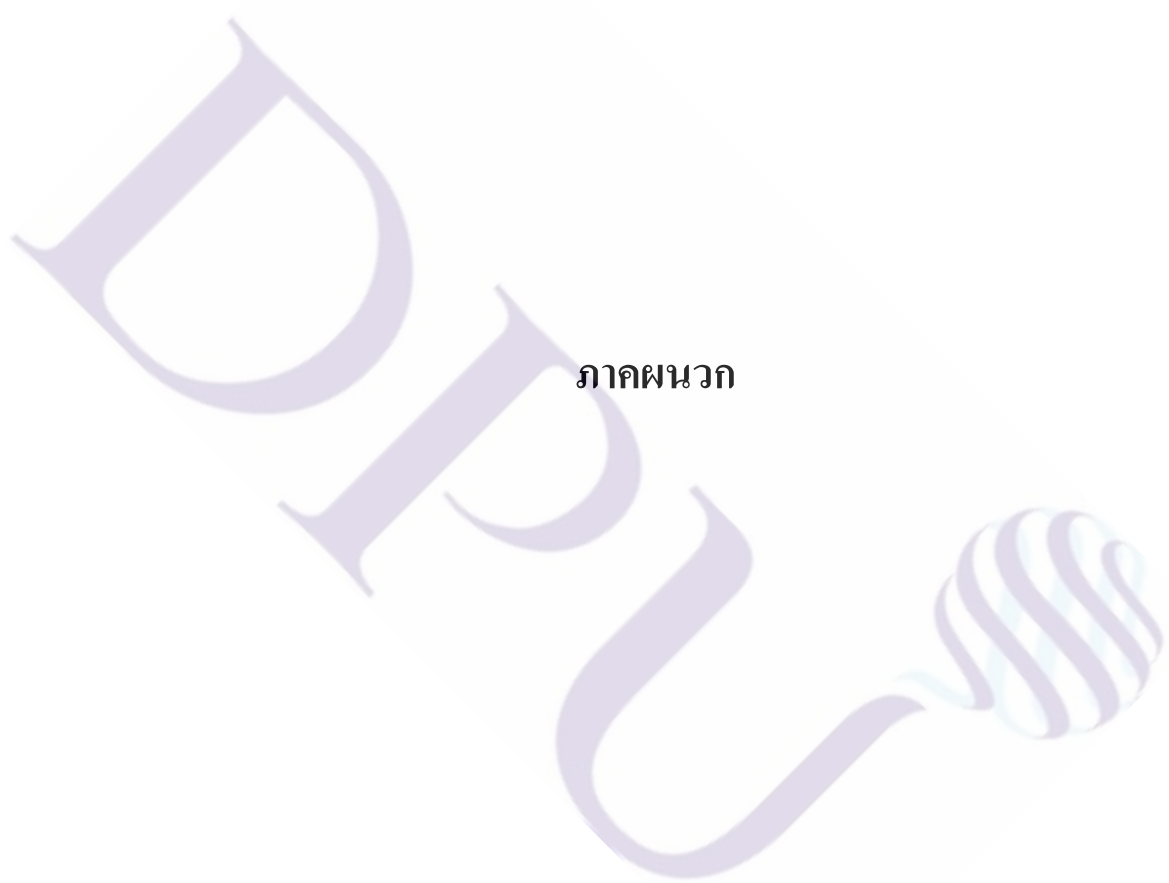
ภาษาต่างประเทศ

- Benjamin, B.S. & et al. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives Handbook I: Cognitive Domain*. 17th ed. New York: David Mackay.
- Brockett, R. and Hiemstra, R. (1991). *Self-direction in Adult Learning: Perspectives on Theory, Research and Practice*. New York: Routledge.
- Cornwall, M (1981) Putting it into practice: promoting independent learning in traditional institution. In Boud, D (ed) *Developing student autonomy in learning* 2d edn. London: Kogan Page.
- Guglielmino, L. M. (1977). *Development of the self – directed learning readiness scale*. Doctoral Dissertation University of Georgia.
- Guglielmino, L. M.; Huey, B. Long.; & Roger Hiemstra. (2004, Spring). *Self – direction in Learning in the United States*. *International Journal of Self – directed Learning*. 1:1– 17.
- James Grossman. *History isn't a 'useless' major. It teaches critical thinking, something America needs plenty more of*. Retrieved May 18, 2017 from http://www.latimes.com/opinion/op-ed/laoe-grossman-history-major-in-decline-20160525-snapstory.html?utm_medium=email&utm_source=flipboard
- Knowles Malcolm. S. (1975). *Self – directed Learning. A Guide for Learners and Teachers*. New York : Association Press.
- M. Dini Handoko. (2017, February) The Concept of SQ4R (Survey, Question, Read, Recite, Review, and Reflect) Retrieved October 26, 2017, from <http://iqrometro.co.id/the-concept-of-sq4r-survey-question-read-recite-review-and-reflect.html>
- Marzano: R. J. (2000). *Designing a new taxonomy of educational objectives*. Thousand Oaks: CA: Corwin Press.

Richardson- J. and Morgan- R. (1997). *Reading to learn in the content areas. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company.*

Trianto. (2007). *Model-Model Pembelajaran Inovatif Berorientasi Konstruktivistik.* Jakarta: Prestasi Pustaka Publisher.





ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนการจัดการเรียนรู้



แผนการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษาฯ รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส 22103

หน่วยที่ 3 พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ด้านต่างๆในสมัยอยุธยา

ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560

เวลาเรียน 3 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้

ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด

- ม.2/1 วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีในด้านต่างๆ
- ม.2/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา

สาระสำคัญ

ด้านการเมืองการปกครอง อาณาจักรอยุธยามีพัฒนาการจากสมัยอยุธยาตอนต้น จนถึงตอนปลาย มีระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การปฏิรูปการปกครองครั้งสำคัญเกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพบ้านเมือง

ด้านเศรษฐกิจของอาณาจักรอยุธยาขึ้นอยู่กับเกษตรกรรมและการค้าเป็นหลัก โดยมีปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ ส่งผลให้มีความมั่งคั่งทั้งจากภาคการผลิต ภาคการค้าภายในและภายนอก และภาคการเงินการคลังของรัฐ

ด้านสังคม ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่สัมพันธ์กันในระบบอุปถัมภ์ภายใต้โครงสร้างทางสังคม 2 ชั้น คือ ชั้นผู้ปกครอง และ ชั้นผู้ถูกปกครอง สังคมอยุธยามีระบบศักดินาเป็นหลักในการจัดระเบียบสังคม

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอาณาจักรอยุธยากับรัฐอื่นๆ มักเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ในด้านต่างๆ ซึ่งการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศมีทั้งการทำสงครามเพื่อขยายอำนาจและป้องกันอาณาจักร

สาระการเรียนรู้

1. พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง
2. พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
3. พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านสังคม
4. พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านเศรษฐกิจ

จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์หลักการปกครองสมัยอยุธยา
2. เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการปกครองในสมัยต่างๆ
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับดินแดนอื่นๆ
4. วิเคราะห์ความสำคัญของระบบศักดินา
5. อธิบายโครงสร้างทางสังคมในสมัยอยุธยา

กิจกรรมการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	การเรียนรู้แบบนำตนเอง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้/การวัดผลและประเมินผล
1. วิเคราะห์หลักการปกครองสมัยอยุธยา 2. เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการ	ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน	1. ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องสังคมไทยในปัจจุบันเพื่อเชื่อมโยงกลับไปสมัยอยุธยา 2. ครูเปิดภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงสภาพสังคมสมัยอยุธยาให้นักเรียนดู และร่วมสนทนาโดยครูใช้คำถามกระตุ้นความสนใจเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน 3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยลดความสามารถ	- ภาพหลักฐานที่แสดงสภาพสังคมสมัยอยุธยา

จุดประสงค์การเรียนรู้	การเรียนรู้แบบนำตนเอง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้/การวัดผลและประเมินผล
<p>ปกครองในสมัยต่างๆ</p> <p>3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างยุคชกกับดินแดนอื่นๆ</p> <p>4. วิเคราะห์ความสำคัญของระบบศักดินา</p> <p>5. อธิบาย</p>	<p>ขั้นการวิเคราะห์ความต้องการ</p>	<p>1. นักเรียนพิจารณาความรู้ของตนเองว่าต้องการเรียนรู้เรื่องอะไรที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในสมัยอยุธยา โดยเน้น 1)วิเคราะห์ความสำคัญ 2)วิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3)วิเคราะห์หลักการ ซึ่งครูอธิบายเพิ่มเติมว่า สิ่งทีนักเรียนจะต้องทำในการวิเคราะห์แต่ละหัวข้อคือ การใช้เทคนิค PQ4R เพื่อหาคำตอบในแต่ละประเด็นที่ศึกษา ในกระบวนการนั้น ครูให้นักเรียนนำเสนอสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ โดยครูจดบันทึกบนกระดานเพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนกันและหัวข้อครอบคลุมสาระการเรียนรู้</p>	<p>- แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม</p>
<p>โครงสร้างทางสังคมในสมัยอยุธยา</p>	<p>ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย</p>	<p>1. ครูให้นักเรียนเขียนจุดประสงค์ของการเรียนรู้หัวข้อที่นักเรียนเลือกทำ</p> <p>2. ครูแจกใบความรู้และใบกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อวางแผนการทำงาน</p>	<p>- ใบความรู้</p> <p>- ใบกิจกรรม</p> <p>- แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม</p>
	<p>ขั้นวางแผนการเรียน</p>	<p>ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการทำงาน และเริ่มอ่านเรื่องที่ต้องการศึกษาจากใบความรู้ หรือจากหนังสือ เอกสารที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ หากไม่เพียงพอ อาจศึกษาจากห้องสมุดหรือเว็บไซต์</p>	<p>- ใบความรู้</p> <p>- ใบกิจกรรม</p> <p>- หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2</p> <p>- เว็บไซต์</p> <p>- แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม</p>

จุดประสงค์ การเรียนรู้	การเรียนรู้ แบบนำตนเอง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้/การ วัดผลและ ประเมินผล
	ขั้น ดำเนินการ เรียนรู้	<p>1. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตั้งคำถามจากหัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยครูเป็นผู้ช่วยเหลือในบางกลุ่มที่ไม่สามารถตั้งคำถามได้ อาจเป็นการตั้งคำถามให้นักเรียนคิด</p> <p>2. ให้นักเรียนศึกษารายละเอียดจากใบความรู้อย่างละเอียด เพื่อตอบคำถามที่ตั้งไว้และสรุปเรื่องที่ศึกษาโดยใช้หลักการวิเคราะห์ 3 ประเด็นที่ครูกำหนดไว้ตั้งแต่ต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ใบความรู้ - ใบกิจกรรม - หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - เว็บไซต์ - แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม
	ขั้น ประเมินผล	<p>1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม ส่วนที่ไม่สมบูรณ์ ครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น</p> <p>2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนครั้งนี้</p> <p>3. ให้นักเรียนประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง และครูประเมินพฤติกรรมนักเรียนตั้งแต่ต้นจนจบการสอน ทั้งนี้ครูต้องเดินดูนักเรียนทุกๆกลุ่มอย่างทั่วถึง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ใบความรู้ - ใบกิจกรรม - หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม - แบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์ - แบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การประเมินผล

1. แบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์
2. แบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง
3. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม

ใบความรู้ เรื่องพัฒนาการด้านการเมือง

อาณาจักรอยุธยาเป็นศูนย์กลางการปกครอง เศรษฐกิจ และการค้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การจัดรูปแบบการปกครอง เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และความเจริญของบ้านเมือง สามารถแบ่งออกเป็นช่วงสมัยดังนี้

- ◆ สมัยอยุธยาตอนต้น : เริ่มตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง – สมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) พ.ศ.๑๘๕๓-๑๘๕๘)
- ◆ สมัยอยุธยาตอนกลาง : เริ่มตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ – สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. ๑๘๕๘-๒๒๓๑)
- ◆ สมัยอยุธยาตอนปลาย : เริ่มตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเพทราชา – สมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ (พ.ศ.๒๒๓๑-๒๓๑๐)

สมัยอยุธยาตอนต้น

1. การปกครองส่วนกลางหรือเมืองหลวง : กรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการปกครอง **มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข** มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียว ลักษณะการปกครองในเขตเมืองหลวงมีการแบ่งงานออกเป็น 4 หน่วยงานใหญ่ เรียกว่า **จตุสดมภ์** แปลว่า กรม แต่ละกรมจะมีเสนาบดีเป็นผู้ควบคุมดูแลบริหาร และทำหน้าที่ในการพิจารณา คดีตัดสินความที่เกี่ยวข้องกับกรมนั้นๆ มีทั้งสิ้น 4 กรม คือ

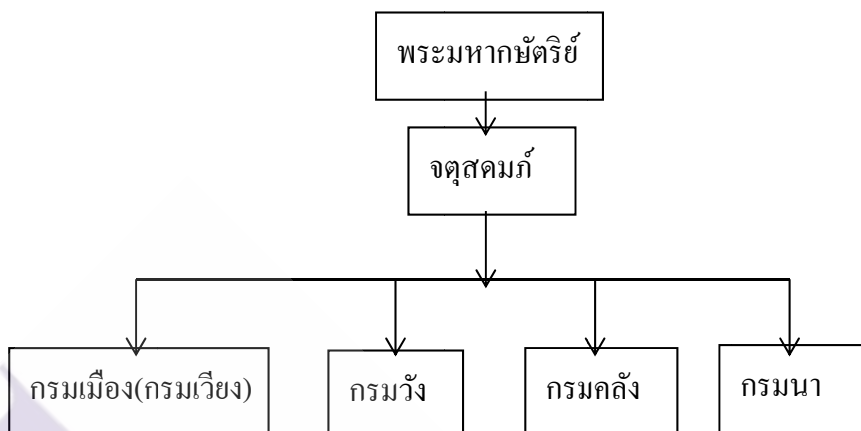
กรมเมือง(กรมเวียง) มีขุนเมืองเป็นผู้บังคับบัญชา ดูแลความสงบและความปลอดภัยในเขตราชธานี

กรมวัง มีขุนวังเป็นผู้บังคับบัญชา ดูแลกิจการที่เกี่ยวข้องกับพระราชสำนัก

กรมคลัง มีขุนคลังเป็นผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่แสวงหารายได้ เก็บรักษา รักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน

กรมนา มีขุนนาเป็นผู้บังคับบัญชา ดูแลที่ดินและการประกอบอาชีพทำไร่ทำนา เก็บภาษีอากรนาอากรสวน

แผนผังการปกครองส่วนกลางสมัยอยุธยาตอนต้น



2. การปกครองหัวเมือง : การปกครองเมืองต่างๆ ที่อยู่รอบเมืองหลวง คือ

2.1 เมืองหน้าด่าน หรือเมืองลูกหลวง ตั้งอยู่ใกล้และล้อมรอบราชธานี 4 ทิศ ระยะการเดินทางถึงเมืองหลวงประมาณ 2 วัน **พระมหากษัตริย์จะแต่งตั้งบุคคลใกล้ชิด** เช่น พระโอรสหรือพระราชวงศ์ชั้นสูงไปปกครองเป็นเจ้าเมือง เช่น ลพบุรี นครนายก พระประแดง สุพรรณบุรี

2.2 หัวเมืองชั้นใน อยู่ถัดจากเมืองหน้าด่านออกไป **พระมหากษัตริย์แต่งตั้งขุนนางไปปกครอง** ได้แก่ พรหมบุรี สิงห์บุรี ปราจีนบุรี ราชบุรี ฉะเชิงเทรา ศรีราชา เพชรบุรี

2.3 หัวเมืองชั้นนอก หรือหัวเมืองพระยามหานคร คือหัวเมืองขนาดใหญ่ห่างจากราชธานี **แต่งตั้งเจ้าเมืองซึ่งสืบเชื้อสายมาจากเจ้าเมืองเดิมหรือขุนนางที่ราชธานีส่งมาปกครอง** เช่น ตะนาวศรี ไซยา นครศรีธรรมราช จันทบุรี นครราชสีมา

2.4 เมืองประเทศราช เมืองที่อยู่ชายเขตแดนของอาณาจักรอยุธยา **เจ้าเมืองเดิมยังได้ปกครองตนเอง** เพราะอยู่ไกลที่สุด มีความเป็นอิสระเหมือนเดิมแต่ต้องส่งเครื่องราชบรรณาการตามกำหนด ส่งกองทัพ มาช่วยเวลาสงคราม เช่น สุโขทัย เขมร มะละกา เป็นต้น

สมัยอยุธยาตอนกลาง

1. การปกครองส่วนกลางหรือเมืองหลวง : ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ อาณาจักรอยุธยาขยายอาณาเขตอย่างกว้างขวาง มีความมั่นคง มีประชากรและประเทศราชมากขึ้น จึงทรงปฏิรูปการปกครองเพื่อการปกครองอย่างทั่วถึง โดยการตั้งอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางมากขึ้น และเพื่อเป็นการลดอำนาจของเชื้อพระวงศ์ลง เจ้าเมืองไม่มีอำนาจเด็ดขาดเหมือนแต่ก่อน โดยไม่ให้ไปปกครองเมืองสำคัญเหมือนเดิม เนื่องจากเจ้านายชั้นสูงมักถือโอกาสช่วงสุ่มก้าลังพลเพื่อนำมายึดอำนาจในเมืองหลวง สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงแยกการทหารและพลเรือนออกจากกัน เพื่อถ่วงดุลอำนาจในกลุ่มราชวงศ์ไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป

สมุหกลาโหม หัวหน้าฝ่ายทหารทั่วราชอาณาจักร อัครมหาเสนาบดีคือเจ้าพระยาเสนาบดี เป็นผู้บังคับบัญชา ทำหน้าที่ดูแลไพร่พล อาวุธ ยุทธปัจจัยให้พร้อมทำสงคราม กรมใต้สังกัด เช่น กรมช้าง กรมม้า กรมทหารราบ เป็นต้น

สมุหนายก หัวหน้าฝ่ายพลเรือนทั่วราชอาณาจักร อัครมหาเสนาบดีเจ้าพระยาจักรีศรีอริยวงศ์ เป็นผู้บังคับบัญชา ควบคุมดูแลตุศตมภ์ ซึ่งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น นครบาล(กรมเมือง) ธรรมาธิกรณ์ (กรมวัง) โภยาธิบดี (กรมคลัง) เกษตราธิการ (กรมนา)

2. การปกครองหัวเมือง : สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ยกเลิกเมืองลูกหลวงและให้แต่ละเมืองใช้วิธีการบริหารในรูปแบบจตุศตมภ์ ทรงแบ่งเขตการปกครองดังนี้

2.1 หัวเมืองชั้นใน เมืองที่อยู่ใกล้ราชธานี เป็นเมืองชั้นจัตวา *พระมหากษัตริย์แต่งตั้งขุนนางไปปกครอง* เรียกว่า “ผู้รั้ง” มีกรรมการเมืองเป็นฝ่ายปกครอง ได้แก่ สุพรรณบุรี นครสวรรค์ ปราจีนบุรี ราชบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี

2.2 หัวเมืองชั้นนอก หรือหัวเมืองพระยามหานคร หัวเมืองนอกราชธานี กำหนดเป็นหัวเมืองชั้นตรี โท เอก ขึ้นกับขนาดและความสำคัญของเมือง *พระมหากษัตริย์แต่งตั้งพระราชวงศ์หรือขุนนางชั้นสูงเป็นเจ้าเมือง*

3.1 เมืองชั้นตรี เมืองเล็กๆมีความสำคัญรองจากเมืองชั้นโท เช่น พิจิตร นครสวรรค์ ไชยา พัทลุง สิงห์บุรี

3.2 เมืองชั้นโท มีขนาดและความสำคัญรองจากเมืองชั้นเอก เช่น เมืองสุโขทัย กำแพงเพชร นครราชสีมา

3.3 เมืองชั้นเอก เมืองขนาดใหญ่ มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์และการปกครอง มีเมืองขึ้นสังกัดในขอบเขต เช่น เมืองพิษณุโลก เมืองนครศรีธรรมราช จันทบุรี นครราชสีมา

3. การปกครองท้องถิ่น มีการแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็นหน่วยๆ ระดับ “หมู่บ้าน” มีผู้ใหญ่บ้านดูแลหลายหมู่บ้านรวมกันเป็น “ตำบล” มีกำนันมีบรรดาศักดิ์เป็น “พัน”ปกครอง หลายตำบลเป็น “แขวง” หมื่นแขวงเป็นผู้ปกครองหลายแขวงรวมกันเป็น “เมือง” มีผู้รั้งหรือเจ้าเมืองปกครอง

สมัยอยุธยาตอนปลาย

ระบบการปกครองสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถยังใช้มาจนสมัยนี้ แต่มีการปรับปรุงบ้างในบางสมัย เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 คือการ ปรับปรุงฝ่ายทหาร คือ

- ตั้งกรมพระสุรัสวดี (กรมสัสดี) ประจำตามหัวเมือง เพื่อเรียกระดมพล ฝึกซ้อมรบ

- การทำสารบัญชี สุรัสวดีมีหน้าที่ทำบัญชีไหลผล ซึ่งเรียกว่า บัญชีหางว่าว เพื่อเตรียมกำลังพล ตรวจสอบจำนวนและจัดระเบียบวิธีการเกณฑ์พลเมืองเข้ารับราชการทั้งฝ่ายทหาร และฝ่ายพลเรือน กรม
- ทำตำราเกี่ยวกับกลยุทธ์การรบ เช่น วิธีการตั้งทัพ การตั้งค่าย การเข้าโจมตี การตั้งรับ เป็นต้น สันนิษฐานว่ามีสาเหตุมาจากอิทธิพลทางด้านกรทหารแบบตะวันตกที่ชาวโปรตุเกสนำมาเผยแพร่

นอกจากนี้ ในช่วงอยุธยาตอนปลายฝ่ายทหารมีอำนาจและกำลังไหลผลมาก จนนำไปสู่การยึดอำนาจสัมภัษัตริย์ จึงมีการแบ่งเขตการปกครองเป็นแบบฝ่ายเหนือ ฝ่ายใต้ ให้ควบคุมทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนแทนเพื่อป้องกันการสะสมกำลังทหาร มีการปรับการปกครองดังนี้

สมุหนายก ดูแลทั้งทหารและพลเรือนของหัวเมืองฝ่ายเหนือ

สมุหกลาโหม ดูแลทั้งทหารและพลเรือนของหัวเมืองฝ่ายใต้

โกษาธิบดี ดูแลหัวเมืองชายทะเลตะวันออก การค้าและการเงินของอาณาจักร

กฎหมายและการศาล

ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มีการแก้ไขกฎหมายและประกาศใช้กฎหมายเพิ่มเติม เช่น กฎหมายพระอัยการตำแหน่งนาพลเรือนและพระอัยการตำแหน่งนาทหารหัวเมือง ซึ่งเป็นกฎหมายศักดินา กฎมณเฑียรบาล คือกฎหมายกำหนดระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ต่างๆ กฎเกณฑ์แห่งการสืบราชสันตติวงศ์ เพื่อสร้างความมั่นคงและความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันกษัตริย์

ใบกิจกรรม

เรื่องการปกครองสมัยอยุธยา

ตอนที่ 1 คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้ครั้งนี้ 1. 2.
Question ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน/ดู คำถาม1. คำถาม2. คำถาม3. คำตอบ4.
ตอบคำถามที่ตั้งไว้ คำตอบ1. คำตอบ2. คำตอบ3. คำตอบ4.
สรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน/ดู
ทบทวนคำถามคำตอบที่ได้บันทึกไว้ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไข ข้อคิดที่ได้ นักเรียนสามารถนำข้อคิดไปใช้ได้ สถานการณ์อื่นหรือในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ข้อคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน/ดู

ตอนที่ 2 คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากใบความรู้ อาณาจักรอยุธยา มีระบอบการปกครองแบบใด

.....
.....

2. เพราะเหตุใดจึงมีการแบ่งราชการออกเป็น 2 ฝ่าย คือ สมุหนายก และสมุหพระกลาโหมในสมัยอยุธยาตอนกลาง

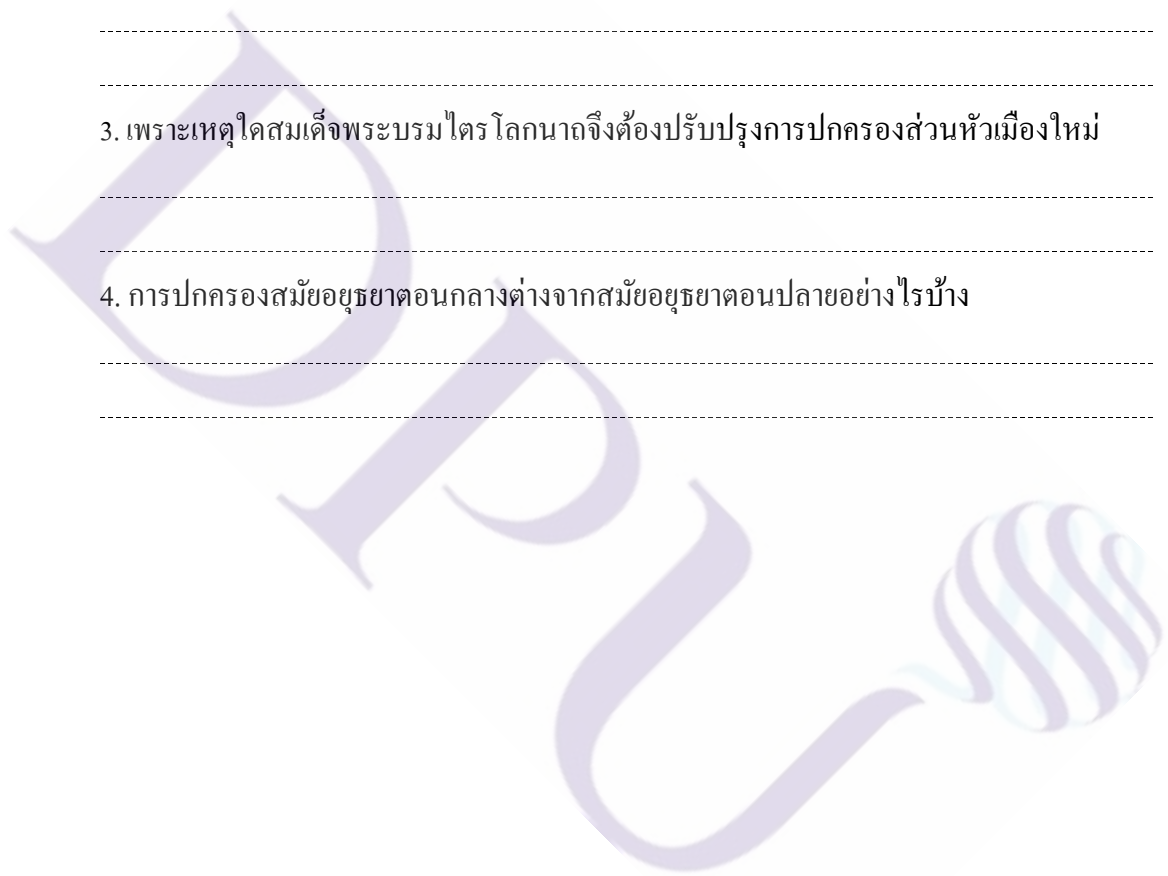
.....
.....

3. เพราะเหตุใดสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจึงต้องปรับปรุงการปกครองส่วนหัวเมืองใหม่

.....
.....

4. การปกครองสมัยอยุธยาตอนกลางต่างจากสมัยอยุธยาตอนปลายอย่างไรบ้าง

.....
.....



ใบความรู้ เรื่องสังคมสมัยอยุธยา

ลักษณะสังคมอยุธยามีพื้นฐานมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ ส่งผลให้อยุธยาเป็นสังคมเกษตรกรรม มีทำเลที่ตั้งเหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกการค้ากับต่างประเทศ ส่งผลให้อยุธยาเป็นสังคมนานาชาติ เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ซึ่งสะท้อนในศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณี อาหารในสังคมอยุธยา

โครงสร้างชนชั้นในสังคม แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

1. ชั้นปกครอง

1.1 พระมหากษัตริย์ สมัยอยุธยาเริ่มเอาแนวคิด “เทวราชา” ถือว่าพระมหากษัตริย์เป็นเทพเจ้าแบ่งภาคลงมาปกครอง หรือ สมมติเทพ มาจากเขมร โบราณมาเสริมสร้างเสถียรภาพของสถาบันกษัตริย์พระมหากษัตริย์ 1.2 พระราชวงศ์ เจ้านายหรือเชื้อพระวงศ์ของพระมหากษัตริย์ ได้แก่ พระราชโอรสพระราชธิดา และพระญาติอื่นๆ ของเจ้านายมี 2 ประเภท ได้แก่ สกุลยศ หมายถึง ยศที่เจ้านายแต่ละพระองค์ได้รับมาแต่กำเนิด คือ เจ้าฟ้า พระองค์เจ้า หม่อมเจ้า และอิสริยยศ หมายถึง ยศที่เจ้านายได้รับพระราชทานจากการรับราชการแผ่นดิน บรรดาเจ้านายมีสิทธิพิเศษหลายประการ ไม่มีศักดินา เพราะถือว่าอยู่ศักดินาทั้งปวง

เจ้านายพระราชวงศ์บรรดาเจ้านายมีสิทธิพิเศษหลายประการ เช่น ไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน ไม่เสียภาษี ได้ควบคุมกำลังคน และได้ผลประโยชน์จากไพร่ในสังกัด

1.3. ขุนนาง สามัญชนที่ถวายตัวเข้ารับราชการกับพระมหากษัตริย์ ขุนนางมีสิทธิหลายประการ เช่น ยกเว้นถูกเกณฑ์แรงงาน ไม่ต้องเสียภาษี ได้รับเบี้ยหวัด แต่สถานภาพของขุนนางขึ้นกับความสามารถ ความดีความชอบ หรือความพอพระทัยของพระมหากษัตริย์ หากทำผิดอาจถูกถอดจากตำแหน่งได้เช่นกัน



ขุนนางในสมัยอยุธยา (ภาพจากสมุดข่อยสุพรรณภูมิ ๑)

ศักดินา หมายถึง การกำหนดสิทธิ หน้าที่ อัตราลงโทษเมื่อทำผิด และความสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ ในสังคม โดยใช้จำนวนที่นาเป็นเครื่องกำหนดสถานะทางสังคม เช่น ผู้ที่มีศักดินาสูงจะได้รับโทษมากกว่าผู้มีศักดินาดำถือว่าระบบศักดินาเป็นหลักในการจัดระเบียบสังคม แต่ละชนชั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถและอำนาจ

2. ผู้ถูกปกครอง

2.1 ไพร่ คือราษฎรสามัญทั้งชายหญิง มีศักดินา 25 ไร่ ไพร่ทุกคนต้องขึ้นทะเบียนเข้าสังกัดมูลนายเพื่อแลกกับการให้สิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย มูลนายคือเจ้านายและขุนนาง ยามสงบไพร่จะ

ทำมาหากินและถูกเกณฑ์แรงงานเพื่อทำงานในราชการ คลอง เมื่อเกิดศึกสงครามไพร่ต้องเป็นทหารออกรบ ทั้งนี้ไพร่สามารถเปลี่ยนสถานภาพของตัวเองได้

ไพร่แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ก. ไพร่หลวง คือ ไพร่ที่ขึ้นทะเบียนสังกัดพระมหากษัตริย์ โดยทรงแจกจ่ายไปประจำกรมต่างๆที่มีขุนนางคอยควบคุมดูแล สำหรับไพร่หลวงที่อยู่ไกลไม่ต้องถูกเกณฑ์เข้ารับราชการ ต้องส่งส่วยมาแทน เรียกว่า ไพร่ส่วย ข. ไพร่สม คือ เป็นไพร่ที่พระมหากษัตริย์พระราชทานให้เจ้านายและขุนนาง มีหน้าที่คอยรับใช้มูลนายในกิจการต่าง ๆ เช่น งานเฝ้าวังของเจ้านาย ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของมูลนาย สร้างวัดของเจ้านายหรือติดตามมูลนายไปในการเดินทางไพร่นี้มีมูลนายเจ้าสังกัดของตนโดยเฉพาะ เปรียบเสมือนเลขของขุนนาง เจ้านายให้ความคุ้มครอง ไพร่สมก็รับใช้เจ้านาย การพึ่งพากันและกันระหว่างมูลนายและไพร่ เรียกว่า ระบบอุปถัมภ์

2.2 พ่อค้า ทางกรณถือว่าชาวต่างชาติที่เข้ามาล้วนเข้ามาเพื่อพึ่งพระบรมโพธิสมภาร จึงทำให้การอุปถัมภ์อย่างดี ทางกรมมอบหมายให้ปกครองดูแลกันเอง หัวหน้ากลุ่มจะได้เป็นขุนนางสังกัดกรมท่า โดยแบ่งเป็นกรมท่าซ้าย และกรมท่าขวา ชาวต่างชาติแต่ละกลุ่มยังจัดตั้งเป็นกองทหารอาสาช่วยเหลือราชการด้วย

กรมท่าซ้าย มีพระยาโชฎึกราชเศรษฐี (จีน) เป็นเจ้ากรม ดูแลการค้าด้านตะวันออก เช่น จีน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์

กรมท่าขวา มีพระยาจุฬาราชมนตรี (แขก) เป็นเจ้ากรม ดูแลการค้ากับตะวันตกและใต้ เช่น ชาวอินเดีย อารหรับ

2.3 ทาส คือชนชั้นต่ำสุดในสังคมและไม่มีอิสระในตัวเอง เป็นทรัพย์สินที่มีชีวิตของนายทาส มีศักดิ์นาได้ไร่ 5 ไร่ มีความคุ้มครองตามกฎหมาย และมีโอกาสเป็นไทได้ เช่น หากนายเงินอนุญาตให้บวช ทาสหญิงเป็นภริยานายเงินทาสไปรบแทนนายเงินและชนะกลับมา หรือนำเงินมาไถ่ตัวเอง เป็นต้น ทาสมี 7 ประเภท 1. ทาสสินไถ่ 2. ทาสในเรือนเบี้ย 3. ทาสในที่ได้จากบิดามารดา 4. ทาสมีผู้ให้ 5. ทาสที่ช่วยเหลือจากทัณฑ์โทษ 6. ทาสอันได้เลี้ยงไว้ในยามที่เกิดทุกข์ภัย 7. ทาสเชลย

ภิกษุสงฆ์ คนกลุ่มหนึ่งที่ไม่ถูกจัดว่าเป็นผู้ปกครองหรือผู้ถูกปกครองคือ พระภิกษุ ได้รับความเคารพนับถืออย่างสูงจากคนทั่วไป ภิกษุที่มีความรู้ดีเมื่อสึกออกมาอาจได้รับราชการ แต่หากภิกษุใดไม่ประพฤติตนตามพระวินัยต้องได้รับการลงโทษ

สังคมไทยในอยุธยา มีศูนย์กลางอยู่ที่วัดและพระพุทธศาสนา วัดเป็นแหล่งรวมงานศิลปกรรมทุกแขนงจากช่างฝีมือช่างหลวงและช่างชาวบ้าน เพราะคติการสร้างวัดมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อสืบทอดศาสนา และเป็นการบำเพ็ญกุศลแก่บุพการีและสกุลวงศ์

ใบกิจกรรม

เรื่องสังคมสมัยอยุธยา

ตอนที่ 1 คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้ครั้งนี้ 1..... 2.....
Question ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน/ดู คำถาม1..... คำถาม2..... คำถาม3..... คำตอบ4.....
ตอบคำถามที่ตั้งไว้ คำตอบ1..... คำตอบ2..... คำตอบ3..... คำตอบ4.....
สรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน/ดู
ทบทวนคำถามคำตอบที่ได้บันทึกไว้ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไข
ข้อคิดที่ได้ นักเรียนสามารถนำข้อคิด ไปใช้ได้ สถานการณ์อื่นหรือในชีวิตประจำวัน ได้อย่างไร ข้อคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน/ดู

ตอนที่ 2 คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัจจัยใดส่งผลต่อสังคมอยุธยาที่ทำให้อยุธยาเป็นสังคมเกษตรกรรมและสังคมนานาชาติ

2. จุดมุ่งหมายของการกำหนดศักดิ์ดินาคืออะไร

3. เพราะเหตุใดไพร่ถึงต้องเข้าสังกัดมูลนาย

4. ไพร่มีประโยชน์อย่างไรต่อสังคมอยุธยา



ใบความรู้

เรื่อง เศรษฐกิจสมัยอยุธยา

ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ที่เกื้อหนุนให้อยุธยามีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

1. ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำสายสำคัญไหลมาจากทางเหนือ (แม่น้ำป่าสักทางทิศเหนือ แม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันตกถึงทิศใต้ แม่น้ำลพบุรีทางทิศตะวันออก)
2. ตั้งอยู่ไม่ไกลจากบริเวณอ่าวไทย
3. พื้นที่ตอนในอาณาจักรมีสินค้าของป่าที่เป็นที่ต้องการของตลาด

ความมั่งคั่งของอยุธยามีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. ภาควิสาหกิจ พื้นฐานของเศรษฐกิจอยุธยาเป็นแบบยังชีพ คือนำทรัพยากรมาผลิตสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีพ และผลิตมากขึ้นเพื่อมาค้าขายแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ตนไม่ได้ผลิต สภาพเศรษฐกิจภาควิสาหกิจแบ่งออกเป็นด้านต่างๆดังนี้

เกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น เพาะปลูกข้าว ปลูกพืช และผลไม้อื่นๆ เช่น พลู่ หมาก พริกไทย ทูเรียน มังคุด ส้ม มะพร้าว มะม่วง เป็นต้น รัฐมีนโยบายสนับสนุน การทำนาเช่น ส่งเสริมให้ราษฎรไปทำกินในที่ดินว่างเปล่า จัดพระราชพิธีเพื่อสิริมงคลแก่การทำนา สมัยอยุธยาตอนต้นจนถึงตอนกลางเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ ในระยะหลังถึงเปลี่ยนเป็นผลิตเพื่อขาย

หัตถกรรม ประชาชนผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภคในลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือน อาชีพหัตถกรรมส่วนใหญ่เป็นความถนัดในการประกอบอาชีพเฉพาะด้าน

2. การค้า การค้าสมัยอยุธยาเจริญรุ่งเรืองมาก เนื่องจากตั้งอยู่ในชุมชนทางน้ำสำคัญ สามารถค้าขายกับหัวเมืองทั้งใกล้และไกลได้สะดวก รวมถึงการค้าทางทะเลกับชาวต่างชาติขายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้เกิดระบบผูกขาด โดยกรมพระคลัง พระคลังสินค้า คือหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ดูแลสินค้าเข้าและสินค้าออกบางประเภทที่รัฐเป็นผู้ผูกขาดการส่งสินค้า ห้ามราษฎรซื้อขาย โดยจะต้องซื้อขายผ่านพระคลังสินค้านั้น เช่น ข้าว ดีบุก งาช้าง ดินประสิ้ว ตะกั่ว หนังกสัตว์ เป็นต้น เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมุลนาย และไพร่ในเชิงเศรษฐกิจและเกิดพัฒนาการของเทคโนโลยี การต่อเรือ ลักษณะการค้าแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ 1. การค้าภายใน 2. การค้าภายนอก 3. การค้าของทางราชการ

3. ภาควิสาหกิจการเงินการคลังของรัฐ รายได้จากสมัยอยุธยา มีดังนี้

3.1 ส่วน คือ สิ่งของหรือเงินที่ไพร่หลวงจ่ายให้รัฐทดแทนการถูกเกณฑ์มาทำงาน โดยรัฐจะเป็นผู้กำหนดว่าท้องถิ่นใดจะส่งส่วนประเภทใด เช่น ส่วนคินุก ส่วนรงนก ส่วนไม้ฝาง ส่วนนอแรด ส่วนมูลค้างคาว เป็นต้น

3.2 อากร คือ เงินที่เก็บจากผลประโยชน์ที่ราษฎรประกอบอาชีพได้ เช่น อากรตลาด อากรสวน ส่วนอากรนาจะเสียอากรค่านา เรียกว่า "หางข้าว" ให้แก่รัฐ ผู้ที่ทำสวนเสียอากรค่าสวนซึ่งคิดตามประเภทและจำนวนต้นไม้แต่ละชนิด นอกจากนี้ยังรวมถึงการได้รับสิทธิจากรัฐบาลในการประกอบอาชีพ เช่น การอนุญาตให้ขุดแร่ การอนุญาตให้เก็บของป่า การอนุญาตให้จับปลาในน้ำ การอนุญาตให้ต้มกลั่นสุรา เป็นต้น

3.3 จังกอบ คือ ค่าผ่านด่านขนอนทั้งทางบกและทางน้ำ โดยเรียกเก็บตามยานพาหนะที่บรรทุกสินค้า เช่น เรือสินค้าจะเก็บตามความกว้างของปากเรือตามอัตราที่กำหนด จึงเรียกว่า ภาษีปากเรือ ส่วนพ่อค้าแม่ค้าในท้องถิ่นมักเก็บในอัตราสิบชักหนึ่ง

3.4 ฤชา คือ เงินค่าธรรมเนียมที่ทางราชการเรียกเก็บจากราษฎร เมื่อราษฎรไปติดต่อทางราชการในการดำเนินเรื่องต่างๆ เช่น ออกโฉนด ตราสารกรรมสิทธิ์ที่ดิน ค่าธรรมเนียมในศาล หรือค่าปรับจากฝ่ายที่แพ้คดี

เบ็ย



เงินพดด้วง



เงินคูป หรือ เงินชุก สมัยสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๑๘ - ๒๐



พดด้วงอุยงยา พุทธศตวรรษที่ ๒๒ - ๒๔



พดด้วงสมัยธนบุรี - วัดนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๔ - ๒๕

ใบกิจกรรม

เรื่องเศรษฐกิจสมัยอยุธยา

ตอนที่ 1 คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้ครั้งนี้ 1..... 2.....
Question ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน/ดู คำถาม1..... คำถาม2..... คำถาม3..... คำตอบ4.....
ตอบคำถามที่ตั้งไว้ คำตอบ1..... คำตอบ2..... คำตอบ3..... คำตอบ4.....
สรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน/ดู
ทบทวนคำถามคำตอบที่ได้บันทึกไว้ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไข ข้อคิดที่ได้ นักเรียนสามารถนำข้อคิด ไปใช้ได้ สถานการณ์อื่นหรือในชีวิตประจำวัน ได้อย่างไร
ข้อคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน/ดู

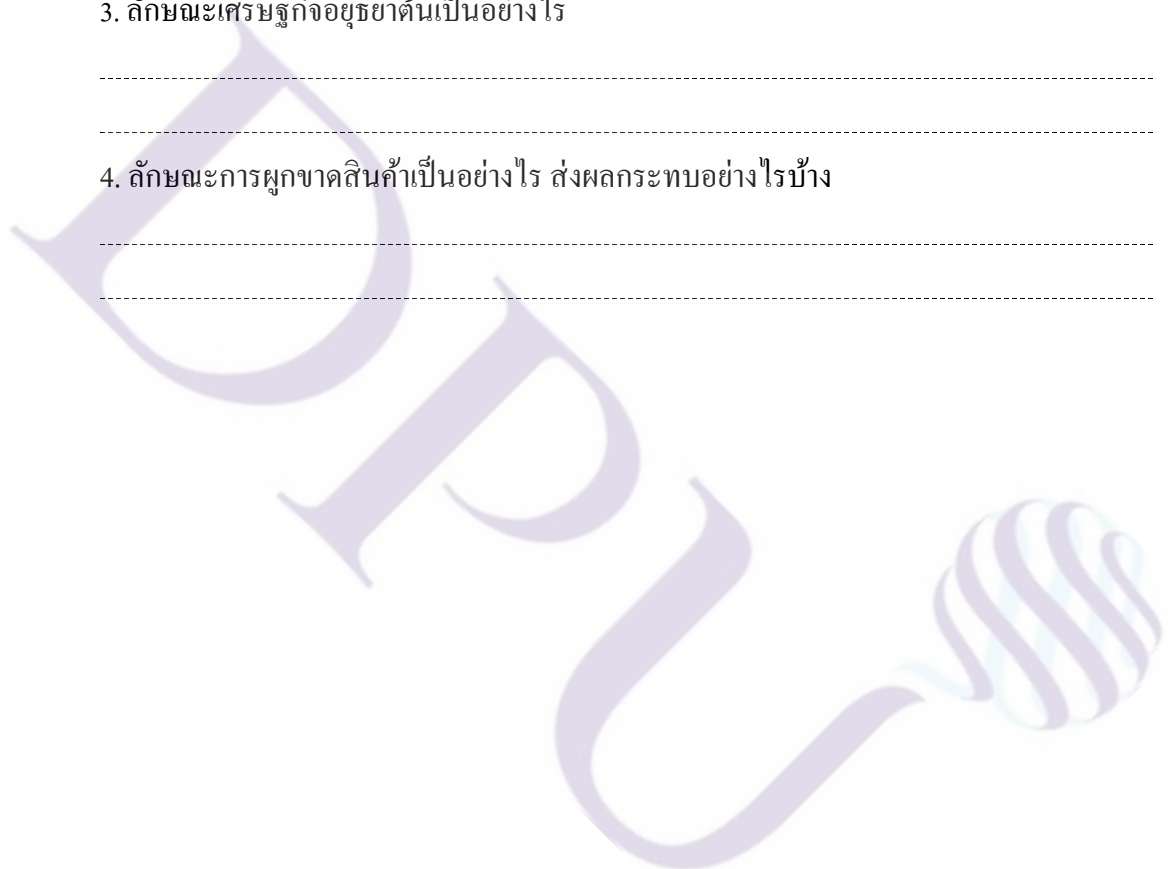
ตอนที่ 2 คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ที่เกื้อหนุนให้อุทยานมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจคืออะไร

2. แหล่งรายได้ของอาณาจักรอุทยานมาจากที่ใดบ้าง จงยกตัวอย่าง

3. ลักษณะเศรษฐกิจอุทยานต้นเป็นอย่างไร

4. ลักษณะการผูกขาดสินค้าเป็นอย่างไร ส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง



ใบความรู้

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชาติตะวันตกเข้ามาติดต่อกับอยุธยา

1. ชาติตะวันตกต้องการสินค้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออก ชาวตะวันตกพยายามแทรกแซงการค้าผูกขาดของจักรวรรดิมุสลิม โดยเฉพาะการค้าเครื่องเทศและเครื่องถ้วยสังคโลกจีน โดยใช้กำลังและอาวุธเข้าครอบครอง ตั้งสถานีการค้าตามเมืองท่าชายฝั่งเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออก
2. กรุงศรีอยุธยาที่ตั้งเหมาะสมและมีนโยบายขยายการค้ากับชาติตะวันตก เพราะอยุธยาตั้งอยู่ในทำเลที่สามารถเข้ามาติดต่อได้สะดวก และมีนโยบายส่งเสริมการค้า จนทำให้เป็นศูนย์กลางการค้าและมีสินค้าต่างประเทศหลากหลาย แลในขณะที่เดียวกันก็ต้องการซื้อสินค้าประเภทอาวุธและสินค้าฟุ่มเฟือยจากชาติตะวันตกด้วย
3. การเผยแผ่ศาสนาคริสต์ เนื่องจากอยุธยาให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา ชาติตะวันตก เช่น โปรตุเกส สเปน ฝรั่งเศส จึงเข้ามาดินแดนแห่งนี้ ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนศิลปวิทยาการและวัฒนธรรมระหว่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับอาณาจักรคนไทย

อาณาจักรสุโขทัย

ทั้งสองรัฐเป็นมิตรกันตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ต่อมาเมื่อสมเด็จพระบรมราชาที่ ๑ ได้ยกทัพมาตีสุโขทัยหลายครั้ง จนพระมหาธรรมราชาที่ ๒ (ลิไทย) ต้องยอมอ่อนน้อมต่ออยุธยา

ในสมัยสมเด็จพระนครินทราราชเสด็จไปตัดสินปัญหาชิงบัลลังก์สุโขทัย และได้ขอพระราชธิดาให้อภิเษกสมรสกับเจ้าสามพระยา จนสุดท้ายสุโขทัยถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยาในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เกิดการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ทั้งสองยังร่วมมือพึ่งพากันทางการค้า

อาณาจักรล้านนา

สงครามครั้งสำคัญอยู่ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถและพระเจ้าติโลกนาถแห่งล้านนา ในสมัยสมเด็จพระไชยราชาธิราชเมื่ออยุธยายกทัพไปล้อมเมืองเชียงใหม่ มหาเทวีจิระประภาแห่งล้านนาฯ ใช้นโยบายขอเป็นไมตรี แต่ต้องยุติลงเมื่อล้านนาตกอยู่ใต้อาณาจักรพม่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๐๑ กระทั่งสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชยกทัพเข้ายึดเมืองสำเร็จอีกครั้ง ใน พ.ศ. ๒๓๐๖ ถูกพม่าเข้ายึดเพื่อเป็นฐานทัพเตรียมตีกรุงศรีอยุธยา

ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านลักษณะเป็นมิตร

อาราจักรล้านช้าง

พระเจ้าฟ้างุ้มแห่งล้านช้างและสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ มีความสัมพันธ์อันเครือญาติ ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิและพระไชยเชษฐาธิราชแห่งล้านช้างได้สร้างพระธาตุศรีสองรักเป็นสัญลักษณ์ถึงสัมพันธ์ไมตรีอันดี ต่อมาเมื่อล้านช้างตกเป็นประเทศราชของพม่า และถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ เวียงจันทร์และหลวงพระบาง ซึ่งเวียงจันทร์ได้มาขอขึ้นกับกรุงศรีอยุธยาในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหา

ความสัมพันธ์ในลักษณะแข่งขันอำนาจกัน

เขมร

ในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ อยุธยาสามารถตีเขมรออกเป็นประเทศราชได้ ต่อมาเขมรได้ย้ายราชธานีไปพนมเปญและละแวก ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชศึกพม่าน้อยลง ก็ยกทัพไปตีเขมรอีกครั้งในพ.ศ.๒๑๑๗ แล้วกวาดต้อนผู้คนมายังกรุงศรีอยุธยา มีการปราบเขมรอีกหลายครั้งเพราะ ปัญหาที่เขมรมักฉวยโอกาสเข้ามากวาดต้อนผู้คน และปัญหาการชิงอำนาจในหมู่เจ้านายเขมรด้วยตนเอง

พม่า

พม่าและอยุธยามักแข่งขันอำนาจกันเพื่อปกครองดินแดนสุโขทัย ล้านนาและหัวเมืองมอญ สงครามระหว่างพม่ามีด้วยกันหลายครั้ง เช่น สงครามพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ พ.ศ.๒๐๕๑ สงครามช้างเผือก พ.ศ.๒๑๐๖ สงครามคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๑๑๑-๒๑๑๒ สงครามประกาศอิสรภาพ พ.ศ.๒๑๒๗ สงครามยุทธหัตถี พ.ศ.๒๑๓๕ สงครามเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ พ.ศ.๒๓๐๘-๒๓๑๐

ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับรัฐที่ไม่ใช่เพื่อนบ้าน

จีน

มีความสัมพันธ์กับรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในรูปแบบรัฐบรรณาการ คือถ้ารัฐโดยอมรับอำนาจที่เหนือกว่าของจีน ด้วยการส่งพระราชสาส์นและเครื่องบรรณาการไปถวายจักรพรรดิจีน จีนจะถือว่ารัฐนั้นอ่อนน้อมและต้องการมาสวามิภักดิ์เป็นเมืองขึ้น จีนจะให้การยอมรับฐานะกษัตริย์และสิทธิการค้าขายกับจีน ลักษณะเช่นนี้จีนเรียก "จิ้มก้อง" กษัตริย์เกือบทุกรัชกาลส่งทูตไปเจริญพระราชไมตรีและส่งบรรณาการไปถวายจักรพรรดิจีนเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าและเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองจากประเทศที่ยิ่งใหญ่กว่า

โปรตุเกส

หลังจากโปรตุเกสเข้ายึดครองละแวก อาฟงซู เดอ อัลบูร์แกร์เกอะ (Afonso de Albuquerque) อุปราชโปรตุเกสได้ส่งทูตพร้อมบรรณาการมาเข้าเฝ้าสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ในพ.ศ.๒๐๕๔ หลังจากทราบว่ามีละแวกเคยเป็นเมืองขึ้นของไทยมาก่อน

โปรตุเกสได้ทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีกับอยุธยาครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.๒๐๕๕ เป็นสัญญาฉบับแรกที่ทำกับชาติตะวันตก สารสำคัญคือ อนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานและค้าขายที่กรุงศรีอยุธยาและเมืองท่าอื่นๆ ได้แก่ มะริด ตะนาวศรี ปัตตานี นครศรีธรรมราช และเผยแพร่ศาสนาได้โดยเสรี ส่วนโปรตุเกสจะขายอาวุธและกระสุนดินดำให้ รวมถึงให้ไปค้าขายที่มะละกา ทหารอาสาโปรตุเกสมิได้บดท้าวช่วยเหลือทัพไทย ในสมัยสมเด็จพระไชยราชาธิราช และสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ในสมัยอยุธยาตอนปลายความสัมพันธ์ได้ยุติลง แต่ยังคงมีชาวโปรตุเกสตั้งรกรากอยู่อยุธยาและกรุงธนบุรีสืบต่อมา



ใบกิจกรรม

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ตอนที่ 1 คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

<p>จุดประสงค์การเรียนรู้ครั้งนี้</p> <p>1.</p> <p>2.</p>
<p>Question ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน/ดู</p> <p>คำถาม1.</p> <p>คำถาม2.</p> <p>คำถาม3.</p> <p>คำตอบ4.</p>
<p>ตอบคำถามที่ตั้งไว้</p> <p>คำตอบ1.</p> <p>คำตอบ2.</p> <p>คำตอบ3.</p> <p>คำตอบ4.</p>
<p>สรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน/ดู</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ทบทวนคำถามคำตอบที่ได้บันทึกไว้ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไข</p>
<p>ข้อคิดที่ได้</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นักเรียนสามารถนำข้อคิดไปใช้ได้ ในสถานการณ์อื่นหรือในชีวิตประจำวัน ได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ข้อคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน/ดู</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

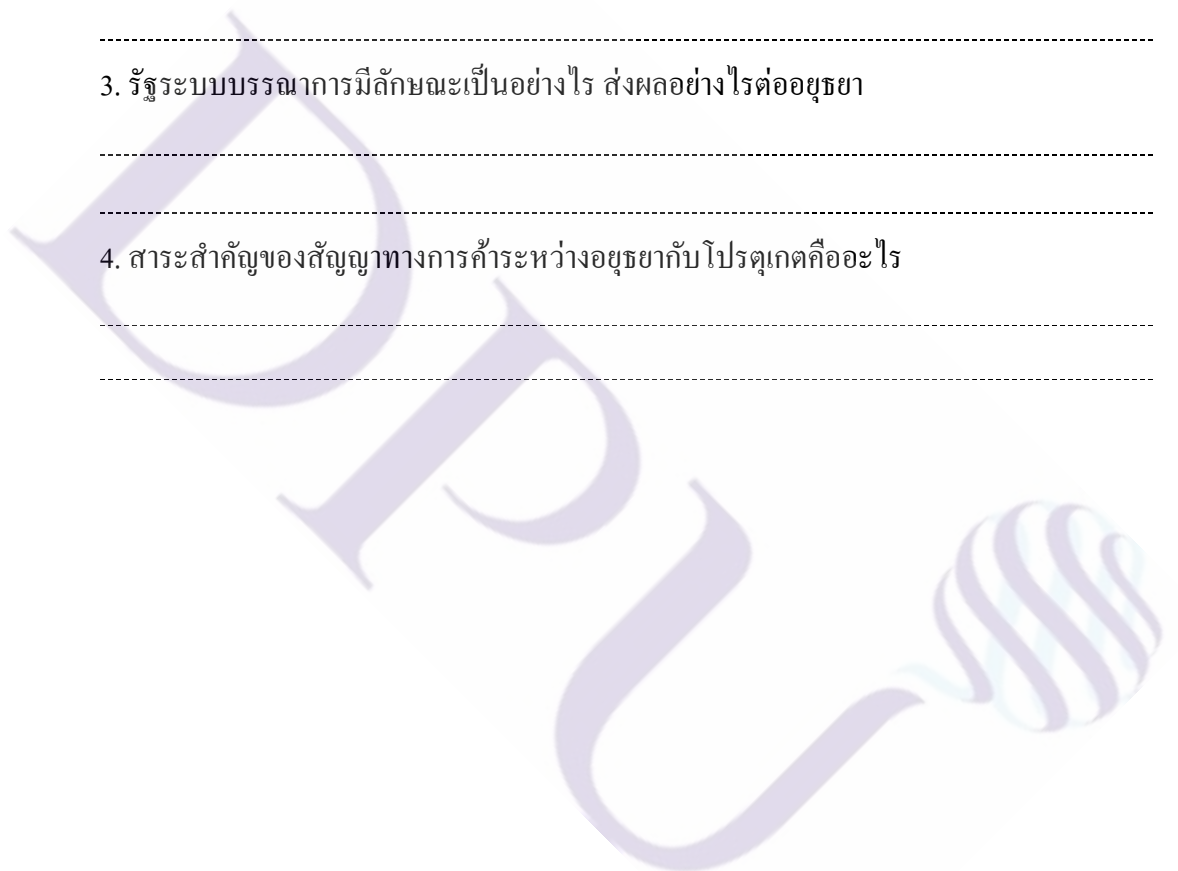
ตอนที่ 2 คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากเรื่องที่คุณอ่าน/ดู ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอาณาจักรอยุธยาแบ่งออกเป็นกี่ลักษณะ อะไรบ้าง

2. พระราชทูตศรีสองรัก มีความสำคัญต่ออยุธยาอย่างไร

3. รัฐระบบบรรณาการมีลักษณะเป็นอย่างไร ส่งผลอย่างไรต่ออยุธยา

4. สาเหตุสำคัญของสัญญาทางการค้าระหว่างอยุธยากับโปรตุเกสคืออะไร



ภาคผนวก ค
แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน



แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยาและอาณาจักรกรุงธนบุรี

รายวิชา ประวัติศาสตร์

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คะแนนเต็ม 20 คะแนน

ภาคเรียนที่ 2

เวลา 60 นาที

คำชี้แจง

แบบทดสอบฉบับนี้ใช้วัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย 4

ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ทั้งหมด 7 หน้า

คำสั่ง 1. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วกากบาท (X) ลงกระดาษคำตอบ

2. เขียนชื่อ นามสกุล ชั้น ลงกระดาษคำตอบให้เรียบร้อยแล้วเริ่มลงมือทำข้อสอบ

1. ลักษณะสภาพบ้านเมืองหลังเสียกรุงครั้งที่ 2 เป็นอย่างไร (ด้านความสัมพันธ์)
 - ก. ชาวต่างชาติเข้ามาบูรณะพื้นที่
 - ข. พม่าแต่งตั้งเชื้อพระวงศ์สยามดูแลชั่วคราว
 - ค. เขมรฉวยโอกาสเข้ายึดครองอาณาจักรอยุธยา
 - ง. อยุธยาได้รับความเสียหายหนักจนไม่สามารถเป็นราชธานีได้
2. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้อาณาจักรอยุธยาเจริญรุ่งเรือง (ด้านความสัมพันธ์)
 - ก. ความสามารถของพระมหากษัตริย์
 - ข. ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร
 - ค. ท่าเลที่ตั้งอยู่ใกล้ทะเล
 - ง. อาณาเขตพื้นที่มีมากกว่าอาณาจักรอื่น
3. “พระมหากษัตริย์เป็นเทพเจ้าแบ่งภาคลงมาปกครอง มีความศักดิ์สิทธิ์และห่างไกลจากสามัญชน”

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในเรื่องใด (ด้านหลักการ)

 - ก. พ่อขุน
 - ข. เทวราชา
 - ค. จักรพรรดิราชา
 - ง. ธรรมราชา
4. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะที่สำคัญของกรมพระคลังสินค้า (ด้านความสำคัญ)
 - ก. ควบคุมการผลิตสินค้าของราษฎร
 - ข. นำสินค้าไปขายต่างประเทศทางเรือสำเภา
 - ค. เก็บรวบรวมสินค้าจากเมืองต่างๆมาไว้ที่คลัง
 - ง. ทำหน้าที่เก็บส่วย อากร จังกอบจากราษฎร
5. ข้อใดคือปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้การควบคุมผู้คนในสมัยอยุธยามีประสิทธิภาพ (ด้านความสำคัญ)
 - ก. ระบบการผูกขาดสินค้าระบบ
 - ข. ระบบบรรณาการ
 - ค. ระบบศักดินาและระบบไพร่
 - ง. การจัดเก็บภาษีและอากร
6. ระบบศักดินามีความสำคัญอย่างไรต่อการปกครอง (ด้านความสัมพันธ์)
 - ก. แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมในสังคม
 - ข. เพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของราษฎร
 - ค. แสดงให้เห็นถึงความเจริญเทียบเท่าชาวตะวันตก
 - ง. สะท้อนถึงความสามารถแบ่งเขตพื้นที่การปกครอง

7. ข้อใดคือกลุ่มสินค้าส่งออกสำคัญของอยุธยา

(ความสำคัญ)

- ก. ไม้ฝาง น้ำหอม
- ข. งาช้าง ไม้กฤษณา
- ค. น้ำกุหลาบ ปะการัง
- ง. ผ้ากำมะหยี่ พัด

8. ข้อใดเป็นสาเหตุทำให้สมเด็จพระบรมไตร

โลกนาถยกเลิกเมืองหน้าด่านหรือเมืองลูกหลวง

(ด้านความสัมพันธ์)

- ก. เพราะเกิดกบฏจากชาวต่างชาติ
- ข. เพราะถูกเกิดข้าศึกบุกบ่อยครั้ง
- ค. เพราะเกิดการแย่งชิงอำนาจของเมืองหน้าด่าน
- ง. เพราะสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถถูกขยงจาก

ขุนนาง

9. ข้อใดคือหลักการปกครองระบอบ

สมบูรณาญาสิทธิราชย์ (ด้านหลักการ)

- ก. พระมหากษัตริย์ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย
- ข. พระมหากษัตริย์เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ
- ค. พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสิทธิ์เด็ดขาด

เพียงผู้เดียว

- ง. ปกครองแบบกระจายอำนาจให้สิทธิ์ขุนนาง

บริหาร

10. ข้อใดคือความแตกต่างระหว่างของการปกครอง

สมัยอยุธยาตอนต้นกับอยุธยาตอนกลาง

(ด้านความสำคัญ)

- ก. จัดตั้งจุดศตมภ์เพื่อดูแลราชธานี
- ข. จัดตั้งสมุหกลาโหมและสมุหนายก
- ค. เจ้าเมืองประเทศราชมีสิทธิปกครองตนเอง
- ง. พระมหากษัตริย์ปกครองจากราชธานีโดยตรง

11. สาเหตุสำคัญที่ทำให้สมเด็จพระบรมไตร

โลกนาถต้องปฏิรูปการปกครองคือข้อใด (ด้าน

ความสัมพันธ์)

- ก. ราษฎรเรียกร้องให้มีการปฏิรูป
- ข. ป้องกันการยึดอำนาจจากต่างชาติ
- ค. เพื่อแสดงอำนาจทางการเมืองต่ออาณาจักรอื่น
- ง. อาณาจักรกว้างขวางขึ้น การปกครองเดิมทำได้

ไม่ทั่วถึง

12. จุดประสงค์หลักของการเข้ามาของชาวตะวันตก

คืออะไร (ด้านความสัมพันธ์)

- ก. ล่าอาณานิคม
- ข. หาถิ่นที่อยู่อาศัยใหม่
- ค. ศึกษาพุทธศาสนา
- ง. ทำการค้าและเผยแผ่

คริสต์ศาสนา

13. พิธีจรดพระนังคัลหรือพิธีแรกนาในสมัยอยุธยา

แสดงให้เห็นความเชื่อศาสนาใด (ด้านความสัมพันธ์)

- ก. พุทธศาสนา
- ข. คริสต์ศาสนา
- ค. พราหมณ์-ฮินดู
- ง. ศาสนาอิสลาม

14. “..อาณาจักรอยุธยาแม่น้ำสำคัญหลายสาย มี

ความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการปลูกข้าว บริเวณที่
ดอนเหมาะแก่การปลูกพืชสวนและพืชไร่ เช่น หมาก
มะพร้าว มะม่วง ขนุน..”

จากข้อความข้างต้นควรใช้หัวข้อเรื่องว่าอะไร

เหมาะสมที่สุด (ด้านความสัมพันธ์)

- ก. การค้ากับต่างประเทศ
- ข. การประกอบอาชีพของชาวสยาม
- ค. ภูมิปัญญาไทยสมัยอยุธยา
- ง. ประเพณีโบราณสมัยอยุธยา

15. “ชายฉกรรจ์สังกัดมุลนาย ไม่ต้องถูกเกณฑ์

แรงงาน มีหน้าที่รับผิดชอบใช้นายของตนเท่านั้น”

คำว่า “ชายฉกรรจ์” หมายถึงชนชั้นใด(ความสำคัญ)

- ก. ไพร่หลวง
- ข. ไพร่สม
- ค. ไพร่ส่วย
- ง. ทาส

16. ผลเสียของการที่ไพร่ไม่ลงทะเบียนสักเลกคืออะไร (ด้านความสัมพันธ์)

- ก. ไม่มีสิทธิ์ทำมาหากิน
- ข. ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม
- ค. ไม่ได้รับสิทธิ์คุ้มครองตามกฎหมาย
- ง. ไม่มีสิทธิ์อยู่อาศัยในเมืองหลวง

17. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและกฎหมายไทยในสมัยอยุธยา (ด้านความสำคัญ)

- ก. อยุธยานับถือพระพุทธศาสนาโดยรับมาจากอินเดีย
- ข. สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์มีผลต่อการประกอบอาชีพ
- ค. ขนบธรรมเนียมที่อยุธยาได้รับมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
- ง. เคยเป็นถูกปกครองโดยชาวต่างชาติจึงได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ

อ่านบทความต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ 18-19

“..ท้องทะเลได้ให้หอยนางรมตัวเล็กๆ มีรสชาติดีมาก แล้วก็เต่าขนาดย่อมเนื้อรสดี กุ้งทุกขนาด แม่น้ำลำคลองก็อุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลา..ชาวสยามคนหนึ่งๆจะอึ้งหนำสำราญไปด้วยข้าวซึ่งมีน้ำหนักวันละ 1 ปอนด์..”

18. ข้อความดังกล่าวสะท้อนสภาพสังคมในสมัยอยุธยาอย่างไร (ด้านความสำคัญ)

- ก. ชาวสยามนิยมบริโภคอาหารทะเล
- ข. ชาวสยามมีอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์
- ค. ชาวสยามรับประทานข้าวน้ำหนักเท่ากันทุกมือ
- ง. ชาวต่างชาติได้รับการต้อนรับจากชาวสยามเป็นอย่างดี

19. จากข้อความ สามารถสรุปได้ว่าอย่างไร (ด้านความสำคัญ)

- ก. การค้าอยุธยาเจริญรุ่งเรือง
 - ข. ชาวสยามเหลือกินเหลือใช้
 - ค. อาณาจักรอยุธยามีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์
 - ง. ท้องทะเลเต็มไปด้วยสัตว์น้ำนานาชนิด
20. วัดพุทธไสยาจารย์และวัดราชบูรณะมีสิ่งใดที่เหมือนกัน (ด้านความสัมพันธ์)
- ก. มีพระปรารักษ์เป็นประธาน
 - ข. สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ
 - ค. พบอิทธิพลศิลปะแบบยุโรปเข้ามาผสมผสาน
 - ง. พบพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ในสภาพสมบูรณ์

21. เมื่อเปรียบเทียบไพร่หลวงกับไพร่สม ไพร่หลวงมีข้อเสียอย่างไร (ความสัมพันธ์)

- ก. ย้ายที่อยู่ตามนายของตนไปเรื่อยๆ
- ข. จำเป็นต้องหาช่วยส่งให้หลวงทุกปี
- ค. ถูกซื้อขายแลกเปลี่ยนกับเจ้านายอื่นได้
- ง. ต้องถูกเกณฑ์แรงงานปีละ 6 เดือนจึงไม่มีอิสระหาเลี้ยงชีพ

22. จุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดที่สยามส่งเครื่องราชบรรณาการให้กับจีนในสมัยอยุธยาคืออะไร (ความสำคัญ)

- ก. แลกเปลี่ยนวิทยาการสมัยใหม่
- ข. ผลประโยชน์เรื่องกำลังคนเมื่อยามสงคราม
- ค. เพื่อการคุ้มครองจากประเทศที่ใหญ่กว่า
- ง. สิทธิประโยชน์ทางการค้าและการรับรองจากจีน

23. “การปกครองหัวเมืองต่างๆ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้แต่งตั้งและเป็นผู้ควบคุมโดยตรงแต่เพียงผู้เดียว”

ข้อใดคือหลักการสำคัญของระบอบข้างต้น (หลักการ)

- ก. การปกครองแบบจตุสดมภ์
- ข. การปกครองแบบกระจายอำนาจ
- ค. การปกครองแบบพ่อปกครองลูก
- ง. การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ

อ่านบทความต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ 22-23

“...ชนชาวสยามมีศรัทธากล้าแข็งนัก ส่วนใหญ่ยอมลบลายขยาดัวในการสร้างวัดวาอารามสร้างพระประธานองค์ใหญ่หึมา และประดับประดาอย่างงดงาม ผู้ที่ไม่มีทุนทรัพย์พอสร้างกุศลใหญ่เช่นนั้นได้ ก็จะไปในที่ห่างผู้คนไกลสักหน่อย สร้างกระท่อมไม้มุงใบตองตั้งถวายเป็นกุฎีสงฆ์ สืบต่อจากการสักการบูชาพระผู้เป็นเจ้าแล้ว สิ่งที่เขาพึงถือปฏิบัติเป็นข้อใหญ่คือ บำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น มีการช่วยเหลือคนยากจน ไปเยี่ยมคนที่เจ็บไข้ได้ป่วย สร้างศาลาที่พักในที่ห่างไกลให้เป็นทานแก่ผู้สัญจรไปมา”

24. จากข้อความข้างต้น ข้อใดเป็นข้อเท็จจริง (ความสำคัญ)

- ก. อาณาจักรอยุธยามีศาลาที่พักในทุกหนทุกแห่ง
- ข. การบำเพ็ญประโยชน์เป็นหลักในการดำเนินชีวิต
- ค. ชาวสยามยอมทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้สร้างพระประธาน

ง. ชาวสยามมีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาจนนิยมสร้างวัด ทำบุญ ถวายสิ่งของเป็นพุทธบูชา

25. ผู้พูดกล่าวด้วยน้ำเสียงเช่นไร (ความสำคัญ)

- ก. ปลุกใจ
- ข. ตีใจ
- ค. ชื่นชม
- ง. ยินดี

26. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเลือกกรุงธนบุรีเป็นราชธานี (ด้านความสำคัญ)

- ก. ใกล้ทะเลติดต่อกับชายสะดวก
- ข. เป็นเมืองเกิดของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี
- ค. ดินแม่น้ำสามารถยกทัพไปโจมตีเมืองต่างๆ ได้
- ง. เป็นเมืองขนาดเล็กเหมาะกับกำลังทัพสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

27. ข้อใดเรียงลำดับเหตุการณ์ได้ถูกต้อง (ด้านความสัมพันธ์)

1. ปราบปรามชุมนุมเจ้าพิมายจนได้รับชัยชนะ
 2. ทำศึกใหญ่กับอะแซหวนที่เมืองพิบูลโลก
 3. ยกทัพขึ้น ไปตีชุมนุมเจ้าพิบูลโลก แต่ไม่สำเร็จในครั้งแรก
 4. ยกทัพไปปราบกองทัพพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น
- ก. 4 3 1 2 ข. 4 3 2 1
ค. 2 4 3 1 ง. 2 4 1 3

อ่านข้อความและตอบคำถามข้อ 28-30

“จึงยกพยุหยาตราข้าม	กันดาร ชเลนา
จรจากจันทบูรสถาน	ท่านให้
สถิตชน นครินราญ	อริราช
หวังสาสน์สมบูรณให้	เทพธำรงค์สุดี
ฝูงทวยราษฎร์ทั้ง	พสุธา
มาพึงบารมี มา	มากพร้อม
ภักดีอยู่ถนอมบา	ทูการาช
บาทพระเป็นมกุฎย้อม	โลกให้กิน

เกษม”

28. จากบทกลอนข้างต้น ผู้พูดกล่าวถึงใคร(ด้านความสำคัญ)

- ก. พระเจ้าอู่ทอง
- ข. พระเจ้ากรุงธนบุรี
- ค. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
- ง. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

29. บทกลอนดังกล่าวหมายถึงเหตุการณ์ใด (ด้านความสำคัญ)

- ก. สถาปนากรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวง
- ข. ประกาศอิสรภาพจากพม่า
- ค. ยกทัพเรือจากจันทบุรีเข้ามากองทัพเอกราช
- ง. สถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวง

30. โคลงบทนี้เป็นโคลงประเภทใด (ด้านความสำคัญ)

- ก. ล้อเลียน ข. ตัดพ้อ
- ค. สรรเสริญเยินยอ ง. เกี้ยวพาราสี

31. การเสียดกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ต่างจากการเสียดกรุงศรีครั้งแรกอย่างไร (ความสัมพันธ)

- ก. พม่าย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่กรุงศรีอยุธยาถาวร
- ข. พม่าตั้งใจเข้ามาปล้นสะดมของมีค่าในกรุงศรีอยุธยา
- ค. พม่าจับตัวพระบรมราชวงศ์สำคัญๆ ไปเป็นเชลย
- ง. พม่าตั้งใจทำลายกรุงศรีอยุธยาที่เป็นศูนย์กลางอำนาจอย่างสิ้นเชิง

32. จุดมุ่งหมายสำคัญในการวาดภาพไตรภูมิพระร่วงคืออะไร (ความสำคัญ)

- ก. เพื่อเตือนให้ระลึกถึงพระคุณบิดามารดา
- ข. เตือนใจให้ทำความดีละเว้นความชั่ว
- ค. เน้นย้ำให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎหมาย
- ง. บันทึกเรื่องราวการปกครองของอาณาจักรอยุธยา

33. “..**พระองค์**ได้รับการยกย่องว่าเป็นมหาราช ทรงสร้างสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศโดยเฉพาะทางยุโรป มีชาวต่างชาติตั้งเรือเข้ามาค้าขายมิได้ขาด เศรษฐกิจอยุธยาเจริญรุ่งเรืองยิ่งกว่าสมัยใด” คำว่า “**พระองค์**” ในที่นี้หมายถึงใคร(ด้านความสำคัญ)

- ก. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1
- ข. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
- ค. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
- ง. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

34. เหตุการณ์และบุคคลสำคัญในข้อใดไม่สัมพันธ์กัน (ด้านความสัมพันธ์)

- ก. เจ้าพระยาจักรี – ศักยทุทหัตถิ
- ข. พระเจ้ากรุงธนบุรี – ศักยทุทหัตถิ
- ค. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 – สถาปนากรุงศรีอยุธยา
- ง. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ – ปฏิรูปการปกครองส่วนกลาง

35. เพราะเหตุใดสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงต้องทรงยกทัพไปปราบชุมนุมต่างๆ (ด้านความสัมพันธ์)

- ก. ทุกชุมนุมต่างมีทัพพม่าเป็นพันธมิตร
- ข. เพื่อความเป็นเอกภาพในอาณาจักร
- ค. ต้องการตัดกำลังข้าศึกตามเมืองต่างๆ
- ง. เพื่อแสดงถึงอำนาจ ความยิ่งใหญ่

อ่านข้อความต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ 36-38

“ไทยอ่อนกำลังลงด้วยการจลาจล

ภายในประเทศ ไทยด้วยกันมุ่งหมายกำจัดพวกกันเอง เนื่องจากการชิงราชสมบัติหลายชั่วชื่อนับตั้งแต่สิ้นรัชสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถเป็นต้นมา กรุงศรีอยุธยาจึงทรุดโทรมลงเป็นอันดับ”

36. จากข้อความข้างต้น ข้อใดเหมาะสมจะตั้งเป็นชื่อเรื่องมากที่สุด (ด้านความสำคัญ)

- ก. ความเสื่อมของกรุงศรีอยุธยา
- ข. สาเหตุการแย่งชิงราชสมบัติ
- ค. ความอ่อนแอของกรุงศรีอยุธยา
- ง. สังคมของคนในกรุงศรีอยุธยา

37. นักเรียนคิดว่าควรเสริมสร้างคุณลักษณะใดต่อคนไทยในเรื่องดังกล่าวมากที่สุด (ด้านความสำคัญ)

- ก. ความกล้าหาญ ข. ความมีน้ำใจ

- ก. ความสามัคคี ง. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
38. จากสถานการณ์ดังกล่าว เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านใด (ด้านความสัมพันธ์)
- ก. ด้านเศรษฐกิจ
- ข. ด้านการปกครอง
- ค. ด้านวัฒนธรรม
- ง. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
39. เพราะเหตุใดศิลปวัฒนธรรมสมัยกรุงธนบุรีจึงได้รับการทำนุบำรุงน้อย (ด้านความสำคัญ)
- ก. ศิลปวัฒนธรรมสมัยอยุธยายังมีหลงเหลืออยู่
- ข. ขาดผู้มีความรู้ความสามารถมาอนุรักษ์และฟื้นฟู
- ค. พระเจ้ากรุงธนบุรีอยู่ในช่วงทำสงครามปกป้องอาณาจักร
- ง. โคนทำลายในช่วงสงครามเสียกรุงครั้งที่ 2 จนยากแก่การบูรณะ
40. ข้อใดเป็นองค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคมสมัยอยุธยา (ด้านหลักการ)
- ก. พระมหากษัตริย์ ขุนนาง ไพร่ ทาส
- ข. พระมหากษัตริย์ ขุนนาง ไพร่ ทาส พระสงฆ์
- ค. พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง ทาส
- ง. พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง ไพร่ ทาส พระสงฆ์



ภาคผนวก ง
แบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง

แบบประเมินการเรียนรู้แบบนำตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนประเมินผลการการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนตามเกณฑ์การประเมินตามสภาพจริง

- ระดับ 5 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับดีมาก
 ระดับ 4 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับดี
 ระดับ 3 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับพอใช้
 ระดับ 1 หมายถึง มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับปรับปรุง

ข้อที่	ลักษณะของการเป็นผู้เรียนรู้อย่างนำตนเอง	คะแนน					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
ด้านความพร้อมในการเรียนรู้							
1	ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆหลายๆอย่าง						
2	ใช้เวลาในการศึกษาทำความเข้าใจสิ่งใหม่ๆ						
3	ยินดีรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น						
4	เชื่อว่าสามารถแสวงหาความรู้ได้ทั้งในและนอกห้องเรียน						
5	ต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่ออนาคตของตนเอง						
ด้านความคิดของตนเองเกี่ยวกับการเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ							
6	สามารถบังคับตนเองให้ทำในสิ่งที่ควรทำได้						
7	เชื่อมั่นว่าสามารถพัฒนาตนเองได้						
8	สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกเรื่องที่ต้องการ						
9	เข้าใจบทบาทหน้าที่ทางการเรียนของตนเองว่าควรปฏิบัติอย่างไร						
ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้							
10	ตั้งใจทำงานเต็มความสามารถ						
11	นักเรียนรู้ว่าตนเองควรจะเรียนด้วยวิธีใด						
12	กำหนดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำก่อนหลัง						
13	นักเรียนต้องการให้การเรียนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี						

ข้อที่	ลักษณะของการเป็นผู้เรียนรู้แบบนำตนเอง	คะแนน					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
ด้านความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และแก้ปัญหา							
14.	เมื่อเกิดปัญหาในการเรียนรู้ นักเรียนจะแก้ไขจนสำเร็จ						
15.	กล้าสอบถามเมื่อมีข้อสงสัย						
16.	ชอบการเรียนรู้แบบอิสระ ค้นคว้าหาความรู้เมื่อใด เวลาใดก็ได้						
17.	คิดว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการใช้ชีวิต						
18.	ชอบค้นพบสิ่งใหม่ๆ ความรู้ต่างๆด้วยตัวเอง						
ด้านวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเอง							
19.	สำรวจเรื่องที่ต้องการเรียนทุกครั้งเพื่อทำความเข้าใจภาพรวม						
20.	รู้จักประสงค์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแต่ละครั้ง						
21.	เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง						
22.	มีเป้าหมายในการเรียนรู้ว่าต้องการรู้เรื่องอะไร						
23.	สามารถปฏิบัติงานได้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้						

ภาคผนวก จ
แบบสังเกตพฤติกรรม



แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม ชั้น

สมาชิก 1. 2.
3. 4.
5. 6.

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเกณฑ์การประเมิน

2. สังเกตพฤติกรรมที่สะท้อนของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินตามความเป็นจริง

เกณฑ์การประเมิน

- 4 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานระดับดีมาก 3 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานระดับดี
2 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานระดับพอใช้ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานระดับปรับปรุง

พฤติกรรมที่ต้องประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				รวม (20)
	4	3	2	1	
1. มีการวางแผนการทำงาน					
2. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน					
3. รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย					
4. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น					
5. เวลาปฏิบัติงานเหมาะสม					
รวม					

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

หน่วยการเรียนรู้/บทที่..... วันที่.....

คำชี้แจง สังเกตพฤติกรรมที่สะท้อนของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินตามความเป็นจริง โดยใส่ระดับเกณฑ์ลงในช่องพฤติกรรมที่ต้องประเมิน

เกณฑ์การประเมิน

- 4 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานระดับดีมาก 3 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานระดับดี
2 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานระดับพอใช้ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานระดับปรับปรุง

ชื่อ-นามสกุล	มีการวางแผนการทำงาน	ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	เวลาปฏิบัติงานเหมาะสม	รวม (20)
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
13.						
14.						
15.						
16.						
17.						
18.						

ชื่อ-นามสกุล พฤติกรรมที่ต้องประเมิน	มีการวางแผนการทำงาน	ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	เวลาปฏิบัติงานเหมาะสม	รวม (20)
19.						
20.						
21.						
22.						
23.						
24.						
25.						
รวม						



ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามความพึงพอใจ

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจของท่าน โดยระดับความพึงพอใจมีดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึงนักเรียนพึงพอใจมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึงนักเรียนพึงพอใจมาก
 ระดับ 3 หมายถึงนักเรียนพึงพอใจปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึงนักเรียนพึงพอใจน้อย
 ระดับ 1 หมายถึงนักเรียนพึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1. ด้านผู้สอน						
1.	อธิบายเนื้อหาที่ต้องการให้เรียนรู้อย่างชัดเจน					
2.	มีการแจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชาก่อนการเรียนรู้อย่างชัดเจน					
3.	ส่งเสริมให้นักเรียนมีการปฏิบัติงานร่วมกัน					
4.	ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน					
5.	ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อมีปัญหา					
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้						
6.	ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง					
7.	ส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน					
8.	ส่งเสริมการพัฒนาการคิดของนักเรียน					
9.	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนทำงานได้อย่างอิสระ					
10.	เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น					
3. ด้านผู้เรียน						
11.	มีการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น					
12.	สามารถนำกระบวนการเรียนด้วยตนเองไปใช้ในวิชาอื่นได้					
13.	ได้ทำทฤษฎีความสามารถทางการคิด					
14.	ได้พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
15.	พึงพอใจในผลการเรียนรู้ของตน					

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

ประวัติการศึกษา

นางสาวชนกานต์ พิธิษฐวานิช

ปี พ.ศ. 2557

อักษรศาสตรบัณฑิต (อ.บ.)

สาขาวิชาเอก ประวัติศาสตร์ (คณะอักษรศาสตร์)

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

